

Programmabegroting 2025

Gemeente Lingewaard

College van B&W 1 oktober 2024

Inhoudsopgave

Algemeen	5
Aanbiedingsbrief.....	5
Leeswijzer	7
Financiën.....	8
Financiële resultaten 2025 - 2028.....	8
Van Kadernota naar Begroting 2025.....	9
Stelposten loon- en prijsstijging	16
Uitgangspunten begroting	17
2025 in één oogopslag.....	18
De programma's	20
1. Veiligheid.....	20
2. Verkeer, vervoer en waterstaat	22
3. Economie	26
4. Onderwijs	29
5. Sport, cultuurproductie en cultuurparticipatie.....	31
6. Sociaal domein.....	35
7. Volksgezondheid en milieu	46
8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing.....	50
9. Bestuur en ondersteuning	54
De paragrafen	59
Paragraaf 1 Lokale heffingen	59
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	75
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen.....	83
Paragraaf 4 Financiering	89
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering.....	93
Paragraaf 6 Verbonden partijen	97
Paragraaf 7 Grondbeleid	108
Paragraaf 8 Klimaat en Energie	112

Financiële overzichten	119
Overhead.....	119
Investeringsplan 2025 - 2028.....	121
Meerjarenbegroting 2025 - 2028.....	123
Reserves en voorzieningen.....	126
Incidentele baten en lasten	130
Structurele mutaties reserves	132
Prognose balans	133
EMU-saldo.....	133
Autorisatie investeringsbudgetten	134
Bijlagen	135
Samenstelling gemeentebestuur.....	135
Kerngegevens	137
Beleidsindicatoren	138

Algemeen

Aanbiedingsbrief

Beste leden van de raad,

Hierbij bieden wij u de Begroting 2025 van onze gemeente aan. In de Kadernota 2025 hebben wij al aangegeven dat door de huidige financiële situatie de focus ligt op het in evenwicht houden van onze inkomsten en uitgaven. Ondanks de nadelige effecten van de meicirculaire 2024 is het ons gelukt om voor 2025 een structureel sluitende begroting aan te bieden.

Ons huishoudboekje voor 2025 is op orde, maar voor 2026 en de jaren daarna krijgen we te maken met nieuwe financiële uitdagingen. Door Rijksbeleid krijgen gemeenten in 2026 een korting op de inkomsten uit het Gemeentefonds. Ook voor Lingewaard heeft dit vergaande consequenties. We houden er rekening mee dat we fors moeten bezuinigen. Deze bezuinigingen werken we uit in het begrotingsjaar 2025.

Sluitende Begroting 2025

Het financiële meerjarenperspectief is verslechterd door de ontwikkelingen na de Kadernota 2025, met name door de meicirculaire 2024. In 2025 is nu sprake van een nadeel. Deze wordt veroorzaakt door een eenmalige uitname uit het gemeentefonds in 2025. Aangezien dit een incidentele uitname is, is dit geen onderdeel van het structurele saldo van de begroting. Dit betekent dat de Begroting 2025 structureel wel sluitend is en er geen aanvullende bezuinigingen nodig zijn in 2025.

Dit geeft ons tijd om voor de Kadernota en Begroting 2026 bezuinigingen in kaart te brengen en keuzes voor te leggen. Gezien de grote tekorten die we in de komende jaren verwachten, zijn dit moeilijke keuzes waarbij geen beleidsveld ontkomt aan bezuinigingen. Dit proces zijn wij direct na de zomer gestart. Hiermee hebben we voldoende tijd om alles goed in kaart te brengen en de goede afwegingen te maken. Bij deze afwegingen kijken wij naar wie wij als gemeente zijn en waar we voor staan. In de Kadernota 2026 doen wij u voorstellen om te komen tot een structureel sluitende begroting van 2026 tot en met 2029.

VNG-advies meerjarenbegroting 2025-2028

In maart en juni 2024 heeft de VNG op verzoek van verschillende gemeenten een advies uitgebracht hoe om te gaan met de begrotingstekorten in de komende jaren. Eén van de adviezen had betrekking op het sluitend maken van het boekjaar 2025. Onder "Sluitende Begroting 2025" hebben we dat al toegelicht.

Daarnaast adviseert de VNG om de financiële en inhoudelijke consequenties van noodzakelijke bezuinigingen en/of lastenverzwaring vanaf 2026 te benoemen. Hierbij geven zij aan om geen bezuinigingen door te voeren op anderen beleidsterreinen vanwege de groei van de kosten voor jeugdzorg. Dit omdat deze stijging van de lasten wat de VNG (en daarmee de gemeenten) betreft voortkomen uit onvoorziene omstandigheden en autonome groei. Hier draagt het Rijk de verantwoordelijkheid voor. In het proces om te komen tot een sluitende begroting vanaf 2026, nemen wij deze adviezen en de andere adviezen van de VNG mee en wij volgen de ontwikkelingen vanuit het Rijk nauwgezet.

Samen kunnen we veel aan

Ondanks dat deze begroting geen positieve financiële boodschap geeft, zetten wij de schouders eronder en blijven wij ons inzetten voor een mooi en leefbaar Lingewaard. Dat doen we bijvoorbeeld met de nieuwbouw van de basisscholen in Doornenburg en Gendt en het MFA in Haalderen. Zoals we in het coalitieakkoord hebben aangegeven: 'Samen kunnen we veel aan'. We gaan de uitdaging aan om ook vanaf 2026 een

sluitende begroting te hebben, waarmee we de financiële gezondheid van onze gemeente waarborgen. Dit is nodig om ook in de toekomst klaar te kunnen staan voor onze inwoners.

Met de structureel sluitende begroting voor 2025 hebben we tijd en ruimte om vooruit te kijken. De komende tijd krijgen we zonder twijfel te maken met moeilijke financiële keuzes. Voor college en raad, voor de ambtelijke organisatie, maar ook voor inwoners, ondernemers en (maatschappelijke) organisaties.

We gaan ons maximaal inspannen om de financiële tegenslagen te overwinnen. Hierbij leggen wij aan onze inwoners uit waarom keuzes nodig zijn. Lingewaard heeft vaker vastberadenheid en veerkracht getoond in moeilijke tijden. Samen vinden we oplossingen om een financieel gezonde gemeente te blijven.

Lingewaard, 1 oktober 2024
Burgemeester en wethouders

Leeswijzer

Hieronder is per onderdeel van de begroting toegelicht welke informatie hierin is opgenomen.

Algemeen

Naast de aanbidding en deze leeswijzer bestaat dit onderdeel uit 2 onderwerpen:

Financiën

- *Financiële resultaten*
Hier wordt het begrote resultaat gepresenteerd van 2025 tot en met 2028, met hierbij een beoordeling of er sprake is van een structureel sluitende begroting. Met eventuele structurele effecten vanuit de doorwerking van het jaar 2024 is al zo veel mogelijk rekening gehouden bij de opstelling van deze begroting.
- *Van Kadernota naar Begroting*
In dit onderdeel zijn de financiële mutaties na de Kadernota opgenomen en toegelicht.
- *Programmaresultaten*
Hierin is een overzicht opgenomen van de baten, lasten en reservemutaties per programma. Ter vergelijking zijn de ook de werkelijke cijfers van 2023 en begroting van 2024 opgenomen.
- *Stelposten loon- en prijsstijging*
In dit onderdeel nemen wij u mee in de stand van de stelposten die opgenomen zijn in de begroting voor de prijsstijgingen en areaalvergroting en de ontwikkeling van de salarissen.
- *Uitgangspunten begroting*
Hier is het overzicht opgenomen van de uitgangspunten die gehanteerd zijn in deze begroting met betrekking tot de indexering en de circulaire gemeentefonds.

2025 in één oogopslag

Hierin is opgenomen waar het geld van onze gemeente naartoe gaat, waar dit vandaan komt en wat inwoners betalen aan de gemeente.

Programma's

Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten. Per programma benoemen we de externe ontwikkelingen, de inhoudelijke onderwerpen, de doelen die we willen bereiken en wat we hiervoor gaan doen. Ook zijn de relevante beleidsnota's en eigen indicatoren opgenomen. Als laatste staan we stil bij de financiële kant van het programma binnen het onderdeel 'Wat kost het?' en het investeringsplan.

In programma 6 Sociaal domein is een extra onderdeel toegevoegd: 'Strategische agenda sociaal domein'. Hierin is opgenomen hoe wij de komende jaren de middelen uit de Reserve Sociaal Domein en de Reserve Van beschermd wonen naar beschermd thuis inzetten.

Paragrafen

De paragrafen zijn programma overstijgend. In de paragrafen leggen we de beleidslijnen vast met betrekking tot relevante beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Naast de acht verplichte paragrafen, zijnde lokale heffingen, weerstandsvermogen en risicobeheersing, onderhoud kapitaalgoederen, financiering, bedrijfsvoering, verbonden partijen, grondbeleid en openbaarheid, heeft de gemeenteraad de paragraaf 'Klimaat en energie' toegevoegd.

Financiële overzichten

Hierin staat aanvullende financiële informatie, zoals een overzicht van de overhead, het investeringsplan en de reserves en voorzieningen. Deze onderdelen zijn in sommige gevallen verplicht, maar ook informatief van aard.

Bijlagen

In de bijlagen van deze Begroting zijn een aantal basisgegevens opgenomen en de verplichte beleidsindicatoren.

Financiën

Financiële resultaten 2025 - 2028

In juli 2024 stelde u de Kadernota 2025 vast. Daarna deed zich een aantal ontwikkelingen voor waardoor het saldo van de meerjarenbegroting is veranderd. Dat komt door de meircirculaire 2024 Gemeentefonds (nadelig) en de actualisatie van het bestaand beleid (voordelig). Het financieel effect van de meircirculaire 2024 is in dezelfde vergadering als de Kadernota 2025 in juli door u behandeld en vastgesteld. De andere ontwikkelingen lichten wij toe in het onderdeel '[Van Kadernota naar Begroting 2025](#)'.

Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	-907 N	-3.704 N	-1.601 N	-1.148 N

Voor de beoordeling of er sprake is van een structureel sluitende begroting moeten deze saldo's worden gecorrigeerd met [de incidentele baten en lasten](#). Na correctie is er voor 2025 sprake van een structureel sluitende begroting. Voor 2026 en verder is inmiddels een traject gestart om te komen tot een structureel sluitende begroting. In de Kadernota 2026 worden hiertoe voorstellen gedaan.

Bedragen x € 1.000	2025	2026	2027	2028
Saldo meerjarenbegroting 2025-2028	-907 N	-3.704 N	-1.601 N	-1.148 N
<i>Elimineren:</i>				
Bij: Incidentele lasten	2.389 V	2.056 V	1.234 V	580 V
Af: Incidentele baten	-297 N	-839 N	-50 N	- V
<i>Bij: incidentele lasten en baten</i>	2.092 V	1.217 V	1.184 V	580 V
Structureel saldo meerjarenbegroting	1.185 V	-2.487 N	-417 N	-568 N

Van Kadernota naar Begroting 2025

	2025	2026	2027	2028
SALDO conform Meerjarenbegroting 2024 - 2027	-31	-1.251	-2.281	-2.579
Septemercirculaire 2023	395	623	2.036	2.036
Structurele ontwikkelingen 2e turap 2023	-29	-29	-29	-29
Decemercirculaire 2023	136	130	138	138
Structurele ontwikkelingen 1e turap 2024	-110	-110	-110	-110
IKC de Doornick (Raad 28 maart 2024)	-	-	-67	-67
Participatiebeleid (Raad 28 maart 2024)	-300	-300	-300	-300
Saldo vóór Meircirc. '24 en Kadernota '25	61	-937	-613	-910
Kadernota 2025	-61	-798	-742	-2.582
Meircirculaire	-2.538	-1.395	-1.768	1.479
Saldo vóór actualisatie meerjarenbegroting 2025-2028	-2.538	-3.130	-3.123	-2.013
Structureel effect jaarstukken 2023	-84	-67	22	22
Verhoging stelpost BCF	550	550	550	550
OZB	584	872	1.186	1.476
Hondenbelasting	34	34	34	34
Prijsstijgingen en areaalvergroting	1.750	-914	-1.449	-1.001
Kapitaallasten	931	140	2.096	390
College van B&W	-76	-81	-85	-103
Gemeenteraad	-62	-62	-62	-62
Personeelslasten	-156	402	730	907
Afval - riolering	234	254	219	240
Voorziening buitensportaccommodaties	22	82	146	181
Mobiliteit	-200	-	-	-
Participatie	-1.161	-723	-900	-898
WMO	-213	-242	-242	-242
Jeugd	-626	-899	-815	-815
Overig totaal	104	81	91	187
Totaal saldo meerjarenbegroting 2025-2028	-907	-3.704	-1.601	-1.148

Toelichting actualisatie bestaand beleid

Structureel effect Jaarstukken 2023

In de Kadernota 2025 hebben wij een post opgenomen van € 500.000 voordeel voor het structureel effect van de Jaarstukken 2023. Omdat we al een aantal jaar een positief saldo hebben waar ook structurele elementen inzitten. We hebben de financiële afwijkingen van de afgelopen jaren geanalyseerd en structurele voordelen die uit deze analyse zijn gekomen, verwerkt in de begroting. Het bedrag dat opgenomen is in het bovenstaand overzicht betreft het verschil tussen de daadwerkelijke structurele effecten en de schatting van € 500.000 in de Kadernota 2025. In 2025 en 2026 gaat dit om een nadeel, wat betekent dat er minder dan € 500.000 aan voordeel is verwerkt (respectievelijk € 416.000 en € 433.000). Vanaf 2027 is meer dan € 500.000 aan voordeel verwerkt in de begroting.

Verhoging stelpost BTW Compensatiefonds (BCF)

In onze begroting is een stelpost opgenomen voor de jaarlijkse baten die voortkomen uit de afrekening van het BTW-compensatiefonds (BCF). Tot nu toe hebben we deze stelpost voorzichtig geraamd op 50% van de afrekening op basis van voorgaande jaren. Gezien de consistentie in de afrekeningen van de afgelopen jaren, verhogen we vanaf deze begroting de stelpost naar het volledig te verwachten bedrag. Dit resulteert in een aanvullende baat van € 550.000 structureel.

Onroerendzaakbelasting (OZB)

Het voordeel op de OZB heeft twee oorzaken die hieronder worden toegelicht.

Gewijzigde indexeringsystematiek

De indexeringsystematiek van het gemeentefonds is gewijzigd. De indexering is vanaf 2024 gebaseerd op een gecombineerde bruto binnenlands product index (prijsinflatie gecombineerd met volumeaccresontwikkeling). Dit is de ontwikkeling van het prijspeil van het bruto binnenlands product (lees: prijsinflatie) plus het historische gemiddelde van het bruto binnenlands product in de afgelopen 8 jaar (lees: economische groei en daarmee het volume).

Wij kiezen ervoor om bij de indexering van OZB aan te sluiten bij deze nieuwe indexering. Hierbij nemen wij het laatst bekende percentage van het prijspeil bbp dat bekend is bij het opstellen van de begroting. In dit geval is dat augustus, waar dit percentage 2,7% bedraagt. Voor het historisch gemiddelde bbp gaan wij uit van het percentage zoals opgenomen in de meicirculaire 2024, zijnde 2,1%. Voor 2025 betekent dit een indexering van 4,8%. Daar komt nog bij de extra jaarlijkse indexering van 1,5% tot en met 2027 waartoe uw raad bij de Kadernota 2024 heeft besloten. De totale indexering voor 2025 komt hiermee uit op 6,3%. Dit leidt in 2025 tot € 351.000 aan extra inkomsten oplopend naar € 1,3 miljoen in 2028.

Waardeontwikkelingen niet-woningen

Bij de vaststelling van de tarieven 2024 in december 2024 zijn we uitgegaan van een waardeontwikkeling bij de niet-woningen van 0%. De werkelijke stijging kwam uit op 4,6%. Dit heeft een positief effect op de opbrengsten uit de OZB.

Prijsstijgingen en areaalvergroting

De gemeente reserveert jaarlijks structureel € 1,5 miljoen voor prijsstijgingen en areaaluitbreidingen. Dit betekent dat er in 2025 € 1,5 miljoen beschikbaar is en in 2026 opnieuw € 1,5 miljoen wordt toegevoegd, waardoor het totale gereserveerde bedrag voor 2026 uitkomt op € 3 miljoen. Deze systematiek zet zich door, waardoor er in 2027 € 4,5 miljoen en in 2028 € 6 miljoen beschikbaar is.

Voordeel 2025

In de afgelopen jaren hebben we te maken gehad met hoge inflatie. De extra uitkeringen die wij hiervoor hebben ontvangen vanuit het gemeentefonds (totaal 2,7 miljoen) hebben wij gestort in de stelpost voor prijsstijgingen en areaalvergroting. Hierdoor is de stelpost in 2025 incidenteel hoger dan de geraamde € 1,5 miljoen, namelijk € 4,2 miljoen.

In 2025 bedragen de verwachte prijsstijgingen en areaaluitbreidingen samen ruim € 2,8 miljoen structureel, dit bedrag bestaat voornamelijk uit prijsstijgingen. Dit leidt tot een structurele hogere uitname uit de stelpost van € 1,3 miljoen.

Daarnaast is in de Begroting 2024 besloten om de incidentele locatiegebonden kosten van het IHP te dekken uit de stelpost prijsstijgingen en areaalvergroting. Deze incidentele kosten verschuiven in de jaren wat voor 2025 betekent dat er een lagere inzet nodig is vanuit deze stelpost voor het IHP.

Na de verwerking van alle prijsstijgingen en areaalvergroting in het begrotingsjaar wordt de stelpost voor 2025 op € 0 gezet. Per saldo leidt dit voor 2025 tot een vrijval, en daarmee een voordeel, van € 1.750.000.

Nadelen 2026, 2027 en 2028

Voor de jaren 2026, 2027, 2028 waren de stelposten, voor de verwerking van de prijsstijgingen en areaalvergroting 2025, op de gewenste niveaus van respectievelijk € 3 miljoen, € 4,5 miljoen en € 6 miljoen. In de Kadernota 2025 zijn aanvullingen gedaan om deze niveaus in 2026 tot en met 2028 te realiseren. De hoge prijsstijgingen en areaalvergroting in 2025 werkt structureel door, waardoor er na verwerking van deze prijsstijging de stelpost voor de jaren 2026 t/m 2028 niet meer op het niveau van € 1,5 miljoen structureel zijn. Ook leiden de verschuivingen in het IHP tot gewijzigde uitname uit deze stelpost in de verschillende jaren. Per saldo leidt dit tot nadelen in 2026, 2027 en 2028 van respectievelijk € 914.000, € 1.449.000 en € 1.001.000.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van deze stelpost is opgenomen in de 2e Tussentijdse rapportage 2024.

Bijstelling stelpost

We verwachten dat de prijsstijgingen in de toekomst hoger zijn dan de nu gereserveerde € 1,5 miljoen per jaar. In deze begroting laten wij de raming van € 1,5 miljoen vanaf 2026 nog staan, maar we gaan de prijsstijgingen en areaalvergroting nader analyseren. In de Kadernota 2026 zullen we mogelijk voorstellen om de jaarlijkse reservering structureel te verhogen om beter voorbereid te zijn op toekomstige prijsstijgingen en groei.

Kapitaallasten

Het voordeel op de kapitaallasten in 2025 wordt voornamelijk veroorzaakt door de verschuivingen in investeringen. We zien dat het jaar van realisatie van een aantal investeringen die gepland waren voor 2024 doorschuiven. Dit betreft bijvoorbeeld de revitalisering Zilverkamp en een aantal vervangingsinvesteringen van voertuigen en ander materieel. Van deze investeringen starten de kapitaallasten niet in 2025, maar in 2026 of later. Het voordeel in 2027 wordt voornamelijk veroorzaakt door het doorschuiven van de realisatie van MFA Huissen en de Blauwenburcht met één jaar.

College van B&W

Dit betreft de loonstijging van de burgemeester en wethouders op basis van de CAO en voor komende jaren op basis van de indexatie zoals opgenomen in de meicirculaire 2024.

Gemeenteraad

De extra lasten bestaan voornamelijk uit de stijging van de vergoeding voor raadsleden (€ 27.000) en de verhoging van het budget voor cursussen en seminars voor raadsleden (€ 25.000). De basis voor deze

bijstelling is de verordening rechtspositie raads- en commissieleden en de werkelijke lasten in de afgelopen jaren.

Personeelslasten

De opleidingskosten zijn naar boven bijgesteld op basis van de stijging van de salarislasten. De opleidingskosten bedragen 2% van de totale salarislasten. Daarnaast is de indexering van de salarissen bijgesteld op basis van de nieuwe indexcijfers ten opzichte van de Begroting 2024. Dit betekent dat vanaf 2026 de salarissen minder stijgen dan waar in de Begroting 2024 rekening mee is gehouden.

Afval – riolering

Elk jaar wordt opnieuw de toerekening van de lasten aan de heffing voor de riolering en afval opnieuw berekend. Dit betreft directe lasten, zoals onderhoudskosten van riolering, de kosten voor het afvoeren van afval en de lasten voor de uren die medewerkers van de gemeente besteden aan deze beleidsvelden. Ook worden er extracomptabel lasten toegerekend aan deze beleidsvelden. Dit betreft de overhead en de BTW over de lasten. In 2025 leidt deze geactualiseerde toerekening tot een voordeel. Dit wordt met name veroorzaakt door de hogere lasten voor afval en riolering, waardoor ook de extracomptabele toe te rekenen BTW hoger is.

Voorziening buitensportaccommodaties

In de Kadernota 2025 is besloten de voorziening voor de onderhoud buitensportaccommodaties vrij te laten vallen omdat deze voorziening niet is toegestaan volgende het Besluit Begroting en Verantwoording. De vervanging van de velden betreft namelijk een investering en geen onderhoud. Door deze vrijval komt de jaarlijkse storting te vervallen wat leidt tot een structureel voordeel. Dit voordeel neemt jaarlijks af in verband met de kapitaallasten van de vervangingsinvesteringen. In de kadernota is een eerste grove berekening gemaakt van het jaarlijkse voordeel. In deze begroting is deze berekening in detail gemaakt, wat leidt een extra voordeel dat oploopt tot € 181.000 in 2028.

Mobiliteit

De opgave voor mobiliteit steeds complexer en omvangrijker. Mobiliteit vormt steeds meer een essentiële pijler voor al onze maatschappelijke opgaven. Het belang van mobiliteit voor de leefbaarheid, bereikbaarheid en bijvoorbeeld woningbouw is groot. Ook de samenwerking met andere overheden en de regio neemt toe. Maar ook participatie en een toename van bezwaren kost tijd. Het gevolg daarvan is een groei in de werkzaamheden die niet meer passend is binnen de huidige capaciteit mobiliteit.

De komende maanden gaan we samen met het versnellingssteam Provincie het Programma Mobiliteit actualiseren en redigeren en ter besluitvorming voorleggen. Prioriteren is nodig om de werkzaamheden beheersbaar te houden. Voor de toegenomen werkzaamheden en het actualiseren van het Programma vragen we in 2025 incidenteel budget van € 200.000. Op basis van het aangepaste Programma Mobiliteit is inzichtelijk welk structureel budget nodig is voor de realisatie van onze ambities. Dit nemen we op in de Begroting 2026 en verder. De actualisatie van het maatregelenprogramma GMP-plus schuiven we door naar 2026.

Participatie

Bijstandskosten (BUIG)

Na het opstellen van onze begroting voor 2024 is ons uitkeringsbestand – in tegenstelling tot onze prognose – sterk gestegen. Het ligt niet in de lijn der verwachting dat deze stijging in 2025 afneemt. De twee belangrijkste groeiende groepen zijn jongeren tot 27 en statushouders. Ook zien we dat de groei wordt veroorzaakt doordat minder inwoners uit de bijstand raken, terwijl de instroom toeneemt. We zien een mismatch tussen wat de arbeidsmarkt te bieden heeft en wat ons bijstandsbestand kan leveren. Eigenlijk vragen we van de arbeidsmarkt nu een beweging om meer ruimte te creëren voor mensen met een beperking. Daar is nog een

wereld te winnen. Wij verwachten dat de versterking van de sociale basis daar een stevige bijdrage aan kan leveren. Het Buig-budget dient daarom in zijn totaliteit met € 801.000 te worden bijgesteld. Onze verwachting is wel dat de rijksinkomsten die hier tegenover staan ook gaan meebewegen met de landelijke stijging van het uitkeringsbestand. In oktober 2024 stelt het Rijk het BUIG-budget definitief vast over 2024. Dan weten we in hoeverre de definitieve vaststelling afwijkt van het in april door het Rijk voorlopig gepubliceerde BUIG-budget. Wanneer dit vastgestelde budget afwijkt passen wij ook de raming van 2025 hierop aan, dit verwerken wij in de 1e Turap 2025. Wij blijven goed in de gaten houden of wij in aanmerking komen voor de Vangnetuitkering.

Re-integratie

Voor de mensen voor wie betaald werk een optie is, is het belangrijk dat we ons volledige re-integratie instrumentarium zo effectief mogelijk inzetten. Dit gaan we verder onderzoeken om sturingsinformatie te verkrijgen om minimaal een stabiel bijstandsbestand te kunnen bereiken. Vanuit dit onderzoek naar de effectiviteit van ons re-integratie instrumentarium voeren wij in 2025 gerichte maatregelen uit. Deze borduren voort op de voorbereiding vanuit 2024 vanuit de Strategische Agenda Sociaal Domein. Dit betekent dat wij voor 2025 een incidentele verhoging van het budget opnemen van € 208.000 om deze maatregelen uit te kunnen voeren.

Armoede- en schuldenbeleid

Als reactie op de toenemende vraag van onze inwoners moeten we de beschikbare budgetten voor de uitvoering van minimaregelingen actualiseren op basis van de kostenontwikkeling 2024. Dit vergt voor 2025 een bijstelling van € 216.000. Deze verhoging is met name het resultaat van de forse toename van uitgaven in de bijzondere bijstand uitkering en de meedoenregeling. In 2025 onderzoeken wij de houdbaarheid van onze huidige inkomensondersteunende maatregelen. Ook stellen wij een nieuw beleidskader voor armoedebestrijding en schulphulpverlening voor. Belangrijk is om hierin mee te nemen dat wij in de meicirculaire vanaf 2024 gemiddeld € 64.000 per jaar extra van het rijk ontvangen ter ondersteuning van armoedebeleid / schuldhulpverlening. Dit bedrag heeft een dempend effect op de gevraagde bijstelling.

WMO

Binnen de Wmo zien we zowel bij Begeleiding als bij Hulp bij het Huishouden een toename van het aantal inwoners dat ondersteuning ontvangt. Ook zien we dat het aantal ingezette minuten Begeleiding toeneemt. De toename van Hulp bij het Huishouden is deels te verklaren aan de hand van de ontwikkeling van de bevolkingsopbouw in Lingewaard. Daarnaast zien we dat het voor inwoners steeds moeilijker wordt om zelf huishoudelijke hulp te zoeken, waardoor ze hiervoor bij de gemeente om ondersteuning vragen.

Een exacte oorzaak voor de toename bij Begeleiding kunnen we op dit moment nog niet schetsen. Wel is er landelijk sprake van een toename van mensen met psychische problemen. Juist voor deze doelgroep is het van belang om voldoende en kwalitatief goede voorliggende voorzieningen te creëren waar mensen op terug kunnen vallen en zo geen of minder begeleiding nodig hebben. Denk hierbij aan een open inloop in de vorm van een huiskamer of de inzet van een wijk GGZ-er. We zijn momenteel bezig met het versterken van onze voorliggende voorzieningen. Omdat dit nog niet direct tot resultaat leidt, is een bijstelling van de begroting noodzakelijk (€ 213.000 in 2025).

Jeugd

De uitgaven op het maatwerk voor de jeugd blijven oplopen in 2024. We zijn al bezig met het nemen van enkele maatregelen en het sturen op deze kosten. Echter, deze maatregelen kennen een lange adem voordat effect zichtbaar is. Zo zijn we in gesprek met huisartsen om hen te bewegen meer overleg te voeren met de jeugdconsulenten en kijken we kritisch naar de inzet van de duurste vorm van behandeling, aangezien we daar ook een toename zien. Ook wordt bij her-indicaties steviger regie gevoerd om te onderzoeken of voortzetting van de zorg echt noodzakelijk is. Daarbij zijn we als gemeente niet de enige partij die jeugdzorg mag inzetten, maar zijn we wel verantwoordelijk voor alle kosten daarvan. We hebben daarmee een

zogenaamde leverplicht. We zijn hierdoor bij het beheersbaar houden van onze kosten sterk afhankelijk van onze partners (huisartsen, medisch specialisten, de Rechtbank en Gecertificeerde Instellingen). Vooral nog wordt ervan uitgegaan dat deze extra uitgaven niet incidenteel zijn. Daarom is de begroting Jeugd voor 2025 bijgesteld met € 626.000.

Overig totaal

Dit betreft het totaal van de overige posten met een beperkte omvang. Ook is de reservering voor de actualisatie bestaand beleid van € 172.500 zoals opgenomen in de kadernota verwerkt in deze post.

Resultaten 2023 per programma

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** per programma weergegeven.

Bedragen x € 1.000

		2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
1	Veiligheid	-4.162	-4.548	-4.915	-5.033	119
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-5.970	-11.963	-7.267	-7.508	242
3	Economie	-431	-1.362	-1.322	-2.747	1.426
4	Onderwijs	-3.984	-4.495	-4.982	-5.436	454
5	Sport, cultuurproductie en -participatie	-7.870	-8.918	-8.935	-10.745	1.810
6	Sociaal domein	-41.564	-47.942	-51.172	-66.260	15.087
7	Volksgezondheid en milieu	-1.217	-1.453	-1.631	-14.587	12.957
8	Volkshuisv., Leefomgev., Sted. vernieuw.	-2.097	-3.053	-2.525	-8.083	5.558
9	Bestuur en ondersteuning	73.784	73.441	79.382	-27.986	107.370
	Saldo exclusief mutaties reserves	6.489	-10.293	-3.367	-148.385	145.023
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-82	4.630	-446	-568	122
3	Economie	-246	-	-	-	-
4	Onderwijs	-4	-	-	-	-
5	Sport, cultuurproductie en -participatie	-1.317	-1.184	186	-8	195
6	Sociaal domein	-1.915	2.000	1.331	-371	1.702
7	Volksgezondheid en milieu	488	216	350	-80	430
8	Volkshuisv., Leefomgev., Sted. vernieuw.	813	2.674	-	-	-
9	Bestuur en ondersteuning	-942	1.265	1.035	-44	1.079
	Saldo inclusief mutaties reserves	3.284	-692	-907	-149.456	148.551

Stelposten loon- en prijsstijging

	2025	2026	2027	2028
Prijsstijgingen en areaalvergroting	200.000	1.700.000	3.200.000	4.700.000
Stijging salarissen	703.000	1.516.000	2.350.000	3.173.000
Totaal	903.000	3.216.000	5.550.000	7.873.000

Prijsstijgingen en areaalvergroting

Dit is de stand van de stelpost in de verschillende jaren na de verwerking van de prijsstijgingen en areaalvergroting in deze begroting en de aanvulling van de stelpost voor 2026 en verder tot € 1.500.000 structureel per jaar. Meer toelichting hierover is opgenomen bij ['Van Kadernota naar Begroting 2025'](#). Daarnaast is er nog een reservering opgenomen van € 200.000 structureel voor eventuele tussentijdse prijsstijgingen die zich in 2024 nog voordoen.

Vanaf 2025 is het niet meer nodig om lopende het begrotingsjaar budgetten aan te passen naar aanleiding van forse prijsstijgingen, aangezien de inflatie rond de 3% is gestabiliseerd. Dit betekent dat we vanaf 2025 weer teruggaan naar de oorspronkelijke systematiek waarbij we jaarlijks een vast bedrag structureel reserveren voor prijsstijgingen en areaalvergroting. Dit bedrag hebben we vastgesteld op € 1,5 miljoen. Gezien de hoge prijsstijgingen en areaalvergroting in deze Begroting van € 2,8 miljoen, nemen wij mogelijk bij de Kadernota 2026 een structurele verhoging van deze stelpost op.

Een gedetailleerd overzicht van het verloop van deze stelpost is opgenomen in de 2e Tussentijdse rapportage 2024.

Stijging salarissen

Deze stelpost betreft de gereserveerde ruimte voor verhoging van de salarissen in de komende jaren. Er is op basis van het bruto binnenlands product prijs, zoals opgenomen in de meicirculaire 2024, rekening gehouden met de volgende algemene salaris aanpassingen (CAO). Voor het jaar 2025 met 2,3%, voor 2026 met 2,6%, voor 2027 met 2,6% en voor 2028 met 2,5%.

Uitgangspunten begroting

Lonen en sociale lasten	De salariskosten ramen we op basis van de huidige CAO met daarbij een inschatting van een CAO-stijging in 2025-2028 conform het bruto binnenlands product prijs zoals opgenomen in de Meicirculaire 2024 (2025: 2,3% - 2026: 2,6% - 2027: 2,6% - 2028: 2,5%).
Prijsindexering exploitatie	2,3% (prijs bruto binnenlands product Meicirculaire 2024, jaarschijf 2025)
Prijsindexering investeringen	Alleen op de investeringsbudgetten van onderwijshuisvesting wordt een indexering toegepast. Deze is op basis van de BDB-index (bouwkostendata 2021 6,1%, 2022 6,9% en 2023 2,6%).
Algemene uitkeringen	In de Kadernota: Septembercirculaire 2023 / Decembereirculaire 2023. In de Begroting: Meicirculaire 2024.
Onroerende zaakbelasting	4,8% indexering (gecombineerde bruto binnenlands product (bbp) index: historisch gemiddeld bbp 2025 meicirculaire 2024 plus prijspeil bbp 2025 augustus 2024) + 1,5% extra.
Overige lokale heffingen	Indexering van de tarieven met 2,3%, uitgaande van kostendeekkende tarieven.
Omslagrente	1,50%
Kapitaalmarktrente (lang)	2,75%
Geldmarktrente (kort)	3,00%
<i>Het aantal inwoners en woningen zijn onderdeel van de berekeningen van onder andere de algemene uitkering, de opbrengst onroerendezaakbelastingen, de opbrengsten bouwleges en de bijdragen aan samenwerkingsverbanden.</i>	
Aantal inwoners	47.525 (MJB 2025-2028, jaarschijf 2025)
Aantal woningen	20.396 (MJB 2025-2028, jaarschijf 2025)

2025 in één oogopslag

Waar gaat het geld naar toe?

Programma	lasten€1.000	% van totaal
1 Veiligheid	-5.033	3,4%
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	-8.076	5,4%
3 Economie	-2.748	1,8%
4 Onderwijs	-5.435	3,6%
5 Sport, cultuurproductie en -participatie	-10.752	7,2%
6 Sociaal domein	-66.630	44,6%
7 Volksgezondheid en milieu	-14.666	9,8%
8 Volkshuisv.,Leefomgev., Sted. vernieuw.	-8.081	5,4%
9 Bestuur en ondersteuning	-28.032	18,8%
Totaal van de programma's	-149.453	100%

Waar komt het geld vandaan?

Programma	Baten€1.000	% van totaal
1 Veiligheid	118	0,1%
2 Verkeer, vervoer en waterstaat	363	0,2%
3 Economie	1.426	1,0%
4 Onderwijs	454	0,3%
5 Sport, cultuurproductie en -participatie	2.005	1,3%
6 Sociaal domein	16.789	11,3%
7 Volksgezondheid en milieu	13.386	9,0%
8 Volkshuisv.,Leefomgev., Sted. vernieuw.	5.557	3,7%
9 Bestuur en ondersteuning	108.448	73,0%
Totaal van de programma's	148.546	100%

Wat betalen inwoners?

De gemeente ontvangt ook geld uit lokale belastingen en heffingen. Hieronder ziet u wat een inwoner van Lingewaard jaarlijks betaalt.

		2024	2025
	OZB (gemiddeld tarief per woning)	€ 506,79	€ 538,78
	Riool- en waterzorgheffing		
	- gebruiker	€ 144,12	€ 147,36
	- eigenaar/gebruiker	€ 218,28	€ 223,20
	Afvalstoffenheffing (per adres)*		
	Vast tarief	€ 203,88	€ 208,56
	Diftar per lediging	€ 8,19	€ 8,40
	Hondenbelasting (per hond)	€ 62,04	€ 73,16
	Toeristenbelasting (per overnachting voor toeristen)	€ 1,00	€ 1,25

Het tarief afvalstoffenheffing is exclusief de tariefaanpassing die voor 2025 noodzakelijk is voor 100% kostendekking. De toename van lasten afvalstoffenheffing bedraagt € 579.000. Dat komt neer op circa € 29 extra lasten per huisaansluiting.

De programma's

1. Veiligheid

Onder dit programma vallen taken met betrekking tot toezicht en handhaving van de openbare orde, het tegengaan van georganiseerde criminaliteit en het bevorderen van een veilige woon- en leefomgeving. Via de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM) richten we ons ook op brandweezorg, rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Ontwikkelingen

Polarisatie en maatschappelijke ontwrichting in de samenleving (landelijk en lokaal).

De keuzes die de overheid vanuit het algemeen belang maakt, botsen steeds vaker met individuele behoeftes en wensen van inwoners. Dat leidt tot negatieve sentimenten van sommige inwoners. Soms uiten zij hun gevoelens op een manier waarbij zij grenzen van onze democratische rechtstaat opzoeken of overschrijden. Het vertrouwen in de overheid staat onder druk. Daarom is het belangrijk om te weten wat er speelt en te zorgen voor een tijdige en heldere communicatie.

Toename zorg- en veiligheidsvraagstukken.

Zowel landelijk als lokaal hebben we te maken met complexe uitdagingen op het snijvlak van zorg en veiligheid. We zien een toename van inwoners die kwetsbaar zijn. Zij zijn gevoeliger om betrokken te raken bij (verschillende vormen van) criminaliteit; als dader of als slachtoffer. Ook neemt het aantal incidenten met personen met verward gedrag toe. Dit vraagt om een goede samenwerking met onze zorg- en veiligheidspartners, maar ook om het weerbaarder maken van onze inwoners en ondernemers.

Wat willen we bereiken?

We willen de veiligheid verbeteren en het veiligheidsgevoel vergroten. Door pro-actief en preventief in te grijpen, voorkomen we zwaardere problematiek en overlast. We leggen daarbij de focus op preventie en zorg. Dat doen we samen met verschillende zorg- en veiligheidspartners. Denk hierbij onder andere aan het Lokaal Zorg- en Veiligheidsnetwerk en het jeugdgroepenoverleg. We roepen inwoners op om een bijdrage te leveren aan een veilige samenleving. Daar waar nodig treden we, veelal in samenwerking met partners, repressief op.

Onze doelen zijn:

1. Een veilige woon- en leefomgeving.
2. Weerbare inwoners en ondernemers tegen ondermijning en digitale criminaliteit.

Wat gaan we doen in 2025?

Een veilige woon- en leefomgeving (doel 1)

- Om woonoverlast te beperken, passen we in een zo vroeg mogelijk stadium buurtbemiddeling toe.
- We willen de bereidheid bij inwoners verhogen om verdachte, ondermijnende en zorgelijke situaties te melden. Dat doen we onder andere door meerdere malen voorlichting te geven via social media en Het Gemeente Nieuws.
- We richten ons op het voorkomen van drugs- en alcoholgebruik door jongeren/jongvolwassenen en het mogelijk afglijden van hen in de criminaliteit. Deze groep loopt een groter risico dan volwassenen. Hier zetten we zowel preventief (voorlichting, HALT-trajecten) als repressief (politie, boa's) op in.

Weerbare inwoners en ondernemers tegen ondermijning en digitale criminaliteit (doel 2)

- We houden minimaal twee bewustwordingscampagnes en/of bijeenkomsten voor specifieke doelgroepen over (digitale) criminaliteit. En daarnaast tenminste één interne en twee externe bewustwordingscampagnes gericht op het herkennen van signalen die op ondermijning kunnen wijzen.
- We voeren minimaal één integrale controle - samen met onder andere politie, omgevingsdienst, douane en arbeidsinspectie - uit op elk van de volgende aandachtsgebieden:
 - o buitengebied;
 - o bedrijventerreinen;
 - o horeca;
 - o leegstaande panden.
- Samen met onze partners maken we het criminel en zo lastig mogelijk om voet aan de grond te krijgen. Denk hierbij onder andere aan het uitvoeren van de BIBOB toets (bij aanvragen voor een vergunning/subsidie, vastgoedtransactie en integriteit zorgaanbieder) en het sluiten van woningen en panden bij drugs- of wapenvondsten.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

1	Veiligheid	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-2.809	-3.111	-3.278	-3.357	79
60101	Explosievendetectie en -ruiming	3	6	7	-60	67
60102	Crisisbeheersing en Brandweer	-2.616	-2.913	-3.083	-3.095	12
60103	Brandweerposten - Beheer & Onderh.	-196	-204	-202	-202	-
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.353	-1.437	-1.637	-1.676	40
60104	Uitvoering APV en Bijz. wetten	-469	-423	-492	-531	40
60105	Beleid Openbare Orde & Veiligheid	-499	-613	-652	-652	-
60106	Uitvoering Openbare Orde & Veiligh.	-385	-401	-493	-493	-
	Saldo Lasten en Baten	-4.162	-4.548	-4.915	-5.033	119
	Onttrekkingen reserves	-	-	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-4.162	-4.548	-4.915	-5.033	119

Beleidsnota's

[Integraal Veiligheidsplan 2024-2027](#)

[Algemene plaatselijke verordening 2024](#)

(besluitvorming Algemene plaatselijke verordening 2025 is gepland voor de raad van december 2024);

[Preventie- en Handhavingsplan alcohol gemeente Lingewaard 2021-2024](#)

In verband met een onderzoek van de Rekenkamer vindt actualisatie van het plan plaats in de loop van 2025 na oplevering van het onderzoeksrapport.

Investeringsplan

Voor het programma Veiligheid zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2025-2028.

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Onder dit programma vallen alle taken die gaan over het aanleggen en onderhouden van de wegenstructuur. Inclusief voorzieningen voor fietsers, voetgangers, parkeren, straatinrichting, verkeersborden, straatverlichting, openbaar vervoerhaltes en gemeentelijke watergangen.

Ontwikkelingen

Doortrekking A15

Na tussenuitspraken van de Raad van State over het rekenmodel en de berekeningen ten aanzien van stikstof bij het tracébesluit moet een einduitspraak nog volgen. Doortrekking en vervolg van de voorbereidingen daarvoor zijn afhankelijk van de einduitspraak.

Openbaar vervoer

Voor het busvervoer geldt een tijdelijke noodconcessie tot medio 2026. In 2025 besteedt de provincie een nieuwe concessie aan. Ondanks financiële tekorten in het openbaar vervoer zetten we in het overleg met de provincie in op behoud en verbetering van de bestaande dienstregeling.

Bereikbaarheid als sleutel voor toekomstige woningbouw

De sleutel voor de ruimtelijke opgaven met groeiende ruimteclaims voor o.a. wonen, werken en recreëren, ligt steeds meer bij het bereikbaar houden van woonkernen, bedrijventerreinen en plekken voor toekomstige nieuwbouw. Als we het verkeer vlot en veilig willen afwikkelen moeten er -met het oog op met name grote woningbouwlocaties- verschillende wegen en kruispunten op de schop.

Wat willen we bereiken?

Voor de korte termijn is in 2021 het Maatregelenprogramma GMP-plus vastgesteld. De gemeenteraad heeft aangegeven welke maatregelen prioriteit hebben voor de komende jaren. Voor de lange termijn is de Mobiliteitsvisie Lingewaard vastgesteld in 2022. Met de enorme bouwopgave in de regio moeten we integraal werken aan verkeersveiligheid, leefbaarheid en bereikbaarheid.

In de Mobiliteitsvisie komen de volgende opgaven aan bod:

- Verkeersveiligheid heeft prioriteit.
- Leefbaarheid voor de inwoners staat centraal.
- Toekomstbestendige hoofdstructuur Lingewaard.
- Meer inzet op de fiets.
- Snel en aantrekkelijk OV, bereikbaar voor iedereen.
- Inspelen op innovaties, slimme mobiliteit en logistiek.

We werken aan de volgende doelstellingen:

1. Veilige mobiliteit voor alle weggebruikers.
2. Het bereikbaar houden van woonkernen en bedrijventerreinen.
3. Verduurzaming van mobiliteit en het beperken van negatieve effecten van verkeer op de woonomgeving.

Wat gaan we doen in 2025?

Met onze infrastructurele projecten werken we integraal aan onze doelen.

- We voeren de volgende verkeersprojecten vanuit het Maatregelenprogramma GMP-plus uit:
 - Realisatie vrijliggende fietspaden rotonde Stadswal-Huismanstraat (Huissen).
 - Reconstructie Bredestraat-zuid (Huissen).
- We bereiden de volgende projecten vanuit het Maatregelenprogramma GMP-plus voor:
 - Rotonde Van der Mondeweg (Haalderen), inclusief aansluiting Hof van Klein Baal.
 - Reconstructie Bredestraat-noord (Huissen).
 - Groot onderhoud Bochten Karstraat (Huissen).
 - Reconstructie Huismanstraat (Huissen).
 - Reconstructie Papenstraat (Bemmel).
- We nemen besluiten over eventuele vervolgstappen naar aanleiding van de resultaten van de verkeersstudie bedrijventerrein Pannenhuis, de verkeersstudie fietsroute Hortensialaan, de verkenning naar de weginrichting van de Polseweg en de vormgeving van het kruispunt Karstraat-Stadswal-Polseweg-Gochsestraat (Huissen).
- In 2025 zijn/gaan we, in combinatie met groot onderhoud en rioolwerkzaamheden, aan de slag met de voorbereiding en uitvoering van de volgende infrastructurele projecten:
 - Riolvervanging Gochsestraat (Huissen).
 - Project Fietsvoorzieningen De Plak (Bemmel).
 - Reconstructie Karstraat (Bemmel), tussen Deellaan een Kazematten (Bemmel).
 - Reconstructie Vossenhol (Bemmel).
 - Groot onderhoud Stadsdam-Looveer (Huissen).
 - Aanpak kruispunt Loostraat-Keizersallee-Heirweg (Huissen).
- We breiden de openbare laadinfrastructuur voor elektrische auto's uit.
- We voeren een parkeeronderzoek uit in het centrum van Bemmel.
- We actualiseren het Maatregelenprogramma GMP-plus voor de jaren na 2025.
- Samen met de Groene Metropoolregio werken we aan:
 - Een plan voor een snelle fietsroute tussen Huissen-centrum en Arnhem-Zuid.
 - Mobiliteitsmaatregelen die voortkomen uit de studie Gebiedsaanpak A325-N325.
 - Een Mobiliteitspakket A15-A12 met maatregelen, mocht het project ViA15 niet doorgaan of fors worden vertraagd in de realisatie.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

2	Verkeer, vervoer en waterstaat	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
2.1	Verkeer en vervoer	-5.884	-11.851	-7.169	-7.410	242
60201	Verkeersbeleid	-392	-485	-784	-784	-
60202	Verkeersveiligheid uitvoering	-95	-93	-103	-103	-
60203	Verkeersregelinstallaties	-19	-33	-28	-28	-
60204	Bewegwijzering en bebording	-298	-362	-272	-272	-
60205	Civiltechnische kunstwerken	-363	-340	-304	-304	-
60206	Gladheidsbestrijding	-149	-141	-334	-334	-

60207	Wegen	-2.786	-8.533	-3.734	-3.940	206
60208	Openbare verlichting	-1.067	-1.034	-897	-910	13
60209	Schoonhouden infrastructuur	-440	-554	-543	-543	-
60210	Straatmeubilair	-275	-276	-170	-192	23
2.2	Parkeren	-86	-112	-98	-98	
60211	Parkeren	-86	-112	-98	-98	-
	Saldo Lasten en Baten	-5.970	-11.963	-7.267	-7.508	242
	Onttrekkingen reserves	165	5.133	122	-	122
	Toevoegingen reserves	-248	-502	-568	-568	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-6.052	-7.333	-7.713	-8.076	364

Beleidsnota's

[Gemeentelijk Mobiliteitsplan \(2017\)](#)

[Wegencategoriseringsplan Lingewaard \(2020\)](#)

[Maatregelenprogramma GMP-plus \(2022\)](#)

[Netwerk laadpalen elektrisch vervoer: visie en plaatsingsbeleid \(2021\)](#)

[Mobiliteitsvisie Lingewaard \(2022\)](#)

[Participatieagenda GMP-plus \(2023\)](#)

[Addendum Wegencategoriseringsplan Lingewaard \(2023\)](#)

[Nota Parkeernormen Lingewaard \(2024\)](#)

Investeringsplan

2.01 Gemeentelijk mobiliteitsplan: Fietsvoorzieningen De Plak en GMP werkbudgetten infrastructuur		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 2.809.000	2025	Voor de uitvoering van het project Fietsvoorzieningen De Plak in 2025 is € 2.739.000 gereserveerd. Vanaf 2023 is structureel € 910.000 per jaar gereserveerd voor de uitvoering van GMP-projecten. Hiervan is € 150.000 per jaar gereserveerd voor 'werk-met-werk-projecten'. De reservering van € 145.000 voor het kruispunt Karstraat – Zandsedwardsstraat wordt alleen uitgegeven als het geactualiseerde maatregelenprogramma daar aanleiding toe geeft. De overige middelen zijn nog niet gelabeld en kunnen worden ingezet voor toekomstige verkeersknelpunten.
€ 1.055.000	2024-2025	
€ 910.000	2025-2026	
€ 910.000	2026-2027	
€ 910.000	2027-2028	
€ 910.000	2028-2029	

2.02 Maatregelenprogramma GMP-plus		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.754.000	2025-2028	In 2022 is € 11.258.000 beschikbaar gesteld voor planvoorbereiding en uitvoering van de projecten uit de top 10 van het Maatregelenprogramma GMP-plus. Er staat nog € 1.754.000 op het investeringsplan aangezien dit nog niet gelabeld is aan projecten. Dit bedrag kan ingezet worden

		om financiële tegenvallers binnen de top-10 projecten op te vangen dan wel ingezet worden voor de aanpak de rotonde Karstraat-Nijverheidsstraat en/of rotonde Stadswal-Van Voorststraat-Langekerkstraat.
--	--	--

2.03	Hoogwatervrij maken Looweer	
-------------	------------------------------------	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.185.000	2026-2029	Voor de bereikbaarheid van het industrieterrein is verbetering van de toegangsweg gewenst. Daarom onderzoeken we in overleg met de provincie welke verbetering mogelijk is met de gereserveerde middelen en welke cofinanciering van de provincie mogelijk is.

2.04	Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	
-------------	--	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 355.000	2025-2026	De snelfietsroute zit in het tracé-besluit A15 en wordt aangelegd door Rijkswaterstaat. Wij betalen € 355.000 mee aan de snelfietsroute.

2.05	Fietspad A325 Kattenleger	
-------------	----------------------------------	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 175.000	2026	Deze investering betreft een fietsbrug over de A325 tussen de Bemmelseweg in Overbetuwe en de Kattenleger in Lingewaard. Het project is in voorbereiding bij de gemeente Overbetuwe. Onze gemeente draagt financieel bij. De tijdplanning hangt af van de provinciale planning m.b.t. de vervanging van alle viaducten over de A325.

2.06	Klappenburgstraat e.o. Bommel RRW (reserve rehabilitatie wegen)	
-------------	--	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 1.346.000	2025-2026	Bij de rioolreconstructie wordt het bestaande gemengd rioolsysteem vervangen door een gescheiden rioolsysteem. Vanwege synergievoordelen worden tegelijkertijd de trottoirs en inritten vervangen. De rijbanen krijgen elementverhardingen in plaats van asfalt.

2.07	Vleumingen Gendt RRW	
-------------	-----------------------------	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 41.000	2025	Bij de rioolreconstructie in deze straat worden vanwege synergievoordelen tegelijkertijd de trottoirs en inritten vervangen.

2.08	Karstraat Bommel RRW	
-------------	-----------------------------	--

Investering	Looptijd	Toelichting
€ 45.000	2025	In dit deel van de Karstraat tussen de Deellaan en Kazematten verbeteren we de verkeerstechnische inrichting. Vanwege synergievoordelen worden

		tegelijkertijd ook de fietsstroken en inritten verbeterd en wordt het bestaande gemengd rioolsysteem vervangen.
--	--	---

2.09 Deken dr. Mulderstraat Bemmell RRW		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 45.000	2025	Bij de rioolreconstructie in deze straat wordt het bestaande gemengd rioolsysteem vervangen door een gescheiden rioolsysteem. Vanwege synergievoordelen worden tegelijkertijd de trottoirs en inritten vervangen. De rijbaan krijgt bestrating in plaats van asfalt.

2.10 Vervanging brug Looveerweg		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 130.000	2025	De fietsbrug aan de Looveerweg is toe aan vervanging. De huidige brug wordt gesloopt en de bestaande duiker in de Looveerweg wordt verlengd met betonnen elementen. Een nieuwe brug is niet meer nodig en het fietspad komt direct op de verlengde duiker. Deze maatregel is goedkoper dan het aanleggen van een nieuwe brug.

3. Economie

Onder dit programma vallen taken in verband met economische ontwikkeling en bedrijvigheid, dienstverlening aan ondernemers en economische promotie. Onder bedrijvigheid vallen bedrijven-terreinen, winkelconcentraties en het ontwikkelingsgebied voor glastuinbouw. Ook de financiële component van evenementen en toerisme (markt- en kermisgelden, toeristenbelasting) hoort hierbij.

Ontwikkelingen

Netcongestie energie-infrastructuur

In het kader van de regionale verstedelijkingsstrategie en het regioarrangement zoeken provincie, regio, netbeheerders en gemeenten samen naar oplossingen voor de netcongestie en nieuwe energievoorzieningen. Landelijk wordt gewerkt aan uitbreiding van het energienet. Ondernemers met vragen over energiebesparing kunnen terecht bij het regionaal expertisecentrum energie [Regionaal Expertiseteam Energie | Arnhem-Nijmegen eo \(ree.nl\)](#).

Dienstverlening aan ondernemers

Tot vorig jaar hadden we een indicator opgenomen die aangeeft hoe ondernemers onze dienstverlening waarderen. Die waardering was een rapportcijfer als resultaat van een tweejaarlijkse enquête van MKB-Nederland. Die enquête is sinds 2021 niet meer uitgevoerd en voor de toekomst verandert de opzet van de enquête. Om die reden hebben we de indicator niet meer opgenomen.

Geen fiets- voetveer Bemmell - Ooij

Voor een fiets-voetveer Bemmell - Ooij is er geen exploitant. De structurele reservering voor de exploitatiebijdrage is niet meer nodig.

Wat willen we bereiken?

We hebben in Lingewaard een goed draaiende economie en er zijn veel bedrijven die voor werkgelegenheid zorgen. Onze ondernemers staan voor grote uitdagingen. Consumentengedrag verandert en energietransities en overgang naar een circulaire economie zijn complex. We ondersteunen onze bedrijven daarbij. Onze inzet is gericht op een toekomstbestendige economie. Onze doelen zijn:

- 1 Een toekomstbestendige lokale economie.
- 2 Voldoende ontwikkelruimte voor en het verduurzamen van bedrijventerreinen.
- 3 Meer recreatie en toerisme.
- 4 Versterking van NEXTgarden.

Wat gaan we doen in 2025?

Een toekomstbestendige lokale economie (doel 1)

- We bespreken de uitkomsten van de toekomstverkenning met betrekking tot de land- en tuinbouwbedrijven met de sector en we bepalen welke vervolgstappen nodig zijn.
- We werken aan de organisatiegraad en -kracht van collectieven zoals ondernemers- en winkeliersverenigingen en het centrummanagement (CML). Dit doen we door samen met deze collectieven activiteitenplannen te maken en uit te voeren.

Voldoende ontwikkelruimte voor en het verduurzamen van bedrijventerreinen (doel 2)

- In regionaal verband maken we een nieuw Regionaal Programma Werklocaties (RPW) voor 2025 – 2028 en dit leggen we voor aan de gemeenteraad.
- Met ondernemers op Pannenhuis en Looveer onderzoeken we samen met het regionaal expertiseteam energie, de mogelijkheden voor energiebesparing bij bedrijven. Op Pannenhuis werken we een pilotproject uit met betrekking tot laadinfra voor vrachtwagens.
- Voor het bedrijventerrein Gendt-Bemmel adviseren we de ondernemers over het opzetten van een bedrijfsinvesteringszone (BIZ) en de fondsvorming die daarvoor nodig is.
- We inventariseren per bedrijventerrein de behoefte aan herstructurering en de mogelijkheden voor verdichting (meer bedrijvigheid per ha. terrein).
- We onderzoeken op welke wijze het bedrijventerrein Agropark III kan worden voorzien van (duurzame) energie.

Meer recreatie en toerisme (doel 3)

- In overleg met het Waterschap en eigenaren van aangrenzende grond willen we drie schouwpaden publiek toegankelijk maken: in Huissen bij Loovelden, in Angeren tussen de Kampsestraat en de Kamervoort, en bij het Ecopark Gendt.
- Samen met Overbetuwe leveren we een nieuwe mini-map voor toeristen en een belevingskaart op.
- Met Park Lingezegen stellen we een toekomstvisie op voor het versterken van het functioneren van het park.
- Regionaal professionaliseren we het beheer en onderhoud van het wandelnetwerk.

Versterking van NEXTgarden (doel 4)

- In december 2024 informeren wij u met een raadsvoorstel over de behaalde resultaten en over de vervolgstappen die we de komende periode willen zetten om de strategische visie NEXTgarden verder uit te voeren. Hierbij brengen wij ook de financiële consequenties in beeld en vragen wij u het benodigde budget beschikbaar te stellen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

3	Economie	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
3.1	Economische ontwikkeling	-1.180	-1.221	-1.248	-1.248	
60301	Samenwerkingsverbanden	-833	-857	-843	-843	-
60302	Economische ontwikkeling	-347	-364	-405	-405	-
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	922	51	67	-1.091	1.158
60304	Industrieterreinen	922	51	67	-1.091	1.158
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-149	-167	-154	-174	20
60305	Bedrijvenloket	-124	-135	-122	-122	-
60306	Straatmarkten	-25	-32	-32	-52	20
3.4	Economische promotie	-24	-25	13	-234	248
60307	Toerisme	-34	-46	3	-135	139
60308	Kermis	11	26	15	-94	109
60309	Economische promotie	-1	-5	-5	-5	-
	Saldo Lasten en Baten	-431	-1.362	-1.322	-2.747	1.426
	Onttrekkingen reserves	307	-	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-553	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-677	-1.362	-1.322	-2.747	1.426

Beleidsnota's

[Economisch beleidsplan \(2022\)](#)

[Recreatienota Lingewaard en Overbetuwe \(april 2023\)](#)

[Regionaal Programma Werklocaties 2021 - 2024](#)

[Strategische visie NEXTgarden \(2021\)](#)

[Gebiedsvisie NEXTgarden \(2021\)](#)

Investeringsplan

Voor het programma Economie zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2025-2028.

4. Onderwijs

Onder dit programma vallen de kinderopvang, het basisonderwijs, bewegingsonderwijs, onderwijshuisvesting, voor- en vroegschoolse educatie (VVE), onderwijskansenbeleid, passend onderwijs, leerplicht, leerlingenvervoer en volwasseneneducatie.

Ontwikkelingen

Visie op inclusief onderwijs 2035

Vanuit het Rijk is een visie op inclusief onderwijs 2035 gedeeld. Dit geeft een lange termijn perspectief op welke manier het onderwijs zich mag ontwikkelen. Vanuit daar is de ambitie geschetst om de basis van passend onderwijs op orde te brengen. Dit krijgt op de volgende manier vorm:

1. De voortgang op de Verbeteraanpak Passend Onderwijs en de geprioriteerde maatregelen.
2. De aanpak van verzuim en het terugdringen van het aantal thuiszittende kinderen en jongeren.
3. Het versterken van de verbinding onderwijs en zorg.
4. De wachtlijsten gespecialiseerd onderwijs en het plan van aanpak: het verspreiden van praktijkvoorbeelden over tussenvoorzieningen, beter stroomlijnen van aanmeldprocedures en op de langere termijn een geïntegreerd plan voor de druk op de keten kinderopvang-onderwijs-zorg.
5. De beweging naar inclusief onderwijs.

Wat willen we bereiken?

Ieder kind krijgt de kans om zich te ontwikkelen en zijn talenten te benutten. Onderwijs is de basis. De meeste kinderen en jongeren doorlopen zonder noemenswaardige problemen het onderwijs. Zij groeien op tot jonge mensen met een stevige basis. Zij kunnen met zelfvertrouwen de keuzes maken die horen bij het leven. Zij doen mee en zijn betrokken bij de maatschappij. Hier zijn we samen verantwoordelijk voor: ouders, kinderen en jongeren zelf, onderwijs en kinderopvang, vrijwilligers en professionals. Dit betekent niet dat opgroeien en opvoeden zonder slag of stoot gaat. Vallen hoort erbij en we helpen elkaar bij het opstaan. Om iedereen goed mee te laten doen, geven we specifieke aandacht aan de bevordering en ondersteuning van taalontwikkeling bij kinderen en basisvaardigheden bij volwassenen.

Onze doelen zijn:

1. Kinderen en jongeren ontwikkelen zich veilig en prettig gedurende hun schoolperiode.
2. Goede onderwijshuisvesting.
3. Bekendheid en kennis rondom laaggeletterdheid bij professionals en inwoners vergroten om het aantal laaggeletterden te verminderen.

Wat gaan we doen in 2025?

Kinderen en jongeren ontwikkelen zich veilig en prettig gedurende hun schoolperiode (doel 1)

- We vernieuwen de resultaatafspraken VVE voor onderwijs en kinderopvang om ervoor te zorgen dat deze peuters zonder achterstand naar groep 3 kunnen.
- We stellen het regionaal beleid Toezicht en handhaving kinderopvang vast. Dit doen we nu voor het eerst regionaal om de handhaving in de regio te versterken.
- We evalueren de pilots Zorg Binnen Onderwijs die vijf basisscholen in het schooljaar 2024-2025 uitvoeren. Zij zetten eigen medewerkers, zoals een leerkracht of onderwijsassistent in, om begeleiding basis aan leerlingen te bieden. Hiervoor betalen zowel gemeente als school 50% van de kosten voor deze begeleiding.

Goede onderwijshuisvesting (doel 2)

- We gaan verder met de uitvoering van de eerste termijn van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Het gaat om de meerjarige projecten: OBC De Heister in Bemmelen, IKC Het Sterrenbos in Huissen, IKC De Vonkenmorgen in Gendt en IKC De Doornick in Doornenburg.
- In het eerste kwartaal van 2025 leggen we het geactualiseerde IHP ter besluitvorming aan uw raad voor. In dit geactualiseerde IHP besteden we meer aandacht aan inclusief onderwijs en de gevolgen hiervan voor huisvesting.

Bekendheid en kennis rondom laaggeletterdheid bij professionals en inwoners vergroten om het aantal laaggeletterden te verminderen (doel 3)

- We maken samen met de gemeente Overbetuwe een nieuw uitvoeringsplan laaggeletterdheid waarbij we ketenpartners en onze eigen medewerkers een training aanbieden.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

4	Onderwijs	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
4.1	Openbaar basisonderwijs	-55	-49	-54	-54	
60401	Openbaar basisonderwijs	-55	-49	-54	-54	-
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.267	-2.350	-2.711	-2.714	3
60402	Bijzonder basisonderwijs	-153	-134	-139	-139	-
60403	Onderwijshuisvesting	-2.114	-2.216	-2.572	-2.575	3
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.662	-2.096	-2.217	-2.668	451
60404	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-438	-699	-754	-1.205	451
60405	Leerlingenvervoer	-1.215	-1.366	-1.435	-1.435	-
60406	Volwasseneducatie	-9	-31	-28	-28	-
	Saldo Lasten en Baten	-3.984	-4.495	-4.982	-5.436	454
	Onttrekkingen reserves	-	-	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-4	-	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-3.988	-4.495	-4.981	-5.436	454

Beleidsnota's

[Beleidsnotitie Visie Integraal Kind Centrum gemeente Lingewaard \(2015\)](#)

[Beleidsnota leerlingenvervoer 'Samen kom je verder' \(2014, aangepast in 2018\)](#)

[Integraal Huisvestingsplan Onderwijs \(2019\)](#)

[Beleidsplan sociaal domein "Iedereen hoort erbij!"\(2021\)](#)

[Uitvoeringsplan Onderwijskansenbeleid Lingewaard \(2021\)](#)

Investeringsplan

4.01 Uitvoering integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 9.020.000	2024 - 2026	Voor de realisatie van de vier scholen uit de eerste termijn van het IHP zijn al diverse budgetten gevoteerd. Dit budget betreft het overige benodigde investeringsbudget voor de realisatie van IKC De Doornick. Daarnaast is het bedoeld om de budgetten voor realisatie van IKC de Doornick, IKC De Vonkenmorgen en IKC 't Sterrenbos te indexeren met de BDB index van 1-1-2023 naar 1-1-2024.

5. Sport, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Onder dit programma vallen taken op het gebied van sport, bibliotheek, cultuur, kunst, cultureel erfgoed, monumenten en archeologie, groen & openluchtrecreatie. De economische component van recreatie en toerisme (promotie, toeristenbelasting, e.d.) valt onder programma 3. De ruimtelijke component van recreatie, zoals het aanleggen van recreatieve routes, valt onder programma 8.

Ontwikkelingen

Onzekerheid bezuinigingen cultuur- en sportsector

We zien meerdere voorgenomen bezuinigingen voor de cultuur- en sportsector vanuit het Rijk, zoals de BTW verhoging op sport en cultuur.

Deze bezuinigingen en onzekerheden hierover hebben impact op de sport- en cultuursector, juist nu - in relatie tot de versterking van de sociale basis - sport en cultuur onmisbare schakels zijn.

Wat willen we bereiken?

We streven naar sociale samenhang en vitaliteit van onze inwoners. Samen met verenigingen en andere maatschappelijke organisaties zorgen we voor een aantrekkelijk aanbod van voorzieningen. De beleving en behoefte van de inwoner zijn het uitgangspunt. De besteding van hun vrije tijd staat hierbij centraal. We werken aan aantrekkelijke openbaar toegankelijke voorzieningen en een aantrekkelijke openbare ruimte voor iedereen. Een leefomgeving die uitnodigt om erop uit te gaan, elkaar te ontmoeten en mee te doen.

Onze doelen zijn:

1. Gezonde inwoners in een samenleving waarin jong tot oud mee kan doen doordat we een passend aanbod aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten bieden in de directe leefomgeving van onze inwoners.
2. Duurzame, aantrekkelijke, betaalbare en toegankelijke sportaccommodaties in Lingewaard.
3. Natuur, biodiversiteit en landbouw verbinden en versterken.
4. Zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt tot (samen) bewegen met voldoende uitdagende speelmogelijkheden voor kinderen in alle kernen.

Wat gaan we doen in 2025?

Gezonde inwoners in een samenleving waarin jong tot oud mee kan doen doordat we een passend aanbod aan sportieve, culturele en recreatieve activiteiten bieden in de directe leefomgeving van onze inwoners (doel 1)

- Met diverse projecten voor basisonderwijs, voortgezet onderwijs en nieuwkomers werken we samen met de gemeenten Overbetuwe en Arnhem aan het realiseren van de kerntaken van ons cultuurakkoord.
- We stellen het beleidsplan cultureel erfgoed vast.
- Met diverse projecten, zoals het realiseren van een sportzone bij sportpark Ressen, werken wij samen met onze netwerkpartners aan het realiseren van de pijlers binnen ons sportakkoord.
- We vieren in 2025 80 jaar vrijheid waarbij we verschillende activiteiten in onze gemeente organiseren.

Duurzame, aantrekkelijke, betaalbare en toegankelijke sportaccommodaties in Lingewaard (doel 2)

- Voor Huissen werken we op sportpark De Blauwenburcht aan een multifunctionele sportaccommodatie, waaronder aanleg van twee kunstgrasvoetbalvelden, een beachsportveld en een multicourt. Daarnaast verduurzamen we de gymzaal het Sterrenbos.
- Voor Bommel beginnen we met de realisatie van een nieuwe sporthal bij het OBC voor onderwijs en sportverenigingen.
- Voor Gendt verduurzamen we sporthal Walburgen en de gymzaal aan de Nijmeegsestraat
- Voor Haalderen ontwikkelen we een multifunctionele cultuur- en sportaccommodatie (MFCSA) op het terrein van voetbalvereniging RKKV HAVO.
- We ronden het accommodatieplan Doornenburg en Angeren af.
- We implementeren nieuwe, uniforme huurcontracten voor de buitensportverenigingen.

Natuur, biodiversiteit en landbouw verbinden en versterken (doel 3)

- Vanuit de doelen in de omgevingsvisie werken we aan omgevingsprogramma's. In 2025 ronden we in samenspraak met uw raad het omgevingsprogramma biodiversiteit en landschap af. Het programma omvat maatregelen en projecten die leiden tot realisatie van de doelen voor biodiversiteit en landschap uit de omgevingsvisie.

Zorgen voor een openbare ruimte die uitnodigt tot (samen) bewegen met voldoende uitdagende speelmogelijkheden voor kinderen in alle kernen (doel 4)

- We voeren vier veiligheidsinspecties uit op ieder speeltoestel.
- We vervangen speelvoorzieningen in onder andere:
 - Irenestraat in Angeren;
 - Muntstraat in Huissen;
 - Dr. Rudolf van Oppenraaijstraat in Bommel.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

5	Sport, cultuurproductie en -participatie	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
5.1	Sportbeleid en activering	-279	-374	-346	-617	271
60501	Sportbeleid en activering	-279	-344	-310	-310	-
60507	Brede SPUK sport, bewegen en cultuur	-	-30	-36	-307	271
5.2	Sportaccommodaties	-2.132	-2.745	-2.549	-3.855	1.305
60502	Binnensportaccommodaties	-634	-191	-215	-806	591
60503	Buitensportaccommodaties	-154	-192	-215	-477	263
60504	Zwembaden	-323	-334	-314	-515	200
60505	Binnensportacc. - Beheer & Onderh.	-829	-905	-826	-990	163
60506	Buitensportacc. - Beheer & Onderh.	-192	-1.123	-979	-1.067	88
5.3	Cultuurpresentatie en cultuurproductie	-409	-548	-507	-509	2
60508	Vormings- en ontwikkelingswerk	-200	-252	-247	-249	2
60509	Cultuur	-186	-260	-187	-187	-
60510	Kunst in de openbare ruimte	-23	-36	-73	-73	-
5.5	Cultureel erfgoed	-66	-87	-155	-158	4
60511	Monumenten & Archeologie	-47	-69	-118	-121	4
60512	Oudheidkunde	-19	-18	-37	-37	-
5.6	Media	-881	-895	-929	-935	6
60513	Bibliotheken	-881	-895	-929	-935	6
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.103	-4.269	-4.449	-4.671	222
60514	Natuur en landschap	-124	-180	-208	-242	34
60515	Recreatieve voorzieningen	-70	-99	-54	-85	32
60516	Speelvoorzieningen	-370	-353	-346	-346	-
60517	Dierenparken	-55	-59	-50	-50	-
60518	Groen- en reststroken	-72	-110	-48	-192	143
60519	Hondenuitlaatstroken	-177	-201	-213	-213	-
60520	Onderhoud openbaar groen	-2.509	-2.535	-2.674	-2.674	-
60521	Evenementen	-209	-221	-311	-324	13
60522	Park Lingezege	-303	-327	-344	-344	-
60523	Watergangen / onderhoud	-214	-184	-201	-201	-
	Saldo Lasten en Baten	-7.870	-8.918	-8.935	-10.745	1.810
	Onttrekkingen reserves	144	374	195	-	195
	Toevoegingen reserves	-1.461	-1.558	-8	-8	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-9.187	-10.102	-8.747	-10.753	2.005

Beleidsnota's

[Visie Beeldende Uitingen in de Openbare Ruimte Lingewaard \(2012\)](#)

[Beleidsnota Cultureel Erfgoed Lingewaard \(2022\)](#)

[Groenfonds 2015 en addendum \(2021\)](#)

[Evaluatie sociaal-cultureel en maatschappelijk accommodatiebeleid \(2016\)](#)

[Nota recreatie en toerisme: "Betuwe in verbinding: een dijk van een landschap" Lingewaard en Overbetuwe 2023 - 2028 \(2023\)](#)

[Bomenlijst 2018](#)

[Uitvoeringsprogramma Landschap en Biodiversiteit 2019-2023 \(2018\)](#)

[Contourennota accommodatie- en vastgoedbeleid \(2019\)](#)

[Beleidsplan spelen \(2019\)](#)

[Cultuurnota 'Beleef kunst en cultuur in Lingewaard' \(2022\)](#)

[Sportbeleid gemeente Lingewaard 'Goed in beweging' \(2021\)](#)

[Sport- & Beweegakkoord, ontmoeten door bewegen 2023-2026 \(2023\)](#)

[Beleidsplan sociaal domein 'Iedereen hoort erbij' \(2021\)](#)

Investeringsplan

5.01 Vervanging groen en bomen 2024 - 2027		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 123.000	van 2025	Veel openbaar groen is aan vervanging toe. We vervangen openbaar groen op wijkniveau. De kwaliteit van de bomen en de beplanting in de gemeente brengen we in beeld. Daarna pakken we op wijkniveau het groen aan dat het hardst aan vervanging toe is.
€ 123.000	t/m	
€ 123.000	2028	
€ 123.000		
€ 123.000		

5.02 Gastvrije Waaldijk		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 100.000	2029-2032	Parallel aan de lopende dijkversterkingsprojecten wordt de noordelijke Waaldijk in Gelderland heringericht. Autoverkeer blijft mogelijk, maar de dijk wordt voor recreatieverkeer veiliger en aantrekkelijker. Gemeenten betalen € 100.000 mee aan recreatieve voorzieningen zoals rustpunten, informatiezuilen en dergelijke. Op grond van de intentieverklaring om mee te doen aan het project is het investeringsbedrag gereserveerd. Provincie en Waterschap moeten nog een besluit nemen over de onderlinge verdeling van de kosten.

5.03 Fietspad Angerense Polder		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 10.000	2027-2029	In de Angerense Polder wordt in het kader van de herinrichting een nieuw fietspad rondom het fabrieksterrein opgeleverd in 2029. Om de toegankelijkheid voor met name fietsers te verbeteren, gaan we de bestaande route tussen de scheepswerf en de dijk bij Angeren overnemen van de huidige eigenaren.

5.04 Sportpark De Blauwenburcht (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 14.216.000	2025-2027 vanaf 2028	Op Sportpark Blauwenburcht bouwen we in het kader van het sportaccommodatieplan Huissen een multifunctionele sportaccommodatie. Vermindering exploitatielasten € 104.000 structureel.

5.05 Sporthal de Brink, turnlocatie (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 542.000	2027	Als onderdeel van het sportaccommodatieplan Huissen bouwen we een gedeelte van Sporthal De Brink om tot een turnlocatie.

5.06 Verduurzaming gymzalen Abacus & Sterrenbos (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 918.000	2025-2026	Als onderdeel van het accommodatieplan Huissen verduurzamen we de gymzaal het Sterrenbos naar energieneutraal.

6. Sociaal domein

Dit programma richt zich op alle inspanningen op grond van de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Participatiewet, de Wet inburgering en de Jeugdwet. Welzijn, preventie, armoedebeleid en schuldhulpverlening maken ook deel uit van dit programma. Daarnaast richt het zich op het faciliteren van inwonersinitiatieven.

Ontwikkelingen

Uitstel wet beschermd wonen

De doordecentralisatie Beschermd Wonen is uitgesteld. De nieuwe streefdatum voor de invoering van de Wet Woonplaatsbeginsel is daarmee gezet op 1 januari 2026.

Aanpassing Jeugdwet is uitgesteld

Om de transformatie die is bedoeld met de Hervormingsagenda Jeugd kracht bij te zetten, is een aanpassing van de Jeugdwet noodzakelijk. Hierin wordt onder andere de reikwijdte van de jeugdhulpplicht gedefinieerd. In juni is door de Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport aangegeven dat het streven is om de gewijzigde Jeugdwet in de tweede helft van 2024 ter consultatie voor te leggen.

Spreidingswet aangenomen en ter discussie

Per 1 februari 2024 is de Wet gemeentelijke taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen (Spreidingswet) in werking getreden. Doel van deze wet is om te komen tot voldoende opvangplekken en een evenwichtiger verdeling van asielopvang over provincies en gemeenten.

Eigen bijdrage Wmo

Om de houdbaarheid van de Wet maatschappelijke ondersteuning te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo-voorzieningen waar nu het abonnementstarief voor geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Op dit moment betaalt elke cliënt die van een of meer van deze voorzieningen

gebruikmaakt 20,60 euro per maand (abonnementstarief), ongeacht zijn of haar inkomen. Met de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage wordt de hoogte van de eigen bijdrage bij alle maatwerkvoorzieningen afhankelijk van het inkomen. Naar verwachting gaat deze wijziging per 1 januari 2026 in.

Participatiewet in balans

De Participatiewet wordt de komende jaren herzien. De wet wordt als te complex en te strikt ervaren waardoor een rijksbrede beweging richting vertrouwen, eenvoud en menselijke maat ter verankering in de Participatiewet is ingezet.

Hervorming arbeidsmarktinfrastructuur

Het kabinet wil de arbeidsmarktdienstverlening structureel verbeteren door hervorming van de arbeidsmarktinfrastructuur.

Wat willen we bereiken?

Vanuit het sociaal domein werken we aan een veerkrachtige en inclusieve samenleving. Een samenleving waarin iedereen mee mag doen. Een samenleving waarin iedereen zijn leven op een prettige manier en naar eigen keuze kan invullen. En waarin mensen naar elkaar omkijken en elkaar helpen als dat nodig is. Dit doen we door de inwoner centraal te stellen, door eigen verantwoordelijkheid en zelfstandigheid van onze inwoners te benadrukken en door gezondheid te zien als basis voor een prettig leven.

Om deze visie uit te voeren, zetten we in op de volgende doelen:

1. We versterken de sociale basis waarmee we ondersteuning en welzijnsactiviteiten dicht bij onze inwoners brengen.
2. Het beheersbaar houden van de kosten in het sociaal domein.
3. Uitvoering geven aan de doelen van de strategische agenda.
4. We werken met inwoners samen aan leefbare wijken, buurten en dorpen.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B2024	B2025	B2028
Lingewaard Doet	Aantal gerealiseerde ideeën	30	30	25	25
Inwonersinitiatieven	Aantal maatschappelijke initiatieven	22	14	14	14

Wat gaan we doen in 2025?

We versterken de sociale basis waarmee we ondersteuning en welzijnsactiviteiten dicht bij onze inwoners brengen. Inwonersinitiatieven stimuleren, lichte ondersteuning dicht bij huis (doel 1)

- We houden het huidige dienstverleningsniveau van onze welzijnspartners op peil.
- In maart 2025 gunnen we de aanbesteding van de sociale basis definitief en starten we - samen met de nieuwe contractpartner - de implementatiefase op.

Het beheersbaar houden van de kosten in het sociaal domein (doel 2)

- Bij de gunning van de sociale basis selecteren we de nieuwe aanbieder op het vermogen om in te zetten op collectieve voorzieningen, die indicatievrij laagdrempelig toegankelijk zijn. Ook implementeren we samen met de nieuwe aanbieder een werkwijze waarbij we zorg afschalen naar de sociale basis zodra dit mogelijk is.
- We kijken - binnen de gestelde kaders - naar de mogelijkheden voor het afschalen van residentiële jeugdhulp (verblijf).
- We actualiseren ons beleid medische advisering gehandicaptenparkeerkaart.

- We maken in de verordening Sociaal Domein expliciet wat gebruikelijke hulp is.
- Om onze uitgaven doelmatig in te zetten, gaan we meer datagedreven werken: in monitoring, analyse, verantwoording en de vertaling daarvan in de toegang.

We geven uitvoering aan de strategische agenda (doel 3)

- We maken de beweging van beschermd wonen naar beschermd thuis met de implementatie van ons lokale uitvoeringsplan waarmee we een expliciete verbinding maken met de woon-zorgvisie en we meer specifiek de toegang inrichten.
- We geven lokaal invulling aan de Hervormingsagenda Jeugd. Hierbinnen verbinden we jeugdhulp aan onderwijs en bestaanszekerheid. We zetten in op normaliseren waarmee we onze jeugdigen preventief en integraal willen ondersteunen.
- We versterken de verbinding tussen zorg en veiligheid door:
 - Het herijken van het lokaal preventieplan alcohol en drugs.
 - Het implementeren van de landelijke leidraad Werken aan Veiligheid in onze werkwijze.
 - Het implementeren van Veiligheid in en om school (VioS) op het OBC Bemmelen en deze aanpak ook dit jaar af te ronden.
- We werken aan werkzekerheid en inkomenszekerheid:
 - Door onze re-integratieproducten op effectiviteit te evalueren en op basis hiervan gewijzigde beleidsregels op te stellen.
 - Door een beleidskader armoedebestrijding- en schuldhulpverlening vast te stellen waarbij we onze inkomensondersteunende maatregelen evalueren en onze beleidsregels wijzigen.
- We ontwikkelen een integrale visie op migratie en integratie. Vanuit deze visie realiseren we samenhangend beleid op het gebied van huisvesting, onderwijs, werk en zorg.
- Voor de vijf ketenaanpakken van het Gezond en Actief Leven Akkoord maken we een implementatieplan. Regionaal werken we binnen het Integraal Zorgakkoord samen om de implementatie van deze vijf ketenaanpakken uit te voeren:
 - de gecombineerde leefstijlinterventie (GLI);
 - de aanpak overgewicht en obesitas bij kinderen;
 - valpreventie bij ouderen;
 - welzijn op recept;
 - kansrijke start.

We werken met inwoners samen aan leefbare wijken, buurten en dorpen (doel 4)

- We vereenvoudigen en structureren het proces rondom inwonersinitiatieven. Daardoor wordt het duidelijker en transparanter voor inwoners waar en hoe zij hun initiatief kunnen indienen en hoe het proces verloopt. Indieners van het initiatief krijgen binnen vier weken bericht van de gemeente.
- Met Lingewaard Doet richten we ons op de kernen Angeren, Bemmelen, Gendt, Haalderen en Ressen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn, waarin ook de begroting van de strategische agenda sociaal domein. In het volgende onderdeel 'Strategische agenda sociaal domein' is de begroting van deze agenda in detail opgenomen.

Bedragen x € 1.000

6	Sociaal domein	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-4.585	-7.494	-6.640	-12.015	5.375
60601	Sociaal en cultureel werk	-128	-142	-155	-155	-
60602	Algemeen maatschappelijk werk	-341	-434	-390	-390	-
60603	Jeugd uitvoeringskosten	-2.038	-2.777	-2.309	-2.309	-
60604	Algemene voorzieningen jeugd	-293	-296	-253	-253	-
60605	Jeugd- en jongerenwerk	-427	-415	-490	-490	-
60606	Jeugd- en jongerenwerk - B&O	-7	-6	-6	-6	-
60607	Dorpshuizen	-502	-531	-245	-245	-
60608	Dorpshuizen - Beheer & Onderhoud	-671	-906	-905	-978	73
60609	Wijkplatforms	-316	-446	-443	-443	-
60610	Inwonerparticipatie	-253	-181	-130	-130	-
60611	Kinderdagverblijven	142	87	159	-98	257
60612	Kinderdagverblijven-Beheer/Onderh.	-208	-195	-193	-193	-
60613	Ouderenwerk	-374	-358	-368	-368	-
60614	Opvang vluchtelingen	1.655	-	-	-2.353	2.353
60625	Huisvesting vluchtelingen Oekraïne	-	-	-	-2.428	2.428
60669	Algemene voorzieningen Wmo	-824	-894	-912	-1.176	264
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-401	-411			
60623	Gem. hulp toeslagen problematiek	-15	-	-	-	-
60671	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-386	-411	-	-	-
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO			-211	-689	477
60627	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-	-	-211	-689	477
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd			-695	-695	
60634	Toegang / eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	-	-	-695	-695	-
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal				-487	487
60646	Brede SPUK Gezondheid en sociale basis	-	-	-	-487	487
6.3	Inkomensregelingen	-4.995	-3.339	-4.055	-12.696	8.641
60615	Bijstandsverlening algemeen	-747	-1.256	-1.178	-1.178	-
60616	BBZ 2004	-184	-44	-52	-68	16
60617	BUIG	-703	-294	-1.027	-9.622	8.595
60618	Gem. armoede en schuldenbeleid	-3.106	-1.497	-1.565	-1.595	30
60619	Kwijtscheldingen	-255	-248	-233	-233	-
6.4	WSW en beschut werk	-4.512	-4.393	-4.293	-4.293	

60620	Sociale werkvoorziening	-4.512	-4.393	-4.293	-4.293	-
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.313	-1.752	-1.784	-1.784	-
60621	Inburgering nieuwkomers	-255	-443	-329	-329	-
60622	Re-integratie en participatie	-1.058	-1.309	-1.455	-1.455	-
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-3.916	-4.867			-
60660	Wmo Uitvoeringskosten	-1.721	-2.364	-	-	-
60662	Hulpmiddelen Wmo	-2.195	-2.503	-	-	-
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)			-3.648	-3.755	107
60643	Wmo Uitvoeringskosten	-	-	-1.412	-1.412	-
60644	Hulpmiddelen Wmo	-	-	-2.236	-2.343	107
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	876	-473			-
60661	Begeleiding Wmo	876	-473	-	-	-
6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)			-6.295	-6.295	-
60629	Huishoudelijke hulp (WMO)	-	-	-6.295	-6.295	-
6.712	Begeleiding (WMO)			-2.491	-2.491	-
60630	Begeleiding (WMO)	-	-	-2.491	-2.491	-
6.713	Dagbesteding (WMO)			-853	-853	-
60631	Dagbesteding (WMO)	-	-	-853	-853	-
6.71A	Hulp bij het huishouden (Wmo)	-4.728	-5.211			-
60675	Hulp bij huishouden (Wmo)	-4.728	-5.211	-	-	-
6.71B	Begeleiding (Wmo)	-1.832	-2.314			-
60676	Begeleiding (Wmo)	-1.832	-2.314	-	-	-
6.71C	Dagbesteding (Wmo)	-710	-818			-
60677	Dagbesteding (Wmo)	-710	-818	-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-2.846	-3.339			-
60679	Jeugdhulp begeleiding	-2.846	-3.339	-	-	-
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-3.024	-3.177			-
60680	Jeugdhulp behandeling	-3.024	-3.177	-	-	-
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-415	-560			-
60681	Jeugdhulp dagbesteding	-415	-560	-	-	-
6.73A	Pleegzorg	-337	-352			-
60683	Pleegzorg	-337	-352	-	-	-
6.73B	Gezinsgericht	-709	-722			-
60684	Gezinsgericht	-709	-722	-	-	-
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-2.041	-2.318			-
60685	Jeugdhulp met verblijf overig	-2.041	-2.318	-	-	-
6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-4.237	-4.417			-
60686	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-4.237	-4.417	-	-	-

6.74B	Jeugdhulp Crisis/LTA/GGZ-verblijf	-962	-963			
60687	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-962	-963	-	-	-
6.74C	Gesloten plaatsing	-493	-565			
60688	Gesloten plaatsing	-493	-565	-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulante lokaal			-511	-511	
60635	Jeugdhulp ambulante lokaal	-	-	-511	-511	-
6.752	Jeugdhulp ambulante regionaal			-12.073	-12.073	
60636	Jeugdhulp ambulante regionaal	-	-	-12.073	-12.073	-
6.753	Jeugdhulp ambulante landelijk			-137	-137	
60637	Jeugdhulp ambulante landelijk	-	-	-137	-137	-
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal			-380	-380	
60638	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-	-	-380	-380	-
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal			-4.292	-4.292	
60639	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-	-	-4.292	-4.292	-
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk			-597	-597	
60640	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-	-	-597	-597	-
6.791	PGB WMO			-143	-143	
60667	PGB Wmo	-	-	-143	-143	-
6.792	PGB Jeugd			-205	-205	
60666	PGB jeugd	-	-	-205	-205	-
6.821	Jeugdbescherming			-490	-490	
60641	Jeugdbescherming	-	-	-490	-490	-
6.822	Jeugdreclassering			-56	-56	
60642	Jeugdreclassering	-	-	-56	-56	-
6.82B	Jeugdreclassering	-29	-35			
60692	Jeugdreclassering	-29	-35	-	-	-
6.82C	Jeugdbescherming	-355	-422			
60691	Jeugdbescherming	-355	-422	-	-	-
6.91	Coördinatie en beleid WMO			-1.323	-1.323	
60626	Coördinatie en beleid WMO	-	-	-1.323	-1.323	-
	Saldo Lasten en Baten	-41.564	-47.942	-51.172	-66.260	15.087
	Onttrekkingen reserves	1.444	1.788	1.702	-	1.702
	Toevoegingen reserves	-3.359	212	-371	-371	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-43.479	-45.942	-49.840	-66.631	16.789

Strategische agenda sociaal domein

Uitwerking Taskforce Strategische Agenda Sociaal Domein 2024-2026	Bijgesteld incl. 2e Turap	Actuele begroting	Aangepaste begroting	Actuele begroting	Aangepaste begroting	Aange- paste begroting	Begroting	
	2024	2025		2026		2027	2028	Totaal
Vorbereiden Sociale Basis								
Projectleider inkoop	170.000		91.000					261.000
Juridische expertise aanbesteding	19.000		50.000		50.000			119.000
Check op definitieve documenten	20.000							20.000
Extra inhuur projectaansturing	200.000							200.000
Projectleider Implementatie			100.000		50.000			150.000
Implementatie- en frictiekosten	50.000							50.000
Overgangskosten (systemen en processen)			50.000					50.000
Frictiekosten huidige partners			100.000		100.000			200.000
Communicatie, Opleiding en Implementatie			30.000		15.000			45.000
Onvoorzien			20.000		20.000			40.000
Opstartkosten			250.000					250.000
subtotaal	459.000	-	691.000	-	235.000	-	-	1.385.000
Kostenbeheersing Maatwerk								
data-analist		100.000	100.000	pm	50.000			150.000
Subtotaal	-	100.000	100.000	pm	50.000	-	-	150.000
Beschermd Thuis								
Inrichten van de Toegang		150.000	150.000	150.000	150.000			300.000
Draagvlak in de kernen	25.000	65.000	65.000	65.000	65.000			155.000
Lokale steunstructuur	10.000	137.000	137.000	137.000	137.000			284.000
Wonen	25.000	75.000	75.000	75.000	75.000			175.000

Meedoen	10.000	125.000	125.000	125.000	125.000			260.000
Subtotaal	70.000	552.000	552.000	552.000	552.000	-	-	1.174.000
Lingewaardse Ontwikkelagenda Jeugd								
Ontwikkelen expertiseteam Jeugd	50.000	80.000	40.000	pm	40.000			130.000
Uitvoeringsbudget	4.000	10.000	11.000	pm				15.000
Inzet zorgmakelaar	20.000	40.000						20.000
Subtotaal	74.000	130.000	51.000	pm	40.000	-	-	165.000
Bestaanszekerheid								
Projectleiding en projectorganisatie		80.000	80.000	80.000	80.000			160.000
Training		pm	53.000					53.000
Re-integratie-projecten	227.000	pm		pm				227.000
Begeleiding verbeteren samenwerkingsafspraken		pm		pm				-
Regionale gezamenlijke inrichting positie soc. ontwikkelbedrijf		pm		pm				-
Aanpak AanZ specif. gericht op statushouders+gezin (oude wet)	100.000	125.000	125.000	125.000	125.000			350.000
Subtotaal	327.000	205.000	258.000	205.000	205.000	-	-	790.000
Integrale werkwijze rond statushouders en vluchtelingen								
Aanpak AanZ specif. gericht op statushouders+gezin (nieuwe wet)	25.000							25.000
Subtotaal	25.000	-	-	-	-	-	-	25.000
Alcohol en drugspreventie 2025-2028								
Handhavingplan alcohol- en drugspreventie			80.000		80.000	80.000	80.000	320.000
Subtotaal			80.000		80.000	80.000	80.000	320.000

IZA/GALA - Transformatie van zorg naar gezondheid								
Samen Kwiek	25.000	50.000	50.000	50.000			125.000	
Subtotaal	25.000	50.000	50.000	- 50.000	-	-	125.000	
Totaal	980.000	1.037.000	1.782.000	757.000	1.212.000	80.000	80.000	4.134.000

In dit financiële overzicht hebben we de verschuivingen die opgenomen zijn in de '2e tussentijdse rapportage 2024' verwerkt.

Vorbereiden Sociale Basis

De aanbesteding is gestart en ook de projectleider Implementatie is begonnen om in kaart te brengen wat nodig is (intern en in samenwerking met de nieuwe partner) om dit project op een juiste manier te implementeren. Dit maakt dat we beter zicht hebben op de kosten voor de komende jaren. De afronding van de aanbesteding loopt door in 2025, vandaar dat daar projectleiderskosten voor zijn geraamd. Daarnaast zijn kosten opgevoerd voor implementatie, frictiekosten en opstartbudget voor de nieuwe aanbieder.

Kostenbeheersing Maatwerk

We hebben besloten om de start van de data-specialist in 2025 te laten vallen en de kosten daarmee een jaar op te schuiven. Per saldo blijft het budget voor deze opgave daarmee gelijk.

Beschermd Thuis

De middelen voor dit thema zijn afkomstig uit de bestemmingsreserve beschermd wonen naar beschermd thuis. Op dit moment wordt gewerkt aan het regionale en lokale implementatieplan. Hier gaan nog geen grote uitgaven mee gemoeid. Vandaar dat de bedragen voor 2024 naar beneden zijn bijgesteld. Doordat het Rijk de invoering van de Wet doordecentralisatie Beschermd Wonen heeft uitgesteld, zijn ook in 2026 kosten opgevoerd.

Lingewaardse Ontwikkelagenda Jeugd

Inmiddels is gebleken dat het de consultants steeds beter lukt om de juiste zorg in te zetten (o.a. doordat de regionale zoektoel is verbeterd). Dit maakt dat de inzet van de zorgmakelaar niet gecontinueerd gaat worden in 2025 e.v. Bij de 1^e Turap 2024 is al aangegeven dat de werkzaamheden van de Projectleider financiën binnen de huidige bezetting worden opgevangen. Hier zijn geen extra middelen nodig.

Bestaanszekerheid

2024 is vooral gebruikt om voorbereidingen te treffen om in 2025 een Lingewaardse aanpak voor bestaanszekerheid vast te kunnen laten stellen. Dit maakt dat de uitgaven in 2024 naar beneden zijn bijgesteld en in 2025 en 2026 implementatiekosten zijn opgenomen (projectleiding en trainingskosten).

IZA/GALA – Samen Kwiek

De uitvoeringsagenda van het Plan van Aanpak Gezond en Actief Leven Akkoord wordt volledig gefinancierd vanuit de middelen die we vanuit het Rijk ontvangen middels de brede SPUK GALA.

Afgelopen jaren hebben we door middel van een Europese subsidie een sociale kaart met doorverwijzingsmogelijkheden ontwikkeld. De subsidie stopt per 1-11-2024. Voor 2024 hebben we nog een budget nodig om de projectmedewerker in te zetten voor de afronding van het project. We gaan er vooralsnog vanuit dat we vanaf 1-1-2025 deze sociale kaart gaan afnemen.

Stand van zaken Reserve Sociaal Domein en Reserve Beschermd Wonen

Na inzet van bovenstaande middelen, ontstaat onderstaande financiële situatie

Totaal investeringen strategische agenda 2024-2026	€	4.134.000
Dekking:		
Stand reserve Sociaal domein per 31-12-2023	€	2.702.926
Af: onttrekking 2024 lidmaatschap bibliotheek 2024 (zie 69806-87100)	€	-35.000
Af: onttrekking Voorstel VIOS (zie 69806-87100)	€	-26.100
Bestemmingsreserve Sociaal Domein per 1-1-2025	€	2.641.826
Benodigde middelen t.b.v. uitvoering strategische agenda	€	-2.640.000
Saldo reserve	€	1.826
Stand reserve Van beschermd wonen naar beschermd thuis per 31-12-2023	€	1.282.294
Bij: bijdrage centrumgemeente 2024 (nog niet begroot in 2024)	€	477.450
Af: reeds begrote bijdrage centrumgemeente 2024	€	-106.000
Bij: storting 2025 (saldo bijdrage centrumgemeente minus lasten 2025)	€	371.450
Bestemmingsreserve beschermd wonen naar beschermd thuis	€	2.025.194
Benodigde inzet t.b.v. uitvoering strategische agenda	€	-1.494.000
Saldo reserve	€	531.194
Totaal saldo reserves	€	533.020

Beleidsnota's

[Beleidsnota cultureel erfgoed Lingewaard \(2015\)](#)

[Notitie mantelzorg, vrijwilligers en ouderen \(MVO\) \(2018\)](#)

[Contourennota accommodatie- en vastgoedbeleid \(2019\)](#)

[Taskforce \(2019\)](#)

[Beleidsplan sociaal domein 'Iedereen hoort erbij' 2021](#)

[Participatiebeleid Lingewaard \(2024\)](#)

Investeringsplan

6.01 Ontmoetingsruimte 't Zand / Dannenburcht, Huissen (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 200.000	2025-2026	In het kader van het Maatschappelijk Accommodatieplan Huissen wordt gestreefd naar het behoud van Gemeenschapshuis 't Zand. Voor de renovatie stellen we een plan van aanpak op, waarbij de nadruk ligt op verduurzaming en het verbeteren van de toegankelijkheid. Daarnaast wordt er strategisch gekeken naar momenten van groot onderhoud, zodat deze gecombineerd kunnen worden met investeringen. Voor het gebouw van Scouting Dannenburcht wordt het pannendak vervangen, waarbij tegelijkertijd het aanwezige asbest wordt verwijderd.

6.02 Verduurzaming gemeentelijke accommodaties (KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
€ 730.000	2025-2026	Voor het Dorpshuis Angeren en Ontmoetingscentrum Doornenburg werken we het maatwerkadvies uit naar een maatregelenpakket. We streven naar energieneutrale accommodaties.

6.03 Multifunctionele accommodatie Huissen Exploitatielasten (gedeelte KN'24)		
Investering	Looptijd	Toelichting
	vanaf 2028	Exploitatielasten € 220.000 structureel. Het investeringsbudget voor de multifunctionele accommodatie is al ter beschikking gesteld door de raad en is daarom geen onderdeel meer van het Investeringsplan.

7. Volksgezondheid en milieu

Dit programma bevat taken met betrekking tot bescherming van de volksgezondheid, afvalwater en waterhuishouding, huishoudelijk afval, bescherming van het milieu, begraafplaatsen, klimaat en duurzaamheid.

Ontwikkelingen

Afval en circulariteit

De landelijk terugtrekkende beweging van particuliere afvalinzamelaars dwingt ons tot een heroverweging van de inzamelorganisatie. Dit is ook een onderdeel van het geactualiseerde beleidsplan dat in oktober 2024 wordt behandeld.

Netcongestie energie-infrastructuur

In het kader van de regionale verstedelijkingsstrategie en het regioarrangement zoeken provincie, regio, netbeheerders en gemeenten samen naar oplossingen voor de netcongestie en nieuwe

energievoorzieningen. In Lingewaard wordt de komende jaren gewerkt aan capaciteitsvergroting van het energienet.

Wat willen we bereiken?

We willen een goede gezondheid van onze inwoners en een gezonde fysieke leefomgeving. De doelen uit het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) zijn daarbij het uitgangspunt. Hierbij richten we ons op het terugdringen van gezondheidsachterstanden en het bevorderen van een gezonde leefstijl. Ook richten we ons op de versterking van de mentale weerbaarheid en gezondheid van onze inwoners, waardoor men vitaal ouder kan worden. We werken hierbij samen met de GGD en willen een domeinoverstijgende inzet vanuit een regionale preventie-infrastructuur.

Net als landelijke doelen voor klimaat en milieu willen we in 2050 een energieneutrale, klimaat-adaptieve en circulaire gemeente zijn. In 2030 willen we electriciteitsneutraal zijn. Daarvoor werken we samen met onze inwoners en bedrijven. We geven hierbij zelf het goede voorbeeld.

Onze doelen zijn:

1. Een goede gezondheid voor al onze inwoners, van jong tot oud.
2. De gemeente is klimaatbestendig en water robuust ingericht.
3. De hoeveelheid restafval per inwoner daalt en er is maximaal hergebruik van de ingezamelde grondstoffen onder meer door het opzetten van een circulair ambachtscentrum.
4. We willen een energieneutrale gemeente zijn in 2050 door middel van energiebesparing, duurzame opwekking en warmte-transitie.

Wat gaan we doen in 2025?

We beogen een goede gezondheid voor al onze inwoners, van jong tot oud (doel 1)

- We maken een plan van aanpak met de focus op de mentale gezondheid van jeugdigen en jeugdvolwassenen. Uit de gezondheidsmonitor van de GGD blijkt dat deze steeds meer onder druk staat.
- We stellen de kaders vast van een toekomstbestendig Automatisch Externe Defibrillator (AED) netwerk.
- We ontwikkelen dagactiviteiten voor inwoners met dementie, om iedere inwoner met dementie een zinvolle bezigheid te bieden. Hiermee gaan we door met de ontwikkeling van Dementievriendelijk Lingewaard.

De gemeente is klimaatbestendig en water robuust ingericht (doel 2)

- We voeren de maatregelen uit, waaronder een totaalplan voor buitenzwemwateren, die zijn opgenomen in de Uitvoeringsagenda van de Lokale Adaptatiestrategie (LAS). Zie hiervoor ook de paragraaf Klimaat en Energie: [Klimaatadaptatie](#).
- We werken aan de ambities zoals opgenomen in het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027 door het uitvoeren van activiteiten en maatregelen uit het uitvoeringsprogramma. Zoals het inzetten van een afkoppelcoach, een regentonactie, het actief afkoppelen van hemelwaterafvoeren van panden en het creëren van waterbergingen.
- We vervangen en verbeteren de riolering in onder andere de wijk de Klappenburg in Bommel.

De hoeveelheid restafval per inwoner daalt en er is maximaal hergebruik van de ingezamelde grondstoffen (doel 3)

- We realiseren een daling van de hoeveelheid Groente-, Fruit- en Tuinafval (GFT) in het restafval van tenminste 10% (gewicht). Dit realiseren we door dynamisch in te zetten op interventies die het gewenste gedrag stimuleren, zoals het informeren van specifieke doelgroepen en het leveren van benodigd materiaal.
- We passen zo veel mogelijk inzamelsystemen toe die recyclebare grondstoffen opleveren én passen deze zo in dat het bijdraagt aan een schone en veilige openbare ruimte.
- Omdat particuliere afvalinzamelaars zich terugtrekken uit de markt, onderzoeken we op welke manier we de afvalinzameling in de toekomst doelmatig kunnen blijven uitvoeren.

We willen een energieneutrale gemeente zijn in 2050 door middel van energiebesparing, duurzame opwekking en warmte-transitie (doel 4)

- We bieden woningeigenaren isolatiemaatregelen aan via de aanpak Operatie Isolatie.
- We begeleiden initiatiefnemers bij het invullen van de zoekzone voor zonne-energie. En we leggen de energievisie voor de zone Betuweroute/A15 ter vaststelling voor aan de raad.
- We starten met het opstellen van een Warmteprogramma ter vervanging van de huidige transitievisie Warmte.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

7	Volksgezondheid en milieu	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
7.1	Volksgezondheid	-1.940	-2.285	-2.561	-2.587	26
60701	Openbare gezondheidszorg	-904	-1.215	-1.388	-1.388	-
60702	Jeugdgezondheidszorg	-1.036	-1.070	-1.173	-1.173	-
60703	Brede SPUK Ondersteunende onderdelen	-	-	-	-26	26
7.2	Riolering	1.358	1.447	1.574	-3.370	4.944
60720	Algemeen rioolbeheer	-1.370	-1.898	-2.054	-2.054	-
60721	Riolering en waterzuiv. / Onderhoud	-1.756	-1.301	-1.286	-1.316	30
60722	Rioolheffing	4.484	4.646	4.914	-	4.914
7.3	Afval	1.116	1.576	1.721	-4.962	6.684
60723	Afval algemeen	-126	-99	-136	-136	-
60724	Huishoudafval	-3.149	-2.909	-3.353	-4.002	649
60725	Overige afvalstoffen	-564	-598	-701	-801	101
60726	Afvalstoffenheffing	4.987	5.169	5.898	-	5.898
60733	Reinigingsheffing	-32	13	13	-23	36
7.4	Milieubeheer	-1.619	-2.065	-2.281	-3.419	1.138
60727	Milieubeheer	-1.163	-1.183	-1.311	-1.413	102
60728	Duurzaamheid	-375	-792	-907	-987	80
60729	Plaagdierbestrijding	-81	-90	-63	-63	-
60734	Klimaat- en energiebeleid	-	-	-	-791	791

60735	SPUK Duurzaamheid	-	-	-	-165	165
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-132	-126	-84	-249	165
60730	Algemene begraafplaatsen	-104	-111	-69	-234	165
60731	Begraven	-28	-15	-15	-15	-
	Saldo Lasten en Baten	-1.217	-1.453	-1.631	-14.587	12.957
	Onttrekkingen reserves	882	365	430	-	430
	Toevoegingen reserves	-394	-149	-80	-80	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-729	-1.237	-1.280	-14.667	13.387

Beleidsnota's

- [Beleidsplan Sociaal Domein "Iedereen hoort erbij!"\(2021\)](#)
- [Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027](#)
- [Regionale Adaptatiestrategie \(RAS\) \(2022\)](#)
- [Lokale Adaptatiestrategie \(LAS\) \(2022\)](#)
- [Grondstoffenbeleid Lingewaard Circulair en Duurzaam \(2019\)](#)
- [Beleidskader energietransitie \(2023\)](#)
- [Beleidskader Windenergie \(2019\)](#)
- [Transitievisie Warmte \(2021\)](#)

Investeringsplan

7.01 Investerings vervangingen en investeringen maatregelen riolering		
Investering	Looptijd	Toelichting
<u>Niet gelabeld</u>		
€ 1.750.000	2025-2027	De investeringsbedragen zijn gebaseerd op het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027 (GWP). Het GWP bevat investeringsbudgetten voor reeds gelabelde en afgebakende projecten. Daarnaast zijn er de nog niet gelabelde investeringsbudgetten. Dit zijn de volgende benodigde investeringsbudgetten:
€ 1.795.000	2026-2028	
€ 1.795.000	2027-2029	
€ 3.882.000	2028-2030	
<i>(buiten planperiode GWP)</i>		
<u>Gelabelde projecten</u>		
€ 2.300.000	2025-2026	Het totaal benodigde investeringsbudget (vervanging en nieuwe maatregelen) is gelijk verdeeld over de jaren van de planperiode. De kapitaallasten van alle investeringen uit het GWP dekken we volledig met de inkomsten uit de Riool- en Waterzorgheffing.
€ 2.000.000	2026-2027	
€ 780.000	2027-2028	

8. Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing

Onder dit programma vallen de taken met betrekking tot ruimte en leefomgeving, wonen en bouwen en de exploitatie van woningbouwprojecten. De milieutaken van de Omgevingsdienst vallen onder programma 7, de bouwtaken onder programma 8.

Ontwikkelingen

Groeiende ruimteclaims waarbij niet meer alles kan

Verschillende ruimteclaims nemen toe ten opzichte van verwachtingen in het verleden en zorgen ervoor dat de afweging met betrekking tot een goede leefomgeving steeds scherpere keuzes vraagt. De waarneming dat niet alles kan zorgt voor onzekerheid en discussie. Plannen als blauwdruk maken plaats voor adaptieve programma's die worden aangepast als de praktijk of nieuwe inzichten daarom vragen.

Veilige en gezonde leefomgeving

Tegelijkertijd zorgt het waarborgen van een veilige en gezonde leefomgeving ervoor dat we strenger worden. Nieuwe woningen bouwen moet niet alleen zonder natuur aan te tasten of te knagen aan normen voor een gezonde omgeving, maar ook gepaard gaan met klimaatbestendig inrichten, minder afval produceren en minder energie gebruiken. Preventie, weerbaarheid tegen verstoringen van een veilige en gezonde omgeving, en controle, worden belangrijker.

Dijkversterking 2025 – 2032

Onderdeel van een veilige omgeving is het versterken van de rivierdijken zodat ze voor de lange termijn bestand zijn tegen de invloeden van klimaatverandering en hogere waterafvoeren. Het Waterschap Rivierenland gaat hiervoor vanaf 2025 de plannen voorbereiden. In 2032 moeten die zijn uitgevoerd.

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving waar jong en oud zich thuis voelen. Dat betekent woonkernen waar primaire voorzieningen dichtbij zijn. Naast woningbouw is ruimte nodig om elkaar te ontmoeten, te recreëren en te bewegen of sporten. Infrastructuur voor fietsen, openbaar vervoer en de auto moet het groeiend aantal inwoners aankunnen. Juist daar ligt de sleutel voor de bouwopgave. Voor die bouwopgave gaan we uit van de afspraken in de 'Woondeal 2.0': van 2022 tot 2030 ten minste 1300 woningen erbij. Nieuwbouw bestaat voor minstens 30% uit sociale huur en voor 37% uit betaalbare huur- en koopwoningen. Naast bouwen is versterking nodig van infrastructuur en groene recreatieruimte. We werken aan de volgende doelen:

1. We werken volgens de Omgevingswet.
2. Realisatie van ongeveer 200 nieuwe woningen, verspreid over meerdere woonkernen.
3. Verduurzaming en vergroening van de woonomgeving.
4. Participatie en verbinding tussen gemeentelijke opgaven en inwonersinitiatieven.

Wat gaan we doen in 2025?

We werken volgens de Omgevingswet (doel 1)

- We werken in de komende jaren stapsgewijs naar een nieuw gebiedsdekkend omgevingsplan. In 2025 bereiden we die wijziging (actualisatie) voor Haalderen voor.
- We behandelen aanvragen voor omgevingsvergunningen in de intake- en omgevingstafel. Soms is daarbij een bindend advies van de gemeenteraad nodig. Vast onderdeel van het intakeproces is een "keukentafelgesprek" met initiatiefnemer. Doel hiervan is het wederzijds toelichten van het initiatief en het proces naar een vergunning.

- Voor kleine woningbouw-initiatieven (1 – 3 woningen) geven we in een programma aan onder welke voorwaarden we initiatieven c.q. vergunningaanvraag in behandeling nemen. Dit doen we zowel voor de woonkernen (bijvoorbeeld woningsplitsing of -toevoeging) als voor het buitengebied (bijvoorbeeld bij stoppende agrarische bedrijven).
- We stellen in overleg met de gemeenteraad een omgevingsprogramma biodiversiteit en landschap op dat eind 2025 gereed kan zijn.
- We werken aan het van Rijksweg gevraagde programma Volkshuisvesting (incl. woon-zorg-visie).
- Vanuit de notie dat de balans tussen bouwen, infrastructuur en groene ruimte scherpe keuzes vraagt doen we een voorstel voor herijking van de Omgevingsvisie uit 2023.

Realisatie van ongeveer 245 nieuwe woningen, verspreid over meerdere woonkernen (doel 2)

We werken aan ons woonbeleid en aan de realisatie van woningbouwplannen. Beiden staan hieronder toelicht.

Woonbeleid

- We focussen op de geprioriteerde bouwlocaties in de gemeente.
- We gaan in gesprek met de raad over woningbouwlocaties voor de langere termijn (na 2030), in samenhang met ontwikkeling van infrastructuur en groene ruimte dichtbij de woonomgeving.
- We leggen de actualiseerde Woondael 2.0 aan de gemeenteraad voor.
- We actualiseren ook de afspraken met de corporaties.
- Een van de afspraken in de Woondeal 2.0 is om minstens 30% van het bouwprogramma in de sociale huur te realiseren. Hiervoor betrekken we de corporaties vroegtijdig in gesprekken met ontwikkelende partijen. Dit doen we ook bij de geprioriteerde plannen.
- We werken mee aan wijkplannen van de corporaties. Dat zijn Klappenburg 2 in Bemmelen, Lootakkers in Gendt en Salland (Oude bongerd) in Haalderen waar 49 verplaatsbare woningen komen.

Uitvoering van plannen:

- We verwachten dat er 200 nieuwe woningen worden opgeleverd. Daarnaast worden ca. 50 woningen later opgeleverd omdat de procedure daarvoor uitloopt.
- Afhankelijk van het verloop van planprocedures realiseren we de volgende projecten deels of volledig:
 - Oude Bongerd fase 1, Sallandstraat (Haalderen);
 - Herinrichting sportpark de Poel (Angeren);
 - Blauwe Hoek (Angeren);
 - Slingerbos (Huissen);
 - Aloysiuslocatie (Huissen);
 - Zaal Wapen van Bemmelen (Bemmelen).
- Incidenteel voegen we woningen toe door bijvoorbeeld functieverandering, woningsplitsing of op bestaande bouwtitels in het omgevingsplan.
- We ronden de volgende projecten planologisch af zodat die na 2025 kunnen worden gerealiseerd;
 - Zandsestraat (Bemmelen);
 - Vleumingen II (Gendt);
 - 't Hof van Klein Baal (Haalderen);
 - Dorpstraat, bibliotheek (Gendt);
 - Op den Winkel (Angeren);
 - Holthuizen (Huissen);
 - Klappenburg 2 (Bemmelen).
- We bereiden onder andere de volgende plannen voor zodat daarna de planologische procedure kan worden gestart (in of na 2025):
 - Driegaarden II en III (Huissen);

- o Oude Bongerd fase 2, Sallandstraat (Haalderen);
- o Villa Ganita (Gendt);

Verduurzaming en vergroening van de woonomgeving (doel 3)

- Binnen de Groene Metropoolregio werken we aan het gebiedsprogramma voor het middengebied tussen de steden. Zo'n programma is nodig om enerzijds de balans tussen woningbouw en andere ruimteclaims te bewaken en anderzijds afspraken over investeringen te kunnen maken met andere overheden.
- We komen met een voorstel voor het overnemen van het provinciaal eigendom in het Zeegbos waarin ook afspraken staan over het toekomstig beheer en de kosten daarvan.
- We werken mee aan de planvoorbereidingen voor de dijkversterking. In 2025 begint het Waterschap met inventarisaties langs de Rijndijk en later in 2025 langs de Waaldijk.
- Andere activiteiten voor met name de bestaande woningvoorraad, het circulair maken van het bouwen, het vergroten van biodiversiteit en het klimaat-adaptief inrichten van de omgeving, staan in de paragraaf klimaat en energie.

Participatie en betrokkenheid bij de woonomgeving, verbinding met gemeentelijke opgaven (doel 4)

In 2025 volgt de uitrol van de agenda per kern in lijn van de pilot Doornenburg. Daarmee verbinden we de gemeentelijke opgave en inwonersinitiatieven met elkaar.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

8	Volkshuisv., Leefomgev., Sted. vernieuw.	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.388	-1.885	-1.443	-3.140	1.696
60801	Ruimtelijke ontwikkeling	-352	-643	-465	-473	7
60802	Faciliterend grondbeleid	-266	-218	-310	-1.999	1.689
60809	Omgevingswet	-770	-1.024	-668	-668	-
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-383	-12		-2.355	2.355
60803	Actief grondbeleid	-383	-12	-	-2.355	2.355
8.3	Wonen en bouwen	-326	-1.156	-1.082	-2.588	1.507
60804	Geo-Informatie	-330	-252	-262	-262	-
60805	Bouwen - Vergunningverlening	922	202	168	-1.239	1.408
60806	Bouwen - Handhaving	-627	-649	-721	-731	10
60807	Wonen	-244	-434	-198	-234	36
60808	Woonwagenzaken	-47	-23	-69	-122	53
	Saldo Lasten en Baten	-2.097	-3.053	-2.525	-8.083	5.558
	Onttrekkingen reserves	2.051	2.243	-	-	-
	Toevoegingen reserves	-1.238	431	-	-	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	-1.284	-379	-2.524	-8.083	5.558

Beleidsnota's

[Omgevingsvisie Lingewaard \(mei 2023\)](#)

[Plan van Aanpak omgevingsprogramma's \(mei 2023\)](#)

[Overzicht categorieën bindend adviesrecht en verplichte participatie \(mei 2023\)](#)

[Plan van aanpak transitie omgevingsplan \(2022\)](#)

[Nota Wonen \(2020\)](#),

[Notitie verruiming mogelijkheden particuliere woningbouw \(2020\)](#)

[Nota Erfgoed \(2015\)](#)

[Gids ruimtelijke kwaliteit \(2018\)](#)

Investeringsplan

Voor het programma Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2025-2028.

9. Bestuur en ondersteuning

Dit programma gaat over het besturen van onze gemeente, een klantgerichte (digitale) dienstverlening en het bijdragen aan en sturen op samenwerkingsverbanden.

Ontwikkelingen

Vertrouwen in de overheid staat onder druk

De keuzes die we als overheid maken vanuit het algemeen belang kunnen botsen met individuele behoeften en wensen van bewoners. Dit kan leiden tot onbegrip en tot dalend vertrouwen in de overheid. Dit vraagt van ons als gemeente een goede verbinding en dialoog met onze inwoners.

Inwoners willen meer directe invloed

Zij willen vaker en eerder betrokken worden bij beleid of projecten vanuit de gemeente. Ook komen er meer initiatieven vanuit de samenleving bij de gemeente.

Wat willen we bereiken?

We willen dat het vertrouwen in de overheid groeit. De kwaliteit van onze dienstverlening is één van de grootste factoren die bepaalt hoe de inwoner de overheid ervaart. Door onze dienstverlening te verbeteren kunnen we het vertrouwen van inwoners beïnvloeden. We verbeteren onze dienstverlening door inwonergegericht te werken en Lingewaardige service te bieden. Dit betekent:

- zorgen voor toegankelijke dienstverlening en duidelijke communicatie
- kaders bieden en ook ruimte maken voor maatwerk
- continu leren en aansluiten op de behoeften van de inwoner

We willen een betrouwbare en sterke partner in de regio zijn. Als Lingewaard kunnen we niet alles alleen. Bij grensoverstijgende opgaven, complexiteit of schaalvoordelen zoeken we de samenwerking graag op. Belangrijk daarbij is dat we grip houden op de samenwerking.

Onze doelen zijn:

1. Betrokkenheid inwoners
2. Toegankelijke dienstverlening
3. Efficiënte en effectieve samenwerking

Indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B2024	B2025	B2028
Klantwaardering dienstverlening	Gemiddeld rapportcijfer Totaalwaardering voor alle drie de kanalen				
• Totaal		8,2	7,6	8,0	8,0
• Digitaal		8,3	7,6	8,0*	8,0
• Balie		8,7	8,0	8,0**	8,0
• Telefonie		7,2	7,0	7,5	7,5
Gemiddelde wachttijd aan de balie	Percentage balieklanten geholpen binnen de servicenorm van max. 10 min.	92%	93%	93%	90%

* We scoren op dit ogenblik gunstiger. We gaan meer aanvraagmogelijkheden via de website meten. We weten nog niet hoe daarop gescoord zal worden. Daarom begroten we behoudend.

** Vanaf 2024 merken we de effecten van de nieuwe cyclus die is ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten. Deze piek duurt tot 2029. Door verdergaande digitalisering, kanaalsturing (komt een vraag digitaal, via telefoon of aan de balie binnen) en door vroegtijdige informatieverstrekking kunnen we de wachttijden aan de balie stabiel houden.

Wat gaan we doen in 2025?

Betrokkenheid van de inwoners vergroten (doel 1)

- We evalueren -uiterlijk in december 2025- het effect van de nieuwe participatieaanpak, met medewerkers en inwoners. Op basis van de uitkomsten passen we het participatiebeleid, de verordening en het toetsingskader van Lingewaard aan en leggen we deze ter vaststelling voor aan de raad.
- Om de betrokkenheid van inwoners bij (het beleid en de besluitvorming van) de gemeente te bevorderen, gaan we op structurele basis een bredere uitvraag onder inwoners doen. De uitkomst van deze uitvraag geeft een representatief beeld van wat er leeft en speelt op een breed scala aan onderwerpen.
- We vereenvoudigen en structureren het proces rondom inwonersinitiatieven. Daardoor wordt het duidelijker en transparanter voor inwoners waar en hoe zij hun initiatief kunnen indienen en hoe het proces verloopt. Indieners van het initiatief krijgen binnen vier weken bericht van de gemeente.

Toegankelijkheid van de dienstverlening vergroten (doel 2)

- www.lingewaard.nl wordt 'de plek' voor alle gemeentelijke informatie en daarmee 'de ingang' voor inwoners, organisaties en ondernemers met vragen aan, klachten over of met ideeën voor de gemeente. Dit draagt bij aan de herkenbaarheid, vindbaarheid, kostenbesparing en verbetering van de dienstverlening. Dit doen we door:
 - We brengen het aantal digitale gemeentelijke communicatiemiddelen in kaart die inspelen op de actualiteit en participatie. Dit doen wij ook bij digitale nieuwsbrieven en social media accounts.
 - We doen een onderzoek naar de toegankelijkheid en het gebruik van de website en de vindbaarheid van de onderwerpen. Vervolgens bekijken we hoe we de structuur van de website en de ordening van onderwerpen kunnen verbeteren.
 - We geven informatie van (externe) websites waar de gemeente bij betrokken is een plek binnen de gemeentelijke site. Externe sites in de lucht houden brengt extra kosten met zich mee, zijn moeilijker vindbaar en lastiger up-to-date te houden. Met het opheffen van een aantal externe sites kunnen we kosten besparen en onze dienstverlening verbeteren.

Optimale resultaten uit samenwerking (doel 3)

- In de nota verbonden partijen hebben we de randvoorwaarden voor en uitgangspunten bij samenwerkingsverbanden opgenomen. We actualiseren de nota verbonden partijen waarmee deze aansluit bij de wettelijke wijzigingen als gevolg van de nieuwe Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Ook zijn we beter in staat om te sturen op de resultaten die we met de samenwerkingsverbanden willen bereiken. Voor de inhoud van de verschillende samenwerkingsverbanden verwijzen we naar de programma's en de paragraaf verbonden partijen.

Wat mag het kosten?

In onderstaande tabel zijn de **lasten (-)** en **baten (+)** opgenomen die aan het programma verbonden zijn.

Bedragen x € 1.000

9	Bestuur en ondersteuning	2023 Werkelijk	2024 Begroot	2025 Begroot	2025 Lasten	2025 Baten
9.1	Bestuur	-1.836	-1.950	-2.109	-2.109	
60014	Gemeenteraad	-656	-641	-714	-714	-
60015	Raadsfracties	-28	-40	-40	-40	-
60016	Rekenkamercommissie	-60	-61	-61	-61	-
60017	Griffie	-339	-369	-375	-375	-
60018	College van B&W	-753	-839	-919	-919	-
9.2	Burgerzaken	-784	-733	-532	-1.443	911
60001	Basis registratie personen (BRP)	-134	-196	-297	-1.133	836
60002	Burgerlijke stand	-325	-286	-224	-299	75
60003	Verkiezingen	-325	-251	-11	-11	-
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-629	-682	-568	-717	150
60004	Eigendommen	-308	-222	-319	-438	120
60005	Overige gebouwen	-151	-144	-144	-144	-
60006	Gronden algemeen	-170	-316	-105	-135	30
9.4	Overhead	-19.107	-18.714	-19.482	-21.709	2.227
60050	Directie	-284	-320	-339	-339	-
60051	Stafafdeling	-847	-960	-1.155	-1.155	-
60052	Team Technisch Wijkbeheer	-353	-339	-239	-239	-
60053	Materieel TWB	12	-	-4	-4	-
60054	Team Openbare Ruimte & Vastgoed	-363	-15	-166	-166	-
60056	Faciliteir / voorzieningen	-381	-308	-386	-386	-
60057	Huisvesting gem.kantoor/-werf	-1.852	-1.542	-1.362	-1.362	-
60058	Representatie	-217	-142	-148	-148	-
60059	Team Informatievoorziening	-2.429	-2.635	-2.844	-3.674	830
60060	Automatisering	-1.155	-1.342	-1.481	-1.481	-
60061	Documentaire informatievoorz.	-175	-200	-206	-206	-
60062	Team POCOBO	-2.171	-2.048	-2.263	-2.263	-
60063	Personeelsbeheer	-1.120	-1.630	-825	-825	-
60064	Personeelsontwikkeling	-201	-343	-347	-347	-
60065	Organisatieontwikkeling	-78	-131	-77	-77	-
60066	Communicatie	-122	-272	-316	-316	-
60067	Team JIF	-2.247	-1.890	-2.530	-2.535	5
60068	Begroting & verantwoording	-110	-582	-122	-122	-
60069	Juridische kwaliteitszorg	-307	-292	-277	-277	-
60070	Team Veiligheid, Toezicht en Handh.	-166	-216	-294	-294	-

60071	Team Klant Contact Centrum	-640	-743	-770	-770	-
60072	Team Projectrealisatie	-407	402	512	512	-
60073	Team Ruimtelijk Beleid	-671	-28	-407	-407	-
60074	Team Sociaal Beleid	-418	-73	-163	-163	-
60075	Team Bedrijfsbureau SD	-488	-486	-564	-564	-
60076	Team Toegang SD	-174	-223	-384	-384	-
60079	Ondernemingsraad	-3	-8	-8	-8	-
60080	Informatisering	-1.440	-1.721	-1.655	-1.655	-
60081	Automatisering ICT-samenwerking	-157	-	-	-	-
60082	Automatisering Overbetuwe	-	-	-	-1.392	1.392
60083	Versterking dienstverlening	-143	-289	-298	-298	-
60084	Facilitair / diensten	-	-338	-364	-364	-
9.5	Treasury	922	218	433	-57	491
60007	Treasury	922	218	433	-57	491
9.61	OZB woningen	9.158	9.776	11.095		11.095
60008	Waardering Onroerende Zaken	-608	-525	-	-	-
60009	Onr.Zaakbelast. - Woningen	9.766	10.301	11.095	-	11.095
9.62	OZB niet-woningen	3.372	3.569	4.053		4.053
60010	Onr.Zaakbelasting - Niet-woningen	3.372	3.569	4.053	-	4.053
9.64	Belastingen overig	-69	-239	-633	-1.187	554
60011	Belastingen	-69	-239	-633	-1.187	554
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	82.761	85.382	87.745		87.745
60013	Gemeentefonds - Algemene uitkering	77.555	81.333	83.936	-	83.936
60019	Gemeentefonds - Sociaal Domein	5.206	4.049	3.809	-	3.809
9.8	Overige baten en lasten		-3.186	-620	-764	144
60012	Reserveringen en stelposten	-	-3.186	-620	-764	144
9.9	Vennootschapsbelasting	-4				
60020	Vennootschapsbelasting	-4	-	-	-	-
	Saldo Lasten en Baten	73.784	73.441	79.382	-27.986	107.370
	Onttrekkingen reserves	2.453	11.729	1.079	-	1.079
	Toevoegingen reserves	-3.395	-10.464	-44	-44	-
	Saldo inclusief mutaties reserves	72.842	74.706	80.415	-28.030	108.449

Beleidsnota's

[Nota Activabeleid 2020](#)

[Nota reserves en voorzieningen 2020](#)

[Nota Verbonden Partijen 2020](#)

[Treasurystaat gemeente Lingewaard 2023](#)

[Financiële verordening gemeente Lingewaard 2023](#)

Investeringsplan

Voor het programma 'Bestuur en ondersteuning' zijn geen investeringen opgenomen in het Investeringsplan 2025-2028.

De paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Inleiding / uitgangspunten

In de paragraaf Lokale heffingen bieden wij inzicht in het beleidskader rond de lokale heffingen, de soorten heffingen, de tarief- en kostenontwikkeling, de lokale lastendruk en het kwijtscheldingsbeleid.

In december 2024 stelt de gemeenteraad de tarieven vast met ingang van 1 januari 2025. Naast de voorgestelde prijsindexering van 2,3% (conform de prijsmutatie van het Bruto Binnenlands Product in Meicirculaire 2024, pagina 42) worden ook wijzigingen in wet- en regelgeving in de belastingverordeningen verwerkt.

Perceptiekosten

De lasten van de DVO Belastingsamenwerking worden doorberekend op basis van het aantal bezwaren/beroepen en aanslagregels. Voor de berekening wordt het totaalbedrag van de belastingsamenwerking verminderd met de kosten voor bezwaren/beroepen per gemeente. Het restant wordt op basis van het aantal aanslagregels verdeeld. De werkelijk doorberekende lasten, zoals verwerkt in de jaarrekening 2023 zijn verhoogd op basis van de raming 2025.

Overhead

Onder overhead verstaat het BBV in artikel 1 'alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces'. Baten en lasten van overhead registreren wij niet onder de afzonderlijke beleidsprogramma's, maar apart in het [overzicht overhead](#) en in het overzicht van baten en lasten ([taakveld 0.4](#)).

De overhead wordt extracomptabel aan een aantal heffingen en belastingen toegerekend. Dit is terug te vinden in de financiële overzichten die bij de verschillende belastingsoorten zijn opgenomen.

BTW-Compensatiefonds

De gemeente mag bij de bepaling van de kostendekkendheid de geraamde BTW meenemen (op basis van [artikel 229b, lid 2b, van de Gemeentewet](#)). De reden hiervan is dat vóór de invoering van het BTW-compensatiefonds (BCF) dit ook toegestaan was en de gemeente bij de invoering van het BTW-compensatiefonds anders een niet bedoeld inkomstenverlies zou hebben geleden.

Het BTW-compensatiefonds wordt gevoed vanuit het Gemeentefonds. Vanuit het Gemeentefonds heeft dus al een verlaging van de Algemene Uitkering plaatsgevonden. De in het tarief betrokken compensabele BTW vormt dus een vergoeding van inkomensverlies veroorzaakt door de verlaging van het gemeentefonds door de uitname van de compensabele BTW.

De tarieven

In onderstaande tabel is de ontwikkeling van de tarieven van 2022 tot en met 2025 te zien.

Omschrijving tarief	2022	2023	2024	2025
OZB:				
- woningen (eigenaar)	0,1435%	0,1296%	0,1283%	0,1364%
- niet-woningen (eigenaar)	0,3022%	0,2969%	0,3103%	0,3298%
- niet-woningen (gebruiker)	0,2415%	0,2374%	0,2480%	0,2636%
Afvalstoffenheffing:				
- vast bedrag	€ 194,28	€ 198,00	€ 203,88	€ 208,56
- restafvalcontainer, per lediging	€ 7,80	€ 7,95	€ 8,19	€ 8,40
- ondergrondse container, per klepopening	€ 2,60	€ 2,65	€ 2,73	€ 2,80
- bovengrondse container, 1-persoonshuishouden	€ 229,08	€ 233,40	€ 240,36	€ 245,88
- bovengrondse container, meerpersoonshuishouden	€ 274,92	€ 280,20	€ 288,60	€ 295,20
Rioolheffing woonhuis	€ 239,04	€ 214,00	-	-
Riool- en waterzorgheffing:				
– gebruiker	-	-	€ 144,12	€ 147,36
– eigenaar	-	-	€ 74,16	€ 75,84
Hondenbelasting, per hond	€ 59,16	€ 60,24	€ 62,04	€ 73,16
Toeristenbelasting, per overnachting	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,00	€ 1,25

In onderstaande grafiek ziet u de waardeontwikkeling van de woningen in Lingewaard vanaf 2016.

Bron: [CBS d.d. 19 juli 2024](#).

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk geeft de hoogte aan van de gemiddelde belastingaanslag.

In onderstaande tabel vergelijken wij de gemiddelde lokale lastendruk van 2024 en 2025. De bedragen zijn indicatief. Hierbij is uitgegaan van een woning met een WOZ-waarde van € 395.000 ([gemiddelde over 2024](#)) met de tarieven zoals vermeld op [voorgaande pagina](#).

	Eigenaar/gebruiker		Huurder/Gebruiker	
	2024	2025	2024	2025
OZB-eigenaar	€ 506,79	€ 538,78	€ -	€ -
Afvalstoffenheffing				
- vast bedrag	€ 203,88	€ 208,56	€ 203,88	€ 208,56
- DIFTAR 6 ledigingen	€ 49,14	€ 50,40	€ 49,14	€ 50,40
Riool- en Waterzorgheffing	€ 218,28	€ 223,20	€ 144,12	€ 147,36
Aanslag	€ 978,09	€ 1.020,94	€ 397,14	€ 406,32
Stijging in euro's		€ 42,86		€ 9,18
Procentuele stijging		4,38%		2,31%

Het tarief afvalstoffenheffing is nog exclusief de tariefaanpassing die voor 2025 noodzakelijk is voor 100% kostendekking. De toename van lasten afvalstoffenheffing bedraagt € 579.000. Dat komt neer op € 29 per huisaansluiting.

OZB

De onroerendezaakbelastingen (OZB) zijn de belangrijkste gemeentelijke belastingen. Deze heffen we over woningen (eigenaren) en niet-woningen (eigenaren en gebruikers).

Beleidskader

[Artikelen 220 tot en met 220h van de Gemeentewet](#)
[Verordening Onroerende-zaakbelastingen 2024.](#)

Algemeen

Jaarlijks stellen wij de WOZ-waarden voor woningen en niet-woningen vast. Deze WOZ-waarde is de grondslag voor de aanslag OZB. Wij zorgen voor een tijdige en correcte verzending van de waardebeschikkingen (WOZ-waarde) en belastingaanslagen. Beschikkingen verzenden wij zoveel mogelijk met dagtekening 28 februari 2025 (wettelijke termijn). Ook de afhandeling van bezwaarschriften vindt tijdig plaats. De termijn voor het doen van een uitspraak is het einde van het kalenderjaar.

Tarief

Het tarief is afhankelijk van de WOZ-waarde van het object op 1 januari 2024. Deze waarde stellen wij vast op basis van de gemiddelde waardeontwikkeling in de gemeente Lingewaard. Deze gegevens zijn eind november 2024 bekend.

Wij stellen voor om vanaf 2025 voor de indexering van de OZB aan te sluiten bij de aangepaste systematiek van het gemeentefonds. Dit betekent dat de indexering is op basis van de gecombineerde index bruto binnenlands product (bbp). Dit betreft de ontwikkeling van de bbp prijs (prijsspeil) plus de historisch 8-jarige gemiddelde ontwikkeling van het bbp (economische groei en daarmee het volume). Het uitgangspunt hiervoor is het historische 8-jarige gemiddelde zoals opgenomen in de meicirculaire 2024 en de laatste cijfers met betrekking tot de ontwikkeling van de bbp prijs (augustus 2024). Dit komt neer op een indexering van 4,8%. In de [Kadernota 2024](#) hebben we aangegeven dat we in de periode 2024-2027 de tarieven jaarlijks extra verhogen met 1,5%. De indexering voor 2025 komt hiermee uit op 6,3%.

Bij het vaststellen (in december 2024) van het daadwerkelijke tarief voor 2025 houden wij rekening met de ontwikkeling van de WOZ-waarden.

Herwaardering WOZ-objecten

Bij een stijging van de gemiddelde WOZ-waarde daalt het tarief voor de OZB. Omdat we de waardeontwikkeling op de peildatum 1 januari 2024 nog niet kennen, gaan we uit van een gelijkblijvende WOZ-waardering. Bij het vaststellen van de belastingverordeningen in december 2024 wordt de dan bekende waardeontwikkeling verdisconteerd in de OZB-tarieven.

Vanaf 1 januari 2024 zijn de woningen getaxeerd op basis van de gebruiksoppervlakte (GBO) en niet meer op bruto inhoud. De Waarderingskamer heeft alle gemeenten daartoe verplicht. Hiermee wordt aangesloten bij wat er in de branche bij de waardering van objecten de tendens is.

Uitgangspunt is dat schommelingen van WOZ-waarden geen invloed hebben op de hoogte van de gemiddelde aanslag van de OZB. Niet alleen wanneer waarden dalen, maar ook niet als waarden stijgen. Wel kan het natuurlijk zo zijn dat bepaalde typen onroerende zaken een waardeontwikkeling laten zien die van het gemiddelde afwijkt. Wat dan ook tot een hogere of lagere belastingaanslag leidt.

Tarieven OZB	2022	2023	2024	2025 *
Woningen				
- eigenarenheffing	0,1435%	0,1296%	0,1283%	0,1332%
Niet-woningen				
- eigenarenheffing	0,3022%	0,2969%	0,3103%	0,3221%
- gebruikersheffing	0,2415%	0,2374%	0,2480%	0,2574%

* Voorlopig tarief (t.o.v. 2024 + 3,8%)

Afvalstoffenheffing

Beleidskader

- [Artikel 15.33 van de Wet milieubeheer](#)
- [Verordening Reinigingsheffingen 2024](#)
- [Afvalstoffenverordening gemeente Lingewaard 2022](#)
- [Uitvoeringsbesluit afvalstoffenverordening gemeente Lingewaard 2023](#)

Algemeen

Het uitgangspunt voor het tarief van de afvalstoffenheffing is 100% kostendekking.

Voor het dekken van de kosten van de afvalinzameling en -verwerking heffen we afvalstoffenheffing.

Tarieven

Elk huishouden betaalt een vast bedrag aan vastrecht. Daarnaast wordt per lediging van de restafvalcontainer of opening van de ondergrondse container een tarief in rekening gebracht. Voor gebruikers van bovengrondse containers geldt een vast tarief. Dit is gebaseerd op de grootte van het huishouden.

Tarief	2023	2024	2025
Vast bedrag	€ 198,00	€ 203,88	€ 208,56
per lediging van de 180-liter restafvalcontainer	€ 7,95	€ 8,19	€ 8,40
per klepopening ondergrondse container *	€ 2,65	€ 2,73	€ 2,80
Eenpersoonshuishouden bovengrondse container (vast bedrag)	€ 233,40	€ 240,36	€ 245,88
Meerpersoonshuishouden bovengrondse container (vast bedrag)	€ 280,20	€ 288,60	€ 295,20

* Uitgangspunt is de inhoud van een 60 liter-zak. Op basis van de 180 liter-container is dit tarief berekend op 33,3% van dat tarief.

Het tarief afvalstoffenheffing is exclusief de tariefaanpassing die voor 2025 noodzakelijk is voor 100% kostendekking. De toename van lasten afvalstoffenheffing bedraagt € 579.000. Dat komt neer op circa € 29 extra lasten per huisaansluiting. Deze stijging is inclusief de extra lasten die voortkomen uit het afvalstoffenbeleid Samen werken aan een circulair Lingewaard.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Afvalinzameling	Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
LASTEN					
Afvalstoffen algemeen	7.3 Afval	-136	-136	-136	-136
Huishoudafval	7.3 Afval	-4.003	-3.959	-3.932	-3.904
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	-801	-776	-768	-784
Straatreiniging	2.1 Verkeer en vervoer	-64	-64	-64	-64
Perceptiekosten afvalstoffenheffing	0.64 Belastingen overig	-202	-202	-202	-202
Overhead	0.4 Overhead	-292	-292	-292	-292
Compensabele BTW	n.v.t.	-1.001	-1.001	-1.001	-1.001
Subtotaal Lasten		-6.648	-6.580	-6.544	-6.532
BATEN					
Huishoudelijk afval	7.3 Afval	650	650	650	650
Overige afvalstoffen	7.3 Afval	101	101	101	101
Afvalstoffenheffing	7.3 Afval	5.318	5.318	5.318	5.318
Kwijtscheldingen afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	-150	-150	-150	-150
Subtotaal Baten		5.919	5.919	5.919	5.919
SALDO		-579	-511	-475	-463
Dekkingspercentage		91,3%	92,2%	92,7%	92,9%
Egalisatie bestemmingsreserve Afval	0.10 Mutatie reserves	0	0	0	0
Extra opbrengst afvalstoffenheffing	7.3 Afval	579	511	475	463
Dekkingspercentage na egalisatie		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Ontwikkelingen 2024 en 2025 in relatie tot de bestemmingsreserve

Het doel van de bestemmingsreserve is het egaliseren van de tarieven voor inzameling en verwerking van afval. Het werkelijke saldo van baten en lasten wordt gemuteerd op deze reserve.

In 2023 is de egaliseringsreserve afval volledig ingezet ter dekking van het nadeel op afval. Hiermee is de stand van deze reserve € 0.

Rioolheffing

Beleidskader

- [Artikel 228a van de Gemeentewet](#)
- [Verordening Rioolheffing 2024](#)

Algemeen

De riool- en waterzorgheffing wordt geheven voor de bekostiging van de gemeentelijke watertaken. Voor het tarief geldt het uitgangspunt van 100% kostendekking. Het voordelig saldo wordt toegevoegd aan de voorziening riolering, een nadelig saldo wordt onttrokken.

In het Gemeentelijk Watertakenplan (GWP) 2023-2027 is aangegeven dat een deel van de huidige voorziening voor riolering wordt ingezet. Deze voorziening is bedoeld om jaarlijkse schommelingen in de heffing te voorkomen, maar is nu hoger dan nodig. Door de inzet van de voorziening is de riool- en waterzorgheffing vanaf 2023 verlaagd en komt de voorziening binnen de planperiode weer op het gewenste niveau.

Op de riool- en waterzorgheffing is een jaarlijkse inflatiecorrectie van toepassing. Voor 2025 is dat 2,3%.

Tarieven

Tarief	2023	2024	2025
Rioolheffing - Vast bedrag woningen	€ 214,00	-	-
Rioolheffing - Vast bedrag niet-woning	€ 214,00	-	-
Riool- en waterzorgheffing – gebruiker	-	€ 144,12	€ 147,36
Riool- en waterzorgheffing – eigenaar	-	€ 74,16	€ 75,84
Vermeerdering niet-woning vanaf 350 m ³ (per volledige 100 m ³)	€ 33,63	€ 34,64	€ 35,44

* Met ingang van 2024 bestaat de nieuwe riool- en waterzorgheffing uit een belasting voor het eigenarendeel. Deze wordt geheven naar een vast bedrag per perceel (WOZ-object). Daarnaast is er een belasting voor het gebruikersdeel (vast bedrag voor perceel met woonhuis en overige percelen naar het aantal kubieke meters water dat wordt afgevoerd).

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Riool- en Waterzorgheffing	Taakveld	2025	2026	2027	2028
LASTEN					
Algemeen rioolbeheer *)	7.2 Riolering	-2.331	-2.465	-2.571	-2.646
Riolering en waterzuivering	7.2 Riolering	-1.316	-1.317	-1.313	-1.315
Klimaatadaptatie	7.2 Riolering	-16	-16	-16	-16
Straatreiniging	2.1 Verkeer, vervoer	-299	-299	-299	-299
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-115	-115	-115	-115
Overhead	0.4 Overhead	-440	-440	-440	-440
Compensabele BTW	n.v.t.	-712	-740	-763	-778
Subtotaal Lasten		-5.229	-5.392	-5.517	-5.609

BATEN					
Riolering en waterzuivering	7.2 Riolering	30	30	30	30
Riool- en waterzorgheffing	7.2 Riolering	4.914	4.914	4.914	4.914
Kwijtscheldingen riool- en waterzorgheffing	6.3 Inkomensregelingen	-80	-80	-80	-80
Subtotaal Baten		4.864	4.864	4.864	4.864
SALDO		-365	-528	-653	-745
Dekkingspercentage		93,0%	90,2%	88,2%	86,7%
Onttrekking Voorziening	7.2 Riolering	-365	-528	-653	-745
Dekkingspercentage na egalisatie		100%	100%	100%	100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

*) De toename van de lasten vindt zijn oorsprong in de toekomstige investeringen volgens het GWP, zie [Investeringsplan in programma 7](#).

De toelichting in de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen kunt u [hier](#) vinden.

Voorziening Riolering

Deze voorziening valt onder de categorie "voorziening van derden verkregen middelen met een specifieke bestemming". Dit is conform het gestelde in [artikel 44 lid 2 van het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten](#) (BBV). "Tot de voorzieningen worden ook gerekend van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen, bedoeld in artikel 49, onderdeel b."

Hiermee wordt duidelijk dat het om gelden gaat die bij de inwoner zijn opgehaald voor de taak riolering. Zijn de lasten hoger dan de baten, dan wordt aan deze voorziening onttrokken. Deze voorziening wordt alleen voor riooltaken ingezet. De middelen blijven voor de in het GWP genoemde taken beschikbaar.

Het verloop van de voorziening is als volgt:

Voorziening Riolering (#923002)	2025	2026	2027	2028
LASTEN				
Beginsaldo 1 januari	*) 5.244	4.879	4.351	3.689
Onttrekking begrotingsjaar	-365	-528	-653	-745
Saldo 31 december	4.879	4.351	3.689	2.953

*) Het beginsaldo per 1 januari 2025 is bepaald door het [saldo per 31 december 2023](#) te verminderen met de [geraamde onttrekking](#) volgens de begroting 2024.

Lijkbezorgingsrechten

Beleidskader

[Artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet](#)

[Verordening Lijkbezorgingsrechten 2024](#)

Algemeen

Voor het gebruik van een algemene begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats worden rechten geheven. In de gemeente Lingewaard zijn er vijf algemene begraafplaatsen. Twee van deze begraafplaatsen zijn juridisch gesloten, namelijk Huissen-Stad en Huissen-Zand. Dat betekent dat hier geen begrafenissen meer plaatsvinden, maar bestaande grafrechten in stand blijven. De drie open begraafplaatsen bevinden zich in Bommel, Gendt en Huissen-Hoeve.

Baten

Het grootste gedeelte van de heffing bestaat uit vooruitbetalingen van grafrechten. Aangezien dit een verplichting vormt voor latere jaren, wordt dit gedeelte in een voorziening gestort. Elk jaar onttrekken we dat deel uit de voorziening dat voor dat jaar is vooruitbetaald. Doordat we in 2017 met deze methodiek zijn begonnen, valt het dekkingspercentage lager uit. In de komende jaren gaat dit dekkingspercentage weer oplopen.

Tarieven

Uit het kostendekkendheidsonderzoek uit 2019 kwam als belangrijkste conclusie dat we nagenoeg kostendekkend werken. Op basis van het voorstel in de [Kadernota 2020](#) is besloten om de tarieven voor de lijkbezorgingsrechten niet verder aan te passen in de begroting 2020 en aansluitend in de betreffende verordening.

Ontwikkelingen

In oktober 2024 neemt de gemeenteraad een besluit op ons voorstel tot wijziging van de Verordening Lijkbezorgingsrechten 2024. Het voorstel luidt om een vrijstelling op te nemen bij het verlenen of verlengen van het grafrecht van KNIL-graven op onze gemeentelijke begraafplaatsen. De financiële effecten zijn beperkt, maar nog niet in onderstaand overzicht verwerkt.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Lijkbezorgingsrechten	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN		
Lijkbezorging	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-73
Gemeentelijke uren	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	-161
Overhead	0.4 Overhead	-107
Subtotaal Lasten		-341
BATEN		
Opbrengst lijkbezorgingsrechten 2025	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	65
Opbrengsten uit voorgaande jaren	7.5 Begraafplaatsen en crematoria	100
Subtotaal Baten		165
SALDO		-176
Dekkingspercentage		48,4%

(+ = voordeel, - =nadeel)

De ontwikkeling van het dekkingspercentage over de jaren 2017 t/m 2025 is:

Jaar	Percentage
Jaarverslag 2017	18,1%
Jaarverslag 2018	23,8%
Jaarverslag 2019	29,0%
Jaarverslag 2020	30,8%
Jaarverslag 2021	31,5%
Jaarverslag 2022	34,4%
Jaarverslag 2023	<u>44,3%</u>
Begroting 2024	<u>47,1%</u>
Begroting 2025	48,4%

Hondenbelasting

Beleidskader

[Artikel 226 van de Gemeentewet](#)

[Verordening Hondenbelasting 2024](#)

Algemeen

Hondenbelasting heffen we op basis van het aantal honden dat een eigenaar in bezit heeft. De opbrengsten van hondenbelasting geven we uit aan de uitvoering van het hondenbeleid.

Onderdeel hiervan is dat jaarlijks een deel van de gemeente gecontroleerd wordt op hondenbezit.

Op 10 maart 2022 heeft de gemeenteraad zich in een motie (nr. 20220310-03) uitgesproken om de hondenbelasting met ingang van 2023 af te schaffen. Op 10 november 2022 is door de gemeenteraad het voorstel voor het afschaffen van de hondenbelasting van de agenda gehaald.

Tarieven

Bij handhaving van de hondenbelasting wordt het tarief geïndexeerd met 2,3%, waarmee het tarief per hond op € 63,36 uitkomt. Om de lasten kostendekkend te maken is een extra verhoging van 15,5% nodig. Het tarief per hond wordt dan € 73,16.

Vrijstellingen (niet limitatief)

- Honden voor de begeleiding van een gehandicapte of een slechtziende.
- Honden verblijvend in een hondenasiel.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Hondenbelasting	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN		
Aanleg, beheer en reinigen hondentoiletten	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-129
Gemeentelijke uren	5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-85
Overhead	0.4 Overhead	-57
Controle hondenbelasting	0.64 Belastingen overig	-6
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-27
Subtotaal Lasten		-304

BATEN		
Opbrengst hondenbelasting	0.64 Belastingen overig	260
Kwijtscheldingen hondenbelasting	6.3 Inkomensregelingen	-3
Subtotaal Baten		257
SALDO		-47
Dekkingspercentage		84,5%
Verhoging hondenbelasting	0.64 Belastingen overig	47
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Toeristenbelasting

Beleidskader

[Artikel 224 van de Gemeentewet](#)

[Verordening Toeristenbelasting 2024](#)

[Nota toerisme en recreatie Lingewaard en Overbetuwe 2023 - 2028](#)

Algemeen

Toeristenbelasting heffen we voor elke toeristische overnachting in de gemeente Lingewaard. De opbrengsten worden ingezet voor de ontwikkeling van toerisme binnen de gemeente. Concreet is dit opgenomen in de Nota toerisme & recreatie 2023-2028. De uitvoering hiervan vindt in overleg met ondernemers en overige participanten plaats. Bij de vaststelling van het tarief is afgesproken het tarief niet te indexeren.

Tarief

Het tarief is vanaf 2012 € 1,00 per persoon per nacht.

In de Kadernota 2024 zijn voorstellen tot tariefsverhoging gedaan:

- met ingang van 2025 naar € 1,25
- met ingang van 2026 naar € 1,50
- met ingang van 2027 naar € 1,67.

In onderstaande meerjarenraming is hiermee rekening gehouden.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Toeristenbelasting	Taakveld	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
LASTEN				
Toerisme / Algemene kosten en subsidies	3.4 Economische promotie	-88	-88	-88
Toeristische bewegwijzering	2.1 Verkeer en Vervoer	-4	-4	-4
Controle toeristenbelasting / perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-4	-4	-4
Gemeentelijke uren	3.4 Economische promotie	-47	-47	-47
Overhead	0.4 Overhead	-32	-32	-32

Samenwerkingsverbanden: Groene Metropoolregio - Opgave Ontspannen regio (25%)	3.4 Economische ontwikkeling	-11	-11	-11
Subtotaal Lasten		-186	-186	-186
BATEN				
Opbrengst toeristenbelasting	0.64 Belastingen overig	138	165	184
Subtotaal Baten		138	165	184
SALDO		-49	-21	-2
Dekkingspercentage		74,2%	88,7%	98,8%

(+ = voordeel, - =nadeel)

De lasten voortvloeiend uit de investering ([investeringsplan programma 5](#)) in een gastvrije Waaldijk spelen nog geen rol in de kostendekking,

Ontwikkelingen

Wij hebben een onderzoek laten uitvoeren naar het aantal tijdelijke internationale werknemers (arbeidsmigranten) die in Lingewaard verblijven. Op het moment van schrijven hebben wij nog geen beeld hiervan. Op basis van deze gegevens plannen we om vanaf het belastingjaar 2025 een verblijfsbelasting te heffen. De belastingverordening wordt hierop aangepast. Dit staat gepland voor bespreking met uw raad op 12 december 2024. Voor 2025 hebben wij nog geen inkomsten en bijbehorende controlekosten voor de verblijfsbelasting opgenomen in de begroting. We verwachten in 2025 wel enige netto-opbrengst. Vanaf 2026 is een netto-opbrengst opgenomen van jaarlijks € 100.000. Hier is nog niet duidelijk of deze opbrengst ook daadwerkelijk gerealiseerd kan worden.

Reclamebelasting

Beleidskader

[Artikel 227 van de Gemeentewet](#)

[Verordening Reclamebelasting 2024 incl. bijlagen](#)

Algemeen

Reclamebelasting heffen we in de dorpscentra van Bemmelen, Huissen en Gendt. De opbrengst hiervan wordt, na aftrek van perceptiekosten, beschikbaar gesteld aan het ondernemersfonds.

De voorzitters van de ondernemersverenigingen zitten in het bestuur van Centrum Management Lingewaard (CML). De mogelijkheid tot verhoging van de reclamebelasting (eventueel deels ter financiering van CML, maar ook ter compensatie van eventuele leegstand die gaat ontstaan) is gespreksonderwerp in het CML. De voorzitters trekken ook samen op in het bepalen van de tarieven voor 2025.

Tarieven

Het tarief is afhankelijk van de locatie en de WOZ-waarde van de vestiging.

De belasting voor heffingsgebied Bemmelen kent voor 2024 een verhoging van het basisbedrag met € 50 tot een bedrag van € 360. De tarieven voor Huissen blijven ongewijzigd. Voor Gendt geldt een verhoging van € 30 daarmee komt het tarief op € 300.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Reclamebelasting	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN		
Bijdrage ondernemersfonds	3.4 Economische promotie	-93,5
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-3,5
Subtotaal Lasten		-97,0
BATEN		
Opbrengst reclamebelasting	0.64 Belastingen overig	97,0
Subtotaal Baten		97,0
SALDO		0,0
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

BIZ-bijdrage

Beleidskader

[Verordening Bedrijveninvesteringzone Bedrijvenpark Houtakker Bemmell 2021-2025](#)

[Verordening Bedrijveninvesteringzone Bedrijventerrein Pannenhuis 2023-2027](#)

De verordeningen Bedrijveninvesteringzone (BIZ) zijn voor een bepaalde periode vastgesteld en daarmee dus ook de tarieven en het afgebakende gebied. Na die periode vervalt de BIZ-verordening en moet er weer een nieuwe draagvlakmeting worden opgestart. De tarieven staan dus vast in die periode waarvoor de BIZ geldt. Ze worden ook niet geïndexeerd. De ondernemers hebben namelijk gestemd voor die BIZ, dus ook voor die betreffende verordening en het activiteitenplan met de begroting wat ze in deze periode gaan uitgeven.

Algemeen

Met ingang van 2021 kennen we de 'Verordening Bedrijveninvesteringzone Bedrijvenpark Houtakker Bemmell 2021-2025'. In 2023 is voor Pannenhuis ook een BIZ ingesteld voor de periode 2023-2027. Zowel de eigenaar als de gebruiker van een WOZ-object (gelegen binnen het aangewezen gebied) betalen een belasting. Deze belasting is vergelijkbaar met de reclamebelasting, waarbij de opbrengst van de belasting, na aftrek van perceptiekosten, aan de twee stichtingen Bedrijveninvesteringzone beschikbaar worden gesteld. In deze stichtingen zijn de verschillende ondernemers op het bedrijventerrein verenigd. Het initiatief van de BIZ ligt dan ook bij de ondernemers. De gemeente helpt onder andere met de uitvoering van deze verordening.

Tarieven

De BIZ-bijdragen zijn ingesteld voor een periode van vijf jaar.

Ontwikkelingen

Met ingang van 2026 moet een nieuwe verordening voor bedrijvenpark Houtakker in Bemmell gemaakt worden. De verordening waarbij de BIZ-bijdrage wordt ingesteld, treedt niet in werking dan nadat gebleken is dat er voldoende steun onder de bijdrageplichtigen bestaat (draagvlakmeting).

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

BIZ-bijdrage	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN		
Bijdrage ondernemersfonds	3.4 Economische promotie	-101,5
Perceptiekosten	0.64 Belastingen overig	-1,5
Subtotaal Lasten		-103,0
BATEN		
Opbrengst reclamebelasting	0.64 Belastingen overig	
- Houtakker		46,0
- Pannenhuis		57,0
Subtotaal Baten		103,0
SALDO		0
Dekkingspercentage		100%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Marktgeden**Beleidskader**

[Artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet](#)

[Marktverordening gemeente Lingewaard 2018](#)

[Verordening Marktgeden 2024](#)

Algemeen

Marktgeld wordt geheven van degene die goederen of koopwaren uitstalt tijdens de wekelijkse markt. Het is een recht, geheven voor het gebruik van de openbare grond op het marktterrein, gedurende de tijd dat het markt is.

Tarieven

De tarieven voor de straatmarkten worden geïndexeerd met 2,3%. In mei 2022 hebben we besloten om een gedeelte van de elektriciteitskosten in rekening te brengen voor het innemen van marktstandplaatsen. De lasten en baten hiervan hebben we buiten beschouwing gelaten in onderstaand overzicht.

Kostendekking (bedragen x € 1.000)

Straatmarkten	Taakveld	Begroting 2025
LASTEN		
Kosten markt	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-6
Gemeentelijke uren	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-47
Overhead	0.4 Overhead	-31
Subtotaal Lasten		-84

BATEN		
Marktgelden	3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	20
	Subtotaal Baten	20
SALDO		-80
Dekkingspercentage		24,0%

(+ = voordeel, - =nadeel)

Leges

Beleidskader

Artikel 229 Gemeentewet

[Legesverordening 2024 incl. bijlagen](#)

Algemeen

We heffen leges om een gedeelte van onze taken te bekostigen. Deze taken worden in de vorm van een dienst individueel afgenomen door bewoners of bedrijven. In de Legesverordening is geregeld voor welke diensten leges verschuldigd zijn. Belastingplichtig is degene die de dienst aanvraagt, dan wel degene ten behoeve van wie de dienst is verleend. Voor de Legesverordening nemen wij de modelverordening van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten als basis.

Kostendekkingsoverzichten

In onderstaande kostendekkingsoverzichten zijn alle ramingen opgenomen die in onze legesverordening voorkomen. Wanneer deze niet in onze legesverordening voorkomen, is hier een waarde van 0 opgenomen. Hierdoor is per hoofdstuk, titel en totaal de mate van kostendekkendheid te zien. De tarieven in de Legesverordening worden met ingang van 2024 verhoogd met het prijsindexcijfer 2,3%. Deze verhoging geldt niet voor de bouw gerelateerde leges voor omgevingsvergunningen die geheven worden met de bouwkosten als grondslag (hoofdstuk 2). Een stijging van de bouwkosten leidt immers al tot een verhoging van de leges.

		Directe kosten	Overhead	Compensabele BTW	Kosten totaal	Opbrengst	Percentage
Totaal		-1.025	-334	-86	-2.901	2.610	90%
Hoofdstuk 1	Algemene dienstverlening	-818	-228	-34	-1.079	1.126	104%
	Niet op paragraafniveau toegerekende lasten	-2	-	-0	-3	-	0%
Paragraaf 1.1	Burgerlijke stand	-46	-17	-3	-65	50	76%
Paragraaf 1.2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	-464	-76	-7	-548	600	109%
Paragraaf 1.3	Rijbewijzen	-118	-51	-6	-175	226	129%
Paragraaf 1.4	Verstrekkings in het kader van de Basisregistratie Personen	-3	-3	-0	-6	4	64%
Paragraaf 1.5	Bestuursstukken	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.6	Vastgoedinformatie	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.7	Overige publiekszaken	-10	-2	-0	-12	10	82%
Paragraaf 1.8	Gemeentearchief	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 1.9	Bijzondere Wetten	-	-	-	-	-	0%
1.30	- Leegstandwet	-0	-0	-0	-1	0	60%

1.31	- Wet op de kansspelen	-1	-0	-0	-1	1	70%
1.32	- Telecommunicatiewet	-149	-68	-16	-233	203	87%
1.33	- Verkeer en vervoer	-8	-5	-1	-14	19	134%
1.34	- Wegenverkeerswetgeving	-10	-3	-1	-14	6	43%
Paragraaf 1.10	Diversen	-5	-1	-1	-7	7	113%
Hoofdstuk 2	Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning	-160	-86	-50	-1.751	1.469	84%
Paragraaf 2.1	Algemene bepalingen	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 2.2	Voorfase	-147	-67	-5	-220	69	32%
Paragraaf 2.3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	-653	-	-137	-790	1.016	129%
Paragraaf 2.4	Gereserveerd: Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	-	-	-	-	-	-
Paragraaf 2.5	Milieubelastende activiteiten	-48	-	-10	-58	48	83%
Paragraaf 2.6	Lozingsactiviteiten	-13	-	-3	-16	13	83%
Paragraaf 2.7	Aanlegactiviteiten	-58	-	-12	-70	26	37%
Paragraaf 2.8	Overige activiteiten	-160	-	-34	-194	80	41%
Paragraaf 2.9	Maatwerkvoorschriften	-14	-	-3	-17	14	83%
Paragraaf 2.10	Gelijkwaardigheid	-11	-	-2	-14	11	83%
Paragraaf 2.11	Overige tarieven	-49	-17	-4	-70	52	75%
Paragraaf 2.12	Modaliteiten	-205	-2	-42	-249	166	67%
Paragraaf 2.13	Vermindering	-7	-	-2	-9	-28	309%
Paragraaf 2.14	Teruggaaf	-37	-	-8	-44	-	0%
Hoofdstuk 3	Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn en niet vallend onder titel 2	-48	-20	-2	-70	15	20%
	Niet op paragraafniveau toegerekende lasten	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.1	Horeca	-37	-15	-2	-54	9	17%
Paragraaf 3.2	Seksbedrijven	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.3	Winkeltijdenwet	-1	-1	-0	-2	0	12%
Paragraaf 3.4	Organiseren evenement of markt	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.5	Standplaatsen	-4	-3	-0	-7	4	59%
Paragraaf 3.6	Huisvestingswet 2024 / Wet Goed Verhuurderschap [gereserveerd]	-	-	-	-	-	0%
Paragraaf 3.7	In dit hoofdstuk niet benoemd besluit	-5	-2	-0	-7	2	26%

Kwijtschelding gemeentelijke heffingen

Beleidskader

[Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990](#)

[Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen 2024](#)

Algemeen

Wanneer inwoners onoverkomelijke problemen hebben met het voldoen van gemeentelijke belastingen, bestaat de mogelijkheid tot kwijtschelding hiervan. Kwijtschelding is mogelijk voor de afvalstoffenheffing, riool- en waterzorgheffing en voor de eerste hond bij de hondenbelasting. Kwijtschelding van afvalstoffenheffing is alleen mogelijk voor:

- het bedrag van het vastrecht.
- het bedrag van het aantal containerledigingen of stortingen in een ondergrondse container, met een maximum van 11 ledigingen of 33 stortingen.
- het vaste bedrag van de aanslag voor de gebruikers van percelen, waarbij het huishoudelijk afval wordt aangeboden via een bovengrondse verzamelcontainer of op een andere wijze.

Of kwijtschelding wordt verleend hangt af van de betalingscapaciteit van belastingsschuldigen. Bij de bepaling daarvan houden wij rekening met 100% van de kosten van levensonderhoud zoals die normatief zijn opgenomen in de landelijke richtlijnen voor het kwijtscheldingsbeleid. Natuurlijke personen die een bedrijf of zelfstandig beroep uitoefenen kunnen voor kwijtschelding van de privé-aanslag in aanmerking komen. Verenigingen en stichtingen kunnen per definitie geen kwijtschelding aanvragen.

Ramingen

In de begroting zijn de in de onderstaande tabel genoemde bedragen voor kwijtschelding opgenomen. In de afzonderlijke kostendekkendheidsoverzichten is hier al rekening mee gehouden.

Bedragen x € 1.000

	Programma	Begroting 2025
LASTEN		
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 150
Kwijtschelding riool- en waterzorgheffing	6.3 Inkomensregelingen	- 80
Kwijtschelding hondenbelasting	6.3 Inkomensregelingen	- 3

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft aan welke risico's de gemeente loopt en welke mogelijkheden de gemeente heeft om eventuele risico's op te vangen.

1. Inleiding

Artikel 11 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat gemeenten beleid moeten formuleren over de weerstandscapaciteit en de risico's. Op basis hiervan geven we tweemaal per jaar een oordeel over de toereikendheid van het weerstandsvermogen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing aan de hand van de op dat moment aanwezige risico's. Dat doen we op basis van de [nota risicomangement & weerstandsvermogen](#) in de gemeentebegroting en de jaarstukken.

2. Risico's

In deze paragraaf rapporteren we de risico's die de gemeente loopt. In het onderstaande overzicht met de top 8 risico's is per risico aangegeven of het een incidenteel of structureel risico (I/S) is. De ontwikkeling van het risico ten opzichte van de jaarrekening 2023 is aangegeven met een pijl.

Nr.	Risico	Omschrijving	Type	Kans	Gevolg	Risico score	▼/▲
1	Prijsstijgingen	Het risico op prijsstijgingen op producten en diensten.	S	50-70%	> €1.000.000	20	▲
2	Informatiebeveiliging en privacy	Het risico op schendingen van de privacy, datalekken of cyberincidenten en de mogelijke claims daardoor.	S	50-70%	> €1.000.000	20	▶
3	Tekorten jeugdbudgetten	Het risico dat de uitgaven op het maatwerk voor de jeugd hoger uitvallen dan begroot.	S	70-90%	€500.000 ≤ €1.000.000	20	▶
4	Warmtenet Lingewaard	Het risico dat de gemeente een garantstelling moet afgeven om de gezamenlijke investering in WNL te borgen.	I	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	▶
5	Onvoldoende aansluiting BUIG-middelen met ontwikkeling Lingewaard	Het risico dat door faillissementen en inkrimping in het bedrijfsleven meer mensen in de bijstand komen.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	▶
6	Afval	Het risico dat de kosten van afvalverwerking en verkoop van plastic verpakkingsmateriaal negatief uitvallen ten opzichte van de ramingen.	S	50-70%	€500.000 ≤ €1.000.000	16	▶
7	Migratie en integratie in Lingewaard	Het risico dat de huisvesting van vluchtelingen en statushouders meer geld kost dan daarvoor wordt gedekt vanuit het Rijk.	I	70-90%	€250.000 ≤ €500.000	15	▶

8	Schadeclaims	Het risico op financiële claims van derden ten laste van de gemeente.	I	30-50%	€500.000 ≤ €1.000.000	12	▲
---	--------------	---	---	--------	-----------------------	----	---

Uit de Monte Carlo simulatie komt een benodigde weerstandscapaciteit voor de risico's van € 6.249.265. Dit is € 232.205 hoger dan in de jaarrekening 2023.

Toelichting risico's en beheersmaatregelen

De risico's in de rode en oranje gebieden worden hieronder toegelicht: hoe ontwikkelt een risico zich en welke beheersmaatregelen worden genomen.

Prijsstijgingen (▲)

In deze begroting is er sprake van € 2,8 miljoen aan prijsstijgingen en areaalvergroting. We hebben hiervoor € 1,5 miljoen structureel per jaar gereserveerd, wat € 1,3 miljoen hoger is. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door prijsstijgingen. We houden voor nu de reservering van € 1,5 miljoen per jaar in stand. Gezien het grote verschil met de werkelijk verwachte prijsstijgingen en areaalvergroting betekent dit een groter risico dat dit niet voldoende is, zowel in kans als in gevolg.

De verwachting is dat wij structureel meer geld moeten reserveren voor prijsstijgingen, hiervoor gaan wij een nadere analyse uitvoeren. In de Kadernota 2026 zullen wij mogelijk voorstellen om de jaarlijkse reservering te verhogen.

Informatiebeveiliging en privacy (►)

Dit risico is onveranderd ten opzichte van de jaarrekening 2023. Ervaringen in het land leren dat de impact van dit risico groot kan zijn wanneer het zich voordoet. Voor de gemeente blijft de kans op digitale indringing, ontoereikende, onjuiste of onrechtmatige gegevensverwerking van personen, datalekken en/of cyberincidenten bestaan. Hierdoor ontstaan er risico's voor het bestuur en de organisatie op het gebied van continuïteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening. Om de risico's te beheersen, worden penetratietesten uitgevoerd op systemen. Ter verbetering van de bewustwording van de organisatie vinden onder andere e-learnings, mystery guest en een phishing campagne plaats. Ingevolge de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) worden daarnaast verplichte risicoanalyses (DPIA's) uitgevoerd ten behoeve van de informatieveiligheid en privacy. De aanbevelingen uit dit onderzoek door de Rekenkamer zijn meegenomen in de ontwikkeling van informatiebeveiliging. Vanaf 1 oktober 2024 wordt de Europese wetgeving op Informatiebeveiliging (NIS2) ingevoerd. Dit zal ambtelijk gevolgen hebben voor de controle op informatiebeveiliging. Mede door de nieuwe Europese wetgeving zal de gemeente de monitoring, detectie en response (MDR) moeten gaan verbeteren. Hiermee zal de kans op het risico op cyberincidenten verlagen.

Tekorten jeugdbudget (►)

Landelijk zien we een blijvende toename van het aantal jeugdigen dat zorg ontvangt. Ook in Lingewaard zien we deze trend. Echter, niet elke hulpvraag behoeft een zorgantwoord. Hierover is een stevig maatschappelijk dialoog nodig. In deze begroting gaan we ervan uit dat de groei niet verder toeneemt. Echter, de maatregelen die getroffen worden om deze groei niet verder te laten toenemen, kennen een lange adem.

Warmtenet Lingewaard (►)

De gemeente is deelnemer binnen het warmtenetwerkbeprijf WNL en kan met een uitbreiding van het warmtenet toewerken naar een toekomst vast tuinbouwgebied. Daarnaast kan het warmtenet een rol gaan spelen in de energietransitie in de bebouwde omgeving. De gemeente moet mogelijk een garantstelling afgeven voor een investering in de overdimensionering van het warmtenet die wordt gerealiseerd in 2024. De overdimensionering dient om het warmtenet geschikt te maken voor uitbreidingen vanuit Bergerden.

Onvoldoende aansluiting BUIG-middelen met ontwikkeling Lingewaard (►)

Het aantal uitkeringsgerechtigden Participatiewet neemt toe ten opzichte van de lagere toekenning van het budget vanuit het verdeelmodel (BUIG Budget). Om dit risico te beheersen, wordt onder meer ingezet op loonkostensubsidie, begeleiding en re-integratiemiddelen. De beheersmaatregelen zijn erop gericht om de verminderde opbrengsten vanuit het Rijk op te vangen door meer mensen te laten uitstromen naar werk. We hebben als gemeente echter niet direct invloed op het verdeelmodel waarmee het Rijk geld toekent aan gemeenten. Daarnaast moeten we elk jaar de toets doen of we in aanmerking komen voor de Vangnetuitkering. Daar was tot en met 2024 nog geen sprake van.

Afval (►)

Het risico afval is onveranderd. Aan de inzamelkant is het risico kleiner door het gebruik van het afvaldashboard. Hiermee kunnen we veranderingen in het aanbodgedrag van afval sneller waarnemen. Echter staat daar een verwachte tariefverhoging op de verwerking van GFT en restafval tegenover. Daarnaast werkt de regering aan een CO2 heffing op het verbranden van afval. De exacte uitwerking van de heffing en daarmee de financiële gevolgen zijn nog onbekend. Daarnaast komt de onzekerheid hoe producenten van verschillende productgroepen de producentenverantwoordelijkheid (UPV) gaan organiseren. Het is nog onvoldoende bekend of gemeenten hierin een rol gaan krijgen. Het zal een effect hebben op de hoeveelheid en de kwaliteit van de aangeleverde grondstoffen, maar hoeveel is nog onvoldoende in te schatten.

Migratie en integratie in Lingewaard (►)

Binnen de gemeente zijn we verantwoordelijk voor de opvang van Oekraïners en de huisvesting van statushouders. Wij vangen Oekraïners op in eigen en gehuurde gemeentelijke opvanglocaties. Daarnaast dragen we zorg voor onder andere primaire levensbehoeftes, onderwijs, zorg en dagbesteding voor de Oekraïners. De kosten die gemaakt worden met de opvang en huisvesting van Oekraïners worden vergoed vanuit het Rijk. Bij de huur van opvanglocaties zijn we langjarige huurcontracten aangegaan. Daarnaast hebben we opvanglocaties verbouwd om ze geschikt te maken voor huisvesting, deze transitiekosten zijn niet langjarig afgedekt. Wij onderkennen het risico dat op enig moment de vergoeding vanuit het Rijk niet toereikend is om de (gemaakte) kosten te dekken. Statushouders worden gehuisvest door de woningcorporaties in Lingewaard. Wij onderkennen het risico dat op enig moment het huidige aanbod qua woningen voor statushouders niet toereikend is, waardoor de gemeente extra investeringen moet doen om te voldoen aan de taakstelling voor huisvesting statushouders. Als beheersmaatregel om toekomstige financiële tegenvallers in de opvang van Oekraïners op te vangen, reserveren we de niet-uitgegeven bedragen.

Reputatie risico's

Naast de genoemde risico's met een mogelijk financieel gevolg zijn er ook onderwerpen waarbij ook schade aan de reputatie van de gemeente mogelijk is.

Arbeidsmarkt

Het risico op personeelstekort als gevolg van vertrekkende medewerkers blijft relevant. Ondanks alle inspanningen op het gebied van werving verliezen we kennis, ervaring en netwerken. Het risico is structureel en neemt toe door de vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt. Door het (tijdelijk) wegvallen van personeel vertragen processen en uitvoeringsprogramma's. De veranderende arbeidsmarkt heeft mogelijk ook gevolgen voor de ambities in het coalitieakkoord.

3. Ontwikkeling risico's

Wijzigingen risico's ten opzichte van jaarrekening 2023

Ten opzichte van de jaarrekening 2023 zijn er een aantal wijzigingen in de risico's met een risicoscore van 15 of hoger zichtbaar. Deze zijn hiervoor beschreven.

Er zijn een aantal thema's waar de gemeente mee te maken heeft, of gaat krijgen, die lastig te kwantificeren zijn. Deze onderwerpen gaan mogelijk een risico worden in de toekomst en daarom is het goed deze te benoemen.

- De PFAS- en stikstofproblematiek is nog relevant en leidt tot vertraging in projecten voor woningbouw en infrastructuur. Ondanks dat al de nodige woningen zijn gerealiseerd, heeft het gevolgen voor de ambitie van woningbouwplannen.
- Bij de aanleg van maatschappelijk vastgoed, bedrijventerreinen en woonwijken wordt de nieuwbouw aangesloten op het elektriciteitsnet door Alliander. Alliander heeft aangegeven dat er nog slechts beperkt capaciteit is op het net door netwerkcongestie. Dit probleem zal zich de komende jaren blijven voordoen. Het financiële gevolg van de netwerkcongestie is meegenomen in de benodigde weerstandscapaciteit.
- De Omgevingswet is in werking getreden op 1 januari 2024. De wet beoogt onder meer procedures in aantal en omvang te vereenvoudigen. Juridisch is er sprake van een overgangstermijn. In de praktijk betekent dat een transitie naar plannen en procedures volgens de nieuwe wet. Die transitieperiode is nodig voor inwoners, bestuur en organisatie om zich nieuwe planvormen en procedures eigen te maken. Om dit proces te beheersen, is het budget voor implementatie verlengd tot en met in eerste instantie 2025, worden interne opleidingen en trainingen gevolgd en monitoren we interne werkafspraken met de omgevingsdienst. Daarnaast inventariseren we de gevolgen voor verschillende teams zodat benodigde middelen in uren en menskracht duidelijk worden en kunnen worden verwerkt in de reguliere exploitatiebudgetten.
- Voor de ontwikkeling van bedrijventerrein Agropark III wordt voor glastuinbouw gereserveerde ruimte ingewisseld. De provincie heeft schriftelijk bevestigd onder welke voorwaarden Agropark III kan worden ontwikkeld en de gemeente kan hieraan voldoen. De verwachting blijft wel dat nieuwe kavels met enige vertraging beschikbaar komen en daarmee de verkoop langer op zich laat wachten.
- De landelijke Hervormingsagenda Jeugd is op 19 juni 2023 definitief vastgesteld, ondertekend en aangeboden aan de Tweede Kamer en Eerste Kamer. Sinds de vaststelling zijn er al veel ontwikkelingen landelijk ingezet. Momenteel zijn we bezig om de Hervormingsagenda lokaal en regionaal te implementeren. De eerder opgenomen bezuinigingen (taakstelling) jeugd, hebben we niet gehaald. Dit komt mede door de toenemende vraag naar jeugdzorg, maar ook door flinke tariefstijgingen die afgelopen jaren zijn doorgevoerd. Er is daarom besloten om de eerdere stelpost bij te stellen. Echter, ook of deze taakstelling haalbaar is, zal mede afhankelijk zijn van het beleid dat Landelijk wordt gevoerd (onder andere het tijdig aanpassen van de Jeugdwet).
- We zijn gestart met het bovenregionaal inkopen van Essentiële Functies in de jeugdzorg. Hiermee willen we de beschikbaarheid van de zorg voor jeugdigen (en hun ouders) met hoog specialistische zorgvragen borgen, de kwaliteit verbeteren en de zorg betaalbaar houden. De aanbesteding van deze Essentiële Functies zorgt voor een kostenstijging. Een deel van deze kostenstijging komt door de vanuit het Rijk opgelegde transformatie van jeugdhulp met verblijf, waarbij we een beweging naar kleinschalige opvang moeten maken. Daarnaast zijn er met nieuw in te kopen producten hogere tarieven van toepassing. Op dit moment is nog niet met zekerheid te stellen hoeveel jeugdigen uit Lingewaard uiteindelijk gebruik gaan maken van deze integrale hoog specialistische zorg en verblijf en onder welke zorgproduct en dus tarief zij exact gaan vallen. Hiermee lopen we een financieel risico dat de bedragen die op dit moment in de begroting zijn opgenomen, ontoereikend zullen zijn.

Toekomstige risico's

Voor de komende jaren zijn er plannen die gevolgen kunnen hebben voor de financiële huishouding van de gemeente. Deze plannen krijgen de komende jaren vorm en hebben mogelijk gevolgen voor de benodigde weerstandscapaciteit en dus de ratio weerstandsvermogen. Het betreft de volgende ontwikkelingen:

Gemeentefonds

Voor de jaarlijkse indexering van de algemene uitkering in het gemeentefonds wordt vanaf 2024 een nieuwe methode gebruikt. In plaats van de oude "trap-op-trap-af-systematiek", wordt nu uitgegaan van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Hiervoor wordt onder andere gekeken naar het historisch gemiddelde van de afgelopen acht jaar en het prijspeil bbp van het lopende jaar. Dit geeft meer stabiliteit, maar het is wel de vraag of het gemeentefonds voldoende blijft groeien om prijsstijgingen en areaaluitbreiding op te kunnen vangen. Als de bbp-groei en de prijsontwikkeling afwijken van de verwachtingen, kan dit betekenen dat Lingewaard moeite heeft om de budgetten op peil te houden en essentiële diensten te blijven leveren. Dit kan gevolgen hebben voor de kwaliteit van de dienstverlening aan inwoners en de langetermijntoekomst van de gemeente. Hoewel de nieuwe financieringssystematiek stabiliteit kan brengen, schiet ze tekort om de groei van de uitgaven voor zorgkosten door vergrijzing en infrastructuur op te vangen. Vanwege deze bedenkingen van de VNG en het IPO loopt er een discussie met de fondsbeheerders.

Huisvesting scholen

In het Integraal Huisvesting Plan (IHP) zijn verschillende fases opgenomen voor vervangingsinvesteringen van vier scholen. De investeringen in fase 1 zijn meegenomen in de meerjarenbegroting. Op basis van de evaluatie van het IHP worden de toekomstige investeringen in kaart gebracht. Hier kunnen aanvullende lasten uit voortvloeien die we nu nog niet in beeld hebben.

Subsidie klimaat- en energiebeleid

Voor 2025 krijgen wij een Rijkssubsidie uit de tijdelijke regeling capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE) van € 825.900,- voor personele lasten. Om de subsidie nu goed in te zetten, is de vaste formatie uitgebreid. Voor de jaren 2026 t/m 2030 zijn de afspraken al gemaakt en wordt een subsidieregeling opgezet. Een nieuw kabinet kan deze afspraken echter ter discussie stellen. Na 2030 is onbekend of er nog subsidiemogelijkheden zijn. Het risico bestaat dat er dan onvoldoende dekking is voor de nu uitgebreide vaste formatie.

Duurzaamheidsplannen regering en provincie

Eventuele wijzigingen in bijvoorbeeld het regerings- of provinciaal beleid ten aanzien van de inzet op zon en wind als duurzame elektriciteitsbron, kunnen tot gevolg hebben dat de gemeente via deze route niet de beleidsdoelen haalt. De begrote inzet van personeel en middelen om dit doel te bereiken, zijn dan mogelijk niet voldoende.

Inkomensafhankelijke eigen bijdrage Wmo

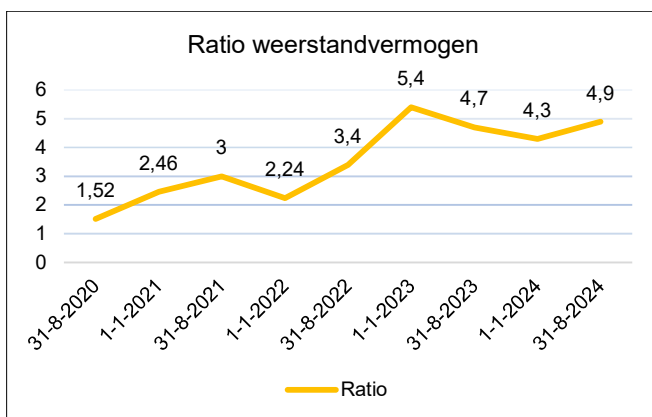
Om de houdbaarheid van de Wmo te verbeteren, heeft het kabinet besloten om voor alle Wmo voorzieningen waar nu het abonnementstarief geldt, een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in te voeren. Hiermee wordt de hoogte van de eigen bijdrage afhankelijk van het inkomen van onze inwoners. Deze wetwijziging zorgt voor een korting in het gemeentefonds. Echter, op dit moment is nog niet geheel duidelijk hoe het abonnementstarief er exact uit komt te zien en of de abonnementstarieven voldoende dekkend zijn voor de korting die het rijk ons oplegt via het gemeentefonds.

4. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de risico's die we lopen (de benodigde weerstandscapaciteit) en de financiële middelen die we hebben om de risico's te dekken (de beschikbare weerstandscapaciteit). Deze relatie noemen we de ratio van het weerstandsvermogen en bedraagt 4,9. De gemeente streeft naar een minimale ratio van 1,0 (raadsbesluit bij nota Risicomanagement & weerstandsvermogen).

Ratio weerstandsvermogen	
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 30.875.879
Benodigde weerstandscapaciteit	€ 6.249.265
Ratio weerstandsvermogen	4,9
Kwalificatie	Uitstekend

In de afgelopen jaren was het verloop van de ratio weerstandsvermogen als volgt:

Continuïteit

Op basis van de door ons uitgevoerde risico-inventarisatie, de weerstandsratio van 4,9 en het beeld van onze meerjarenbegroting is het college van burgemeester en wethouders van mening dat de normale bedrijfsvoering financieel kan worden voortgezet.

5. Financiële kengetallen

Gemeenten zijn verplicht om de financiële kengetallen op te nemen in de begroting conform het Besluit Begroting en Verantwoording. De kengetallen geven de financiële positie van onze gemeente weer en maken het mogelijk om deze te vergelijken met die van andere gemeenten. Ook geven ze een beeld van de ontwikkeling van de financiële positie ten opzichte van de begroting 2024 en de jaarstukken 2023.

Financiële kengetallen	Werkelijk 2023	Begroot 2024	Begroot 2025	Begroot 2026	Begroot 2027	Begroot 2028
1.a. Netto schuldquote	32%	44%	42%	67%	81%	88%
1.b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	27%	40%	37%	62%	76%	84%
2. Solvabiliteitsratio	38%	34%	31%	28%	24%	21%
3. Grondexploitatie	0,07%	2,46%	5,41%	5,44%	5,14%	1,59%
4. Structurele exploitatieruimte	2,30%	0,99%	0,82%	-1,77%	-0,29%	-0,38%
5. Belastingcapaciteit	108,69%	103,57%	102,71%	102,71%	102,71%	102,71%

De provincie hanteert bij de beoordeling drie categorieën. Deze sluiten aan bij de landelijk afgesproken signaleringswaarden.

Financiële kengetallen	Gelders gemiddelde	Kengetal Lingewaard	Categorie A	Categorie B	Categorie C
1.a. Netto schuldquote	67,5%	42%	<90%	90-130%	>130%
1.b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen	61%	37%	<90%	90-130%	>130%
2. Solvabiliteitsratio	31,1%	31%	>50%	20-50%	<20%
3. Grondexploitatie	5%	5,41%	<20%	20-35%	>35%
4.a Structurele exploitatieruimte Begr	3,2%	0,82%	> 0%	0%	< 0%
4.b Structurele exploitatieruimte MJB	nb	-0,38%	> 0%	0%	< 0%
5. Belastingcapaciteit	99,2%	102,71%	<95%	95-105%	>105%

Het Gelders gemiddelde is berekend op basis van de door de gemeenten in hun begroting 2024 opgenomen kengetallen.

Categorie A is het minst risicovol en C het meest risicovol. Alhoewel de provincie onze financiële positie beoordeelt aan de hand van de kengetallen, is voor het behouden van preventief toezicht alleen van belang dat de meerjarenbegroting een positief saldo heeft (art. 203 GW).

1 a. Netto schuldquote

De netto schuldquote = totale schulden / totale baten (excl. reserves)

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente. Hoe lager het percentage, hoe beter. De netto schuldquote loopt omhoog. Dit wordt vooral veroorzaakt door geplande investeringen en hiervoor benodigde geldleningen.

We blijven in categorie A, de minst risicovolle categorie.

1 b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden berekend, omdat er onzekerheid kan bestaan of alle leningen terug worden betaald.

Ook hier blijven we in categorie A, de minst risicovolle categorie.

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio = eigen vermogen / totaal balans

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin onze gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger het percentage, hoe beter. De solvabiliteit loopt in meerjarig perspectief terug. Dit wordt met name veroorzaakt door de tekorten in 2026 en verder zoals nu opgenomen in deze begroting. We zijn inmiddels een traject gestart om te komen tot een structureel sluitende begroting vanaf 2026. In de Kadernota 2026 worden hiervoor voorstellen opgenomen. Bij een structurele sluitende begroting vanaf 2026 loopt de solvabiliteitsratio maar beperkt terug in de jaren. Er dan nog wel sprake van enige teruggang door de geplande investeringen de hiervoor benodigde geldleningen.

De solvabiliteitsratio zit in de middelste categorie.

3. Grondexploitatie

Kengetal grondexploitatie = Boekwaarde bouwgrond in exploitatie / totale baten (excl. reserves)

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale baten. De boekwaarde is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. Of een hoog of laag percentage gunstig is, is afhankelijk van de markt. Bij een gunstige markt zou een hoog percentage meer winstpotentie kunnen hebben.

Het kengetal is kleiner dan 20%. Hierdoor zit Lingewaard in categorie A, de minst risicovolle categorie.

4. Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte = het saldo van de structurele baten en lasten + het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves / de totale baten (excl. reserves).

Dit kengetal geeft aan welke structurele financiële ruimte de gemeente heeft. We nemen bij de berekening alleen de structurele baten en lasten mee en dus niet de incidentele. Hoe hoger het percentage, hoe beter.

We zitten het eerste jaar in de minst risicovolle categorie en vanaf 2026 in de meest risicovolle categorie. Dit is het gevolg van de negatieve structurele begrotingssaldi.

5. Belastingcapaciteit

Belastingcapaciteit = totale woonlasten gemeente Lingewaard / landelijk gemiddelde woonlasten

Dit kengetal vergelijkt de totale woonlasten 2025 in Lingewaard met het landelijke gemiddelde 2024 (landelijk gemiddelde 2025 is nog niet bekend). De woonlasten zijn de OZB, de rioolheffing en de afvalstoffenheffing. We gaan daarbij uit van de [woonlasten van meerpersoonshuishoudens](#). Hoe lager het percentage, hoe beter.

In 2025 komt de belastingcapaciteit uit in categorie B.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

De openbare ruimte bepaalt mede hoe aantrekkelijk het is om in Lingewaard te wonen, werken en recreëren. Het coalitieakkoord 2022 – 2026 geeft aan dat we die mooi, groen, gezond en voor iedereen veilig en goed toegankelijk ingericht willen hebben.

Het beheer moet voldoen aan het afgesproken kwaliteitsniveau in de beleidsplannen. We investeren in dagelijks onderhoud, (groot)onderhoud en vervangingen. We gebruiken meerjarenprogramma's voor de uitvoering van groot onderhoud en voor inzicht in toekomstige uitgaven. Leidt dit niet meer tot het minimaal vereiste kwaliteitsniveau, dan vervangen we de voorzieningen. Op dat moment zijn vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

In deze paragraaf geven we de volgende onderdelen per kapitaalgoed weer:

- De kaders die we hanteren voor het onderhoud van de openbare ruimte.
- Het actuele onderhoudsniveau.
- Welke werkzaamheden we uit gaan voeren.
- De financiële consequenties.

Naast onze eigen beleidskaders is er een aantal wetten die regels bevatten voor het onderhoud. Bijvoorbeeld het Burgerlijk Wetboek, de Wegenwet of de Arbowet. Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap doet dit onder meer op het gebied van fysieke toegankelijkheid. De huidige toegankelijkheidssituatie toetsen we vóór de onderhoudswerkzaamheden aan bestaande regels en richtlijnen in onder meer het Bouwbesluit en het Handboek voor Toegankelijkheid. Blijkt dat er aanpassingen of verbeteringen noodzakelijk zijn dan brengen we de financiële consequenties hiervan in beeld. Daarmee doen we ook recht aan de bevindingen van de Rekenkamercommissie uit 2021.

1. Openbaar groen

Programma

5. Sport, cultuur en recreatie

Beleidskader

[Groenstructuurplan 2008:](#)

- De structuur- en beeldbepalende delen van het openbaar groen binnen de bebouwde kom van de kernen zijn hierin beschreven.

[Beeldkwaliteitsplan Openbaar Groen 2009:](#)

- Beschrijving van de onderhoudsniveaus van openbaar groen.

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B (basis). Voor de centrumgebieden van de kernen is dit hoger. De leeftijd van de beplanting varieert sterk. Verouderde beplanting heeft vaak onvoldoende kwaliteit en geeft daarmee aanleiding voor selectieve vervanging.

Wat doen we in 2025?

- We onderhouden het openbare groen in de centrumgebieden en op begraafplaatsen op beeldkwaliteit A. Het openbare groen in de woon- en werkgebieden onderhouden we op beeldkwaliteit B en de dorpsranden, randen om sportparken en grotere groengebieden op beeldkwaliteit C.
- In en rond Bemmelen beoordelen we ongeveer 8.000 gemeentelijke bomen op veiligheid en onderhoud.

- We vervangen de bestaande laanbomen langs de Floralaan en Parksingel in Bommel om veiligheidsproblemen in de nabije toekomst te voorkomen.
- We vervangen bomen en plantsoenen aan de Gildestraat in Gendt.

Financieel

In programma 5, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voor het onderhoud van openbaar groen. Het reguliere onderhoud aan openbaar groen en bomen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten. Voor vervanging van groen en bomen investeren we jaarlijks € 123.000. We activeren deze investering (rente en afschrijving). Daarnaast zijn er voor verbetering en compensatie van openbaar groen middelen uit het Groenfonds beschikbaar. De budgetten en investeringen zijn ook de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden.

2. Wegen

Programma

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader

[Beleidsplan wegverhardingen 2017:](#)

Beschrijft de kaders voor onderhoud en vervanging van verhardingen.

Onkruidbestrijdingsplan 2009:

- Beschrijft de kaders voor niet-chemische onkruidbestrijding op verhardingen en in plantsoenen.

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B (basis). Voor de centrumgebieden van de kernen is dit hoger.

Wat doen we in 2025?

Aan verschillende wegen plegen we groot onderhoud zodat het kwaliteitsniveau niet lager is dan B, zoals:

- Kamervoort in Angeren;
- Kattenleger in Bommel;
- Van Nispenlaan in Bommel;
- Klein Rome in Bommel;
- Wardstraat in Bommel;
- Duisterestraat in Doornenburg;
- Pannerdensedeweg in Doornenburg;
- Lage Zandsestraat in Haalderen;
- Loostraat in Huissen;
- Azalealaan in Huissen.

Bij de rioleringswerkzaamheden in Gochsestraat in Huissen en Vleumingen in Gendt pakken we ook alle verhardingen van trottoirs en parkeerstroken aan.

Financieel

In programma 2, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voor onderhoud wegen. Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud wegen voor groot onderhoud en uit de bestemmingsreserve voor vervangingsinvesteringen beschikbaar. De voorziening en bestemmingsreserve zijn toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud en vervanging te dekken.

3. Riolering en water

Programma

7. Volksgezondheid en milieu

Beleidskader

[Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027](#):

- Bevat de beleidsvoornemens en (bijbehorende) activiteiten en maatregelen voor inzameling, transport en (lokale) verwerking van stedelijk afval-, hemel- en grondwater.

Waterwet:

- Bevat de zorgplicht voor het inzamelen en verwerken van afvloeiend hemelwater.
- Bevat de zorgplicht voor het voorkomen/beperken van schade door grondwateronderlast en -overlast.

Wet Milieubeheer:

- Bevat de zorgplicht voor het inzamelen en transporteren van stedelijk afvalwater.

Onderhoudsniveau

De gemeenteraad heeft gekozen voor het ambitiescenario C (beschreven in het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027).

Wat doen we in 2025?

Bij groot onderhoud beperken we de overlast voor onze inwoners tot een minimum. Dat doen we door het vervangen van de riolering zo veel mogelijk te combineren met het groot onderhoud aan wegen.

De bestaande riolering vervangen we en tegelijk brengen we verbeteringen aan tegen wateroverlast en droogte op de volgende plaatsen:

- De wijk de Klappenburg in Bommel (start uitvoering).
- De straat Vleumingen in Gendt (uitvoering).
- De Deken dr. Mulderstraat in Bommel (uitvoering).
- We vervangen de drukrioolleiding langs de Krakkedel tussen Angeren en Doornenburg.
- We vervangen alle wadibodems als dat noodzakelijk is na onderzoek.
- We onderhouden en vervangen pompen en gemalen en mechanische riolering.

Financieel

In programma 7, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voortkomend uit het Gemeentelijk Watertakenplan 2023-2027. Het reguliere onderhoud aan de riolering en de gemalen bekostigen we uit de exploitatiebudgetten. We activeren vervangingen en verbeteringen van het rioolstelsel (rente en afschrijving). Het totaal aan kosten in het GWP is in balans met de opbrengst uit de riool- en waterzorgheffing.

4. Gebouwen

Programma

5. Sport, cultuur en recreatie
6. Sociaal Domein
7. Volksgezondheid en milieu
9. Bestuur en ondersteuning

Beleidskader

Beleidsplan Gebouwd Vastgoed 2016:

Minimaal kwaliteitsniveau om de gebouwen in stand te houden, voor de functie en/of het gebruik, en het behoud van de bedrijfseconomische (vastgoed)waarde.

[Contourennota Accommodatie- en Vastgoedbeleid 2019:](#)

Relatie tussen de strategische doelen die de gemeente heeft en de manier waarop het maatschappelijk vastgoed gebruikt wordt om die doelen te bereiken.

Onderhoudsniveau

De huidige onderhoudstoestand van de gemeentelijke gebouwen, bouwwerken en de technische installaties is redelijk tot goed. Ze voldoen aan het minimale kwaliteitsniveau 3 (basis). Incidenteel kan de conditiescore van een bouwonderdeel onder de norm komen. Oorzaak hiervan is de (plan)ontwikkeling rondom deze gebouwen of locatie. De veiligheid, functionaliteit en de wind- en waterdichtheid blijft gegarandeerd.

Wat doen we in 2025?

We voeren regulier en planmatig onderhoud uit op basis van het nader uit te werken OnderhoudJaarPlan (OJP) 2025 en de vervangingsinvestering buitensport 2025. Onder andere:

- Vervangen van de verwarmingsinstallatie in kasteel De Kinkelenburg.
- Herstel van het stucwerk van de buitengracht van Fort Pannerden.
- Onderzoek naar aanwezige gebouwschade als gevolg van bodemdaling en vervanging van de verwarmingsinstallatie en verdeelinrichting van het Gemeenschapshuis Huissen Zand.
- Renoveren van de toplaag van de tennisbanen van TV Doornenburg.
- Renoveren van de toplaag van een natuurgras voetbalveld van RKHVV in Huissen.
- Renoveren van de toplaag van het trainingsveld van VV Bataven in Gendt.

We realiseren duurzame, betaalbare en toegankelijke maatschappelijke accommodaties in Lingewaard. Daarin is voldoende ruimte voor onze verenigingen en maatschappelijke organisaties en ontstaat een goede bezetting door multifunctioneel gebruik. Voor de locaties van accommodaties die we niet behouden, maken we een voorstel voor herontwikkeling.

In Bemmelen:

- We realiseren een nieuwe sporthal bij de nieuwbouw van het OBC, afronding in 2026.
- We stellen een maatschappelijk accommodatieplan op met voorstellen voor het verduurzamen en toegankelijker maken van de te behouden accommodaties.

In Haalderen:

- We leggen een kunstgras voetbalveld aan bij de verder te ontwikkelen multifunctionele cultuur- en sportaccommodatie (MFCSA) op het terrein van voetbalvereniging RKVV HAVO.

In Gendt:

- We verduurzamen sporthal Walburgen.
- We verduurzamen de gymzaal aan de Nijmeegsestraat.

In Doornenburg:

- We verbeteren de toegankelijkheid van het Ontmoetingscentrum.
- We stellen het accommodatieplan op voor deze kern.

In Angeren:

- We verbeteren de toegankelijkheid van het Dorpshuis.
- We stellen het accommodatieplan op voor deze kern.

Financieel

Onder 'Wat mag het kosten?', in de programma's 5, 6, 7 en 9, hebben we de lasten en baten voor onderhoud gebouwen opgenomen. Naast de exploitatiebudgetten zijn middelen uit de voorziening onderhoud gebouwen beschikbaar voor planmatig onderhoud. De voorziening is toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud te dekken.

5. Civieltechnische kunstwerken

Programma

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Beleidskader

[Beheerplan Civieltechnische Kunstwerken 2021:](#)

Kaders voor onderhoud en vervanging van kunstwerken.

Onderhoudsniveau

Het onderhoud is over het algemeen op kwaliteitsniveau B (basis) voor de kunstwerken. De oudere kunstwerken, veelal constructies uit de jaren 70 en 80 van de vorige eeuw, vervangen we de komende jaren.

Wat doen we in 2025?

We voeren groot onderhoud en vervanging uit aan:

- Fietsbrug Looveerweg;
- Vissteiger Plakselaan.

Financieel

In programma 2, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voor onderhoud civieltechnische kunstwerken. Naast het exploitatiebudget zijn middelen uit de voorziening onderhoud civieltechnische kunstwerken beschikbaar voor groot onderhoud en uit de bestemmingsreserve voor vervangingsinvesteringen. De voorziening en bestemmingsreserve zijn toereikend om de kosten voor planmatig onderhoud en vervanging te dekken.

6. Speeltoestellen/-tuinen

Programma

5. Sport, cultuur en recreatie

Beleidskader

[Speelruimteplan \(2019\):](#)

- De speelruimte uitnodigend en uitdagend maken voor alle doelgroepen van jong tot oud.

Warenwetbesluit attractie- en speeltoestellen (WAS):

- Veiligheidsvoorschriften voor speeltoestellen op en de inrichting van formele speelplekken.

Onderhoudsniveau

De speelplekken en toestellen zijn veilig en voldoen aan het kwaliteitsniveau B (basis).

Wat doen we in 2025?

- We voeren vier veiligheidsinspecties uit op ieder speeltoestel.

- We vervangen speelvoorzieningen in onder andere:
 - Irenestraat in Angeren;
 - Muntstraat in Huissen;
 - Dr. Rudolf van Oppenraaijstraat in Bemmelen.

Bij alle aanpassingen in de speelruimte hebben we aandacht voor 'circulaire speelruimte' en klimaatadaptatie. Ook anticiperen we op de dorps- en wijkontwikkelingsplannen.

Financieel

In programma 5, onder '[Wat mag het kosten?](#)' staan de lasten en baten voor onderhoud speeltoestellen en speeltuinen. Het reguliere onderhoud bekostigen we uit het exploitatiebudget. Voor vervanging en verbetering investeren we jaarlijks € 50.000. We activeren (rente en afschrijving) de investering en de kapitaallasten bekostigen we uit het exploitatiebudget. De budgetten en investeringen zijn ook de komende jaren voldoende om het vastgestelde kwaliteitsniveau te behouden.

Paragraaf 4 Financiering

Inleiding

In deze paragraaf beschrijven we hoe we omgaan met de financieringsbehoefte. Voor grotere uitgaven heeft de gemeente meestal niet het geld op de bank staan en wordt als het nodig is een lening afgesloten. De over de leningen te betalen rente behoort tot de exploitatie-uitgaven.

Financiering

Financieringspositie

Het later uitvoeren van bestaande investeringen zorgt ervoor dat we in 2024 zeer waarschijnlijk geen nieuwe geldlening afsluiten. Volgens de actuele liquiditeitenplanning hebben we in 2025 een aanvullende geldlening nodig van € 10 miljoen. Dit is naast de in 2022 al afgesloten geldlening met uitgestelde storting van € 5 miljoen.

Leningenportefeuille

Uit het volgende overzicht blijkt dat door het afsluiten van nieuwe geldleningen in 2025, met een totaalbedrag van € 15 miljoen met een gemiddeld rentepercentage van 2,84% en de reguliere aflossingen in 2025, het gemiddelde rentepercentage afneemt met 0,13%

MUTATIES VASTE SCHULD IN 2025

Bedragen x € 1.000

	Bedrag	Gemiddelde rente	Invloed op gem. rente
Beginstand per 1 januari 2025	62.244	2,97%	
Nieuwe leningen	15.000	2,56%	-0,08%
Reguliere aflossingen	-2.636	4,30%	-0,05%
Vervroegde aflossingen	0	0,00%	0,00%
Renteanpassing (oud percentage)	0	0,00%	0,00%
Renteanpassing (nieuw percentage)	0	0,00%	0,00%
Omzetting vast naar vlottend	0	0,00%	0,00%
Omzetting vlottend naar vast	0	0,00%	0,00%
Eindstand per 31 december 2025	74.608	2,84%	-0,13%

Beleidskader en rentevisie

Beleidskader

[Treasurystatuut gemeente Lingewaard 2023](#)

- Op 9 maart 2024 heeft de raad het treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut zijn de spelregels rond de treasuryfunctie vastgelegd. We gaan uit van een laag risicoprofiel.

Rentevisie

Onze rentevisie is als volgt:

	<u>2024</u>	<u>2025</u>	<u>2026</u>
Kapitaalmarktrente (> 1 jaar)	3,00%	2,75%	2,50%
Geldmarktrente (< 1 jaar)	3,50%	3,00%	2,50%

Bij het bepalen van de rentevisie richten wij ons op de verwachtingen van een aantal grote banken. Ten opzichte van de begroting 2024 is de rentevisie wat lager. De economie lijkt wat af te koelen, waardoor de Europese Centrale Bank (ECB) de rente in 2024 al één keer met 0,25% heeft verlaagd. De verwachting is dat dit in 2024 nog een keer zal gebeuren en in 2025 wellicht ook nog een paar keer met 0,25%.

Risicobeheer

Voor de toetsing van het renterisico heeft de overheid twee instrumenten gedefinieerd, namelijk de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Kasgeldlimiet per 1 januari 2025

De kasgeldlimiet geeft aan hoeveel de gemeente kort mag financieren. De toegestane kasgeldlimiet bedraagt 8,5 % van het begrotingstotaal van het lopende jaar naar de stand per 1 januari. De uitgaven in de programma's bedragen afgerond € 148.385.000 (exclusief toevoegingen en onttrekkingen aan reserves). De kasgeldlimiet voor 2025 bedraagt dan € 12.613.000.

Renterisiconorm op de vaste schuld per 1 januari 2025

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. Het renterisico is het gevaar van ongewenste veranderingen van de (financiële) resultaten van de gemeente door rentewijzigingen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar.

Het renterisico op de vaste schuld blijft onder de renterisiconorm, zowel in 2025 als tijdens het hele meerjarenperspectief. Bij het opnemen van nieuwe langlopende geldleningen wordt in ieder geval met deze norm rekening gehouden, zodat deze ook in de toekomst niet overschreden wordt.

Op basis van de huidige inzichten is er, naast de in 2022 afgesloten geldlening van € 5 miljoen voor 2025, in 2025 nog een aanvullende geldlening nodig van € 10 miljoen. Door onvoorziene nieuwe investeringen kan het zijn dat er toch nog aanvullende financiering nodig is. De inschatting is dat in die situatie voor maximaal € 10 miljoen aan aanvullende financiering moet worden aangetrokken.

RENTERISICONORM EN RENTERISICO'S VAN DE VASTE SCHULD PER 01-01-2025

(Bedragen x € 1.000)

	2025	2026	2027	2028
	budget	budget	budget	budget
Renterisico op vaste schuld				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a - 1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aangetrokken vaste schuld (o/g)	15.000	30.000	28.000	10.000

3b. Nieuw verstrekte lange leningen (u/g)	0	0	0	0
4. Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a - 3b)	15.000	30.000	28.000	10.000
5. Betaalde aflossingen	2.636	2.881	12.391	2.636
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	2.636	2.881	12.391	2.636
7. Renterisico op vaste schuld (2 + 6)	2.636	2.881	12.391	2.636

Renterisiconorm

8. Begrotingstotaal per 1 januari	148.385	145.591	146.028	149.514
9. Het bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Renterisiconorm	29.677	29.118	29.206	29.903

Toets Renterisiconorm

10. Renterisiconorm	29.677	29.118	29.206	29.903
7. Renterisico op vaste schuld	2.636	2.881	12.391	2.636
11. Ruimte(+)/ Overschrijding(-) (10 - 7)	27.041	26.237	16.815	27.267

Liquiditeitenplanning

Voor de begroting 2025 vormt de liquiditeitenplanning van juni 2024 de basis voor de berekening van de verwachte financieringsbehoefte. Mocht, zoals hiervoor al genoemd, toch nog aanvullende financiering nodig zijn dan heeft het college hiermee mandaat voor maximaal € 10 miljoen.

LIQUIDITEITENPLANNING

	(Bedragen x € 1.000)			
	<u>2025</u>	<u>2026</u>	<u>2027</u>	<u>2028</u>
Inkomsten				
leningen	15.200	30.197	28.193	10.190
investeringen	791	0	0	0
grondexploitaties	1.115	1.028	1.028	6.010
overig operationeel	134.131	131.777	136.224	136.224
Totaal inkomsten	151.237	163.002	165.445	152.424
Uitgaven				
leningen	4.453	4.722	15.510	6.143
investeringen	39.877	32.594	21.767	11.905
grondexploitaties	2.547	270	275	508
overig operationeel	125.049	123.367	126.695	126.695
Totaal uitgaven	171.926	160.953	164.247	145.251
Totale cashflows	-20.689	2.049	1.198	7.173
Saldo rekening courant	-9.008	-6.959	-5.761	1.412

Renteschema

In de paragraaf financiering geven we ook inzicht in de rentelasten van de externe financiering, het renteresultaat en de rentetoerekening. Dit doen we op basis van het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording). Met onderstaand schema geven we hieraan invulling.

(Bedragen x € 1.000)

-/- = nadeel/lasten + = voordeel baten

De externe rentelasten over de korte en lange financiering		-2.015
De externe rentebaten (idem)	+	<u>132</u>
Saldo rentelasten en rentebaten		-1.883
De rente die aan de grondexploitatie moet worden toegerekend	+ 121	
De rente van projectfinanciering die aan het desbetreffende taakveld moet worden toegerekend	-	
De rentebaait van doorverstrekte leningen indien daar een specifieke lening voor is aangetrokken (=projectfinanciering), die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	<u>55</u>	
Aan taakvelden toe te rekenen externe rente	+	66
Rente over eigen vermogen	-/-	-
Rente over voorzieningen	-/-	<u>-</u>
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente (gemiddeld 1,17%)		-1.817
De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag) (afgerond 1,50%)	+	<u>1.930</u>
Renteresultaat op het taakveld Treasury	+	113

We rekenen meer rente toe aan de verschillende taakvelden dan het totaal aan rentelasten. Bij de toerekening rekenen we met een afgerond percentage. Daardoor ontstaat dit renteresultaat. Dit heeft geen gevolgen voor het saldo van de meerjarenbegroting. De totale rentelasten zijn namelijk verwerkt in dit saldo. Dit voordeel op het taakveld Treasury wordt gecompenseerd door de nadelen op de andere taakvelden in de begroting.

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Ontwikkeling van de bedrijfsvoering

Doelstelling van bedrijfsvoering

Een zodanig samenspel van mensen, processen en systemen dat de ambtelijke organisatie zijn werk op een doelmatige, doeltreffende en flexibele manier uit kan voeren.

Uitdagingen

Mens en organisatie

De context waarin we werken wordt steeds complexer.

- We hebben te maken met veranderende wetgeving, grote verwachtingen en spanningen vanuit de samenleving en tekorten op de arbeidsmarkt. Daarnaast stroomt 3% van het personeelsbestand de komende jaren uit vanwege pensioen en verwachten we ongeveer 8% uitstroom omdat medewerkers een andere baan vinden.
- Thema's als duurzaamheid en veiligheid vragen om samenwerking met andere overheden. Ook die andere overheden hebben te maken met tekorten op de arbeidsmarkt.
- Alle gemeenten hebben daarnaast te maken met onzekere gemeentelijke financiën. Dit heeft mogelijk ook invloed op de omvang en samenstelling van het personeelsbestand.

We moeten ons dus richten op het vinden, behouden, ontwikkelen en binden van onze medewerkers en het zo goed mogelijk inzetbaar houden van onze medewerkers.

Informatie en processen

Informatie is waardevol en de basis voor een goede dienstverlening. De dienstverlening is inwonergegericht en de processen zijn flexibel aan te passen aan veranderende omstandigheden.

Wij leveren een betrouwbare ICT omgeving en zorgen ervoor dat de gegevens van ons inwoners en onze organisatie veilig zijn.

Mensen

Het waarmaken van de ambities van ons bestuur en de tevredenheid van onze inwoners, staat of valt met de kwaliteit en tevredenheid van onze medewerkers. Daarbij is het belangrijk om de juiste talentvolle medewerkers aan te trekken, te ontwikkelen, te laten floreren en duurzaam inzetbaar te houden. Zodat we het beste kunnen waarmaken voor onze inwoners, nu en in de toekomst.

We streven naar een organisatie met voldoende medewerkers die duurzaam inzetbaar zijn zodat we onze taken en ambities uit kunnen voeren. Dat vraagt focus op een kwalitatief goede instroom van nieuwe medewerkers en een focus op een goede inzetbaarheid van onze bestaande medewerkers.

Aantrekken

Om mensen aan te kunnen trekken, moeten wij ons als werkgever onderscheiden. We zijn online en in de regio zichtbaar als samenwerkingspartner én als werkgever. We zorgen ervoor dat het wervingsproces gestroomlijnd loopt. Dat doen we door:

- Gebruik te maken van moderne technologie. Daarmee kunnen we efficiënt nieuw talent aantrekken, zowel nu als in de toekomst.
- Werk te maken de positionering van Lingewaard als werkgever waar men graag werkt.

- Ons totale arbeidsvoorwaardenpakket te herijken, om beter aan te sluiten bij de behoefte van de verschillende generaties.
- Medewerkers in loondienst te nemen, tenzij door aanwijsbare redenen hiervan afgeweken moet worden zoals beschreven in het afwegingskader vastgesteld door de raad.

Behouden/duurzaam inzetbaar houden

Om medewerkers te behouden, moeten wij kansen bieden om door te stromen. We handhaven het hoger cijfer voor ervaren werkgeluk. We bevorderen fysieke, mentale, digitale en financiële fitheid van medewerkers. Dat doen we door:

- Werk te maken van fitte en gezonde medewerkers door in te zetten op vitaliteit en in geval van verzuim op een goede verzuimbegeleiding.
- Ons te richten op het vergroten van het gevoel van werkgeluk. We geven vervolg aan de punten die uit de periodieke werkgelukmetingen zijn gekomen en nemen maatregelen op organisatie-, team- en individueel niveau.
- We ontwikkelen een eigen Academie, in de vorm van een digitale leeromgeving met daarin een gevarieerd opleidingsaanbod. Hiermee ondersteunen we zowel medewerkers als teams in het behalen van de ontwikkeldoelen om de juiste bijdrage te kunnen leveren aan het behalen van de doelstellingen van de organisatie.
- We brengen in kaart welke trainingen voordelig zijn voor het uitoefenen van de functie nu en in de toekomst. Waarbij we aandacht hebben voor diversiteit in de manier waarop de te leren kennis en/of vaardigheid wordt aangeleerd, denk aan werkstages, opleidingen en tijdelijke rollen/taken

indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B2024	B2025
Formatie	Aantal fte per 1.000 inwoners	6,78	6,63	7,07
Personeelsbezetting	Aantal fte per 1.000 inwoners	6,86	6,37	6,95
Apparaatskosten	De personele en materiële kosten verbonden aan het functioneren van de organisatie per inwoner	€ 726	€ 746	€ 795
Externe inhuur	Kosten inhuur als percentage van de totale loonsom	7,6%	Max.10%	Max. 10%
Overhead	Percentage van de totale lasten	14,8%	14,5%	13,2%
Ziekteverzuim *	Verzuim als percentage van de totale personele bezetting	6,61%	5,0%	6,5%

Formatie

Toename is het gevolg van de in 2024 door de raad toegekende formatieve uitbreiding en door de financiering van personele inzet vanuit het materiële budget voor de uitvoering van de taken behorende bij dit budget.

Personeelsbezetting

Het gaat hier om de bezette formatie op peildatum 1 januari 2024. Dit komt overeen met de definitiebepaling van de VNG. De bezetting is dus afhankelijk van het aantal werknemers en vacatures op dat moment.

Apparaatskosten

De apparaatskosten zijn toegenomen als gevolg CAO-ontwikkelingen enerzijds en toename van formatie anderzijds (zie de voorgaande toelichting bij formatie).

Externe inhuur

Dit betreft inhuur die ten laste komt van de loonsom. Onder externe inhuur vallen uitzendkrachten, zzp'ers en gedetacheerden. Tijdelijke contracten en payroll constructies gelden niet als inhuur.

Ziekteverzuim

Dit is geen verplichte indicator. Op het moment dat we de begroting opstellen, is het gemiddelde verzuim ongeveer 7,72%. Omdat het lastiger wordt om vacatures in te vullen en omdat wij verwachten dat door onder meer de Versterking Sociale Basis het ziekteverzuim in het sociaal domein hoog zal zijn/zal stijgen, stellen we het streven voor 2025 op 6,5%. In de personeelsmonitor zien we dat gemeenten van onze omvang vorige jaar een verzuimcijfer kenden van 6,3%.

Overhead

Het overzicht overhead vindt u [hier](#). Het bedrag aan overhead neemt ten opzichte van 2024 per saldo toe met ongeveer € 100.000. Verhoudingsgewijs is deze echter afgenomen. Dat komt omdat ook de totale lasten in de begroting zijn toegenomen.

Informatie & gegevens

Digitale transformatie

De afgelopen jaren hebben we een groot deel van onze (dienstverlenings-)processen gedigitaliseerd. De medewerkers van de gemeente Lingewaard kunnen volledig digitaal en plaats-onafhankelijk werken. We werken de komende jaren verder aan de digitale transformatie. Dat houdt in dat we de grote mogelijkheden die digitalisering biedt, zo optimaal mogelijk inzetten in ons werk en in de dienstverlening. In 2025 vertalen we de digitale transformatie in een informatiebeleid en voeren we dit beleid door in projecten zoals het optimale gebruik van Microsoft 365.

Informatiegericht sturen

De toenemende digitalisering van de dienstverleningsprocessen geeft de organisatie steeds meer mogelijkheden om informatiegericht te sturen op basis van digitale gegevens. We presenteren de sturingsinformatie in overzichtelijke dashboards. Deze dashboards ondersteunen de gemeente om bijvoorbeeld de kwaliteit van de dienstverlening en de vraagontwikkeling (beantwoording van de vraag) te monitoren, de effectiviteit van beleid te meten en meer in controle te komen over de uitgaven. Op deze manier versterken we in 2025 en verder de besturingskracht van de gemeente.

ICT samenwerking

De gemeenten Lingewaard en Overbetuwe werken samen op het gebied van de ICT-infrastructuur en -dienstverlening. Lingewaard doet namens beide gemeenten de operationele uitvoering van deze samenwerking. Ze levert een betrouwbare digitale werkplek, gegevensopslag en toegang tot de vakapplicaties. En zij levert dienstverlening op het gebied van de technische informatiebeveiliging. De ICT samenwerking is op basis van een recente evaluatie door een extern adviesbureau als robuust en toekomstbestendig beoordeeld. In 2025 maken we een plan om op basis van het evaluatierapport de ICT-dienstverlening de komende jaren verder te ontwikkelen en te verbeteren.

Afhandeling van bezwaren en klachten

We handelen bezwaren binnen de wettelijke termijnen af

Iemand die het niet eens is met een besluit kan daartegen een bezwaarschrift indienen. Dit bezwaar leggen we dan voor aan de onafhankelijke commissie van advies voor de bezwaarschriften. Tegelijk onderzoeken we of het mogelijk is om er informeel met de bezwaarmaker uit te komen. Als dat laatste niet lukt, behandelt de

commissie het bezwaar tijdens een hoorzitting en geeft vervolgens advies aan het college, de burgemeester of de gemeenteraad. Het bevoegde bestuursorgaan, of een teammanager in mandaat, neemt daarop een besluit. Voor de afhandeling van dit traject gelden wettelijke termijnen van 12 weken en 18 weken. Om zoveel mogelijk aan de wettelijke termijnen te voldoen en duidelijkheid te krijgen voor onze inwoners, bedrijven en onszelf, worden bezwaarschriften zo snel mogelijk ingepland voor behandeling door de commissie.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B20243	B2025
Behandelen bezwaarschriften	Afhandeling bezwaren binnen 12 weken	64%	60%	70%
	Afhandeling bezwaren binnen 18 weken	82%	85%	90%

We handelen 90% van de klachten in de informele fase af

Er zijn heel veel contactmomenten met inwoners en bedrijven. Die verlopen niet altijd naar wens of naar tevredenheid van betrokkenen. Dat kan leiden tot klachten. Deze klachten kunnen onder meer gaan over de persoonlijke behandeling door medewerkers of bestuurders. Maar bijvoorbeeld ook over het niet nakomen van een afspraak of het geven van onjuiste informatie. Voor de inwoner en de gemeente is het van belang om de klacht zo snel mogelijk af te handelen. Eerst bespreken we de klacht informeel met de klager. We bekijken hoe de klacht kan worden opgelost. In de praktijk blijkt dit de snelste en beste manier om de klacht op te lossen. Teammanagers pakken klachten adequaat op en nemen snel contact op met klagers om de klachten af te handelen.

Indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B20243	B2025
Klachten	Percentage klachten dat informeel wordt afgehandeld	88%	90%	90%

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Inleiding

In deze paragraaf geven we een toelichting op de partijen waar de gemeente mee samenwerkt. Als deze samenwerking een bestuurlijk en financieel belang kent, spreken we van een verbonden partij. De informatie is gebaseerd op de gegevens die wij tot 1 augustus 2024 van de verbonden partij hebben ontvangen.

In uw vergadering van november 2020 heeft u het beleid vastgesteld in de Nota Verbonden Partijen. Deze nota geeft volgens het BBV voldoende kader voor de visie en uitgangspunten. In de diverse programma's is beschreven welke bijdrage de verbonden partijen leveren aan het doel of de doelen van het desbetreffende programma.

Voor de belangrijkste ontwikkelingen op het gebied van samenwerking verwijzen we naar [Programma 9, onderdeel Samenwerkingsverbanden \(doel 3\)](#).

Algemeen

Risicomanagement

Per verbonden partij beoordelen we hoeveel bestuurlijk en financieel belang er is en hoeveel risico we lopen. Op basis van deze analyses plaatsen we een verbonden partij in één van de drie toezichtarrangementen. Dit varieert van licht (1) tot zwaar (3). Zie onderstaand overzicht voor de indeling per toezichtarrangement.

Toezichtarrangement 1	Toezichtarrangement 2	Toezichtarrangement 3
Euregio Rijn Waal	Park Lingezege	VGGM
Recreatieschap Overbetuwe	Omgevingsdienst Regio Arnhem	Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen
Stichting Veilig Thuis	MGR Sociaal Domein GC	Warmtenetwerk B.V.
Stichting Economic Board	BVO DRAN	
Bank Nederlandse Gemeenten		
Vitens		
Stichting Centrum Management Lingewaard		

In de Nota Verbonden Partijen staat beschreven welke maatregelen en instrumenten er bij ieder toezichtarrangement horen. In de [paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing'](#) gaan we indien nodig verder in op de partijen uit het toezichtarrangement 'zwaar'.

Beleidsvoornemens 2025

We stellen de nieuwe Nota Verbonden Partijen vast. Hierin verwerken we de wijzigingen in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen die met ingang van 1 juli 2024 in werking zijn getreden. De gemeenschappelijke regelingen waarin wij samenwerken, hebben ook de voor hen geldende regelingen aangepast in 2024. (Bij het opstellen van de begroting zijn de gewijzigde gemeenschappelijke regelingen nog niet vastgesteld in de diverse Algemene Besturen van de gemeenschappelijke regelingen.) Aanvullend daarop doen wij voorstellen voor monitoring en evaluatie.

Overzicht van de verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling

Doelgroepenvervoer Arnhem Nijmegen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		14 april 2016 (Regeling BVO DRAN)
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		Januari 2017
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Montferland, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen en Zevenaar.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Het regelen van het vervoer voor doelgroepen uit de deelnemende gemeenten (Wmo, leerlingenvervoer en Jeugd).
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder A. Slob
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	Er wordt afgerekend tussen de deelnemende gemeenten volgens een verdeelsleutel en naar gebruik van voorzieningen.
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	Routevervoer € 1.472.000 Vraagafhankelijk vervoer € 677.000 Overhead € 68.000 Totale bijdrage € 2.216.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 0 Eigen vermogen per 31-12: € 0 Vreemd vermogen per 01-01: € 10.314.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 10.691.000
	Rekeningresultaat 2023	€ 0
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2023	€ 0. Er wordt afgerekend op basis van werkelijkheid. Daarom is het saldo altijd € 0
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling AB d.d. 27 juni 2024
	Begroting 2025	Vaststelling AB d.d. 27 juni 2024

Euregio Rijn Waal

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP	Opgericht in 1971, publiekrechtelijk sinds 1993
Plaats van vestiging	Kleve (D)
Datum meest recente wijziging van de VP	Statuten op 06-06-2019 gewijzigd

Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	<ul style="list-style-type: none"> • 129 gemeenten, steden, (Land)Kreise en Waterschappen; • 3 regionale instanties; • 1 kamer van koophandel.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De Euregio Rijn-Waal heeft als belangrijkste doel de grensoverschrijdende samenwerking op het gebied van economie en maatschappij te verbeteren en te intensiveren.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens de raad:</i> Dhr. E. Tiggers (B06) Mw. S. Swart (PvdA) <i>Aangewezen namens het college:</i> J.H.A.P. Sluiter
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	2.51%
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	In de raming voor de begroting van 2025 is een vergelijkbaar bedrag als afgelopen jaar opgenomen: € 12.000.
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 1,75 miljoen Eigen vermogen per 31-12: € 1,73 miljoen Vreemd vermogen 01-01: € 1,51 miljoen Vreemd vermogen 31-12: € 1,54 miljoen
	Rekeningresultaat 2023	€ 12.000
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2022	2,51% = € 299,71
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling d.d. juni 2024
	Begroting 2025	De begroting wordt in november van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar vastgesteld.

Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		29-12-2020
Plaats van vestiging		Elst
Datum meest recente wijziging van de VP		N.v.t.
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Berg en Dal, Beuningen, Doesburg, Druten, Duiven, Heumen, Lingewaard, Mook en Middelaar, Nijmegen, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort, Wijchen, Zevenaar.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De Groene Metropoolregio staat voor de uitdaging hoe om te gaan met groei van wonen, werken en mobiliteit, zodat wij een balans kunnen vinden tussen

		levendige stedelijkheid en ontspannen leefkwaliteit: groene groei!
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens de raad in de regioagendacommissie:</i> Dhr. H. Arends (CDA) Dhr. G. Rasing (Lingewaard.Nu), plaatsvervangend <i>Aangewezen namens het college in het algemeen bestuur en tevens aangewezen in het dagelijks bestuur:</i> Burgemeester P.T.A.M. Kalfs
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	6,3% (De gemeente Lingewaard heeft 2 stemmen van de 32)
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	€ 476.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 348.000 Eigen vermogen per 31-12: € 381.000 Vreemd vermogen per 01-01: € 1.608.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 1.541.000
	Rekeningresultaat 2023	€ 198.000
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2023	Niet bekend.
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling AB d.d. 3 juli 2024
	Begroting 2025	Vaststelling AB d.d. 11 september 2025
<p><i>Begrotingsgrondslag artikel 4:23, derde lid, onder c Algemene wet bestuursrecht</i> Aan de stichting The Economic Board wordt een subsidie verstrekt van € 1,04 per inwoner op basis van de CBS cijfers op 1 januari van het voorgaande jaar. Het college van burgemeester en wethouders is bevoegd om de subsidie te verstrekken. Alle voorschriften en voorwaarden worden opgenomen in het subsidieverleningsbesluit met dien verstande dat de stichting in ieder geval een egalisatiereserve mag vormen van maximaal 10% van het door de gemeenten gesubsidieerde bedrag in het voorafgaande jaar.</p>		

Modulaire Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Gelderland Centraal

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		1 april 2017
Plaats van vestiging		Westervoort
Datum meest recente wijziging van de VP		2018
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Wageningen, Westervoort en Zevenaar.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Regionaal uitvoeren van diverse taken binnen het Sociaal Domein. De GR is modulair opgebouwd. We nemen de volgende modules af: - Inkoop Zorg - Onderwijszaken

		<ul style="list-style-type: none"> - Werkgeversservicepunt - Contractmanagement inburgering - Werkgeverschap SW medewerkers - Regionale Facilitering Zorg
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder N. Hubers (AB)
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	Zowel voor de MGR als de modules is de kostenverdeling naar rato van het aantal inwoners (en de afname van producten volgens de zgn. sub-modules).
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	€ 4.910.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 685.000 Eigen vermogen per 31-12: € 714.000 Vreemd vermogen per 01-01: € 4.388.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 7.149.000
	Rekeningresultaat 2022	€ 29.000 na afrekening met regiogemeenten (toegevoegd aan eigen vermogen) Lingewaard ontvangt afgerond € 275.000 terug vanuit het positieve rekeningresultaat 2023. Deze bijdrage wordt verwerkt in de exploitatie 2024.
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2022	
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling AB d.d. 28 maart 2024
	Begroting 2025	Vaststelling AB d.d. 5 september 2024

Omgevingsdienst Regio Arnhem

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		14 november 2012
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		n.v.t.
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Doesburg, Duiven, Lingewaard, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Westervoort en Zevenaar en Provincie Gelderland
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De ODRA verricht (deels voorgeschreven) taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving binnen de taakvelden bouw en milieu.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder M. van den Bos (AB)
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	16%

Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	€ 3.326.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 2.383.000 Eigen vermogen per 31-12: € 2.455.000 Vreemd vermogen per 01-01: € 4.305.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 5.501.000
	Rekeningresultaat 2023	€ 144.000
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2023	Dit bedrag wordt gedoteerd aan bestemmingsreserves.
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling d.d. 17 april 2024
	Begroting 2025	Vaststelling d.d. 12 september 2024

Recreatieschap Overbetuwe

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		3 december 2008, oprichting BV recreatiemaatschappij Rivierenland
Plaats van vestiging		Kerk-Avezaath
Datum meest recente wijziging van de VP		Niet van toepassing.
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Lingewaard, Overbetuwe en Arnhem.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	De gemeenschappelijke behartiging van de belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van de openluchtrecreatie en het toerisme in het gebied.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens de raad:</i> Dhr. H. Arends (CDA) <i>Aangewezen namens het college:</i> Wethouder N. Hubers
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	25%
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	Geen bijdrage, is in het verleden afgekocht.
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023.	Eigen vermogen en vreemd vermogen ligt bij de NV Recreatiemaatschappij Rivierenland. GR beschikt daarom niet over vermogen.
	Rekeningresultaat 2023	Niet van toepassing.
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2023	
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling d.d. 16 mei 2024
	Begroting 2025	Vaststelling d.d. 16 mei 2024

Park Lingezen

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		1 december 2010
Plaats van vestiging		Elst
Datum meest recente wijziging van de VP		11 maart 2021
Programma		5. Sport, cultuur en recreatie (openluchtrecreatie e.a.).
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Nijmegen, Overbetuwe en Lingewaard.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Beheer van publiek toegankelijk groen tussen de steden en de financiering van dat beheer.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens college:</i> Wethouder N. Hubers (DB) Wethouder M. van den Bos (AB)
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	25% in het DB en AB.
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	€ 329.000. Dit is de jaarlijkse bijdrage aan het beheerfonds.
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 5.210.000 Eigen vermogen per 31-12: € 4.984.000 Vreemd vermogen per 01-01: € 249.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 235.000
	Rekeningresultaat 2023	- € 226.000
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2022	N.v.t.
Rapportages	Jaarverslag 2023	Vaststelling d.d. 27 juni 2024
	Begroting 2025	Vaststelling d.d. 27 juni 2024

VGGM

Datum statuten, oprichtingsakte van de VP		2002: 'Hulpverlening Gelderland Midden'
Plaats van vestiging		Arnhem
Datum meest recente wijziging van de VP		2017: 'Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland – Midden' (i.v.m. Veilig Thuis)
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP?	Gemeenten Arnhem, Ede, Wageningen, Renkum, Nijkerk, Zevenaar, Doesburg, Rheden, Overbetuwe, Duiven, Westervoort, Rozendaal, Scherpenzeel, Barneveld en Lingewaard
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	<ul style="list-style-type: none"> • Publieke gezondheid. • Jeugdgezondheidszorg. • Brandweezorg en rampenbestrijding.
Bestuurlijk belang	Deelname in (algemeen/dagelijks bestuur	<i>Aangewezen namens het college:</i>

		DB: Burgemeester van Overbetuwe, namens de gemeenten Overbetuwe en Lingewaard AB: Burgemeester P.T.A.M. Kalfs,
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	Uit de begroting 2025: <ul style="list-style-type: none"> • Brandweer 5,2% • Gezondheidszorg 6,6%
Financieel belang	Bijdrage in de begroting 2025 van de VP	<ul style="list-style-type: none"> • Brandweer € 2.969.000 • Bevolkingszorg € 53.000 • Publieke gezondheid en jeugdgezondheidszorg 4-18 jr. € 1.178.000 • Jeugdgezondheidszorg 0-4 jr. € 27.000 • Rijksvaccinatieprogramma € 134.000 De totale bijdrage is € 5.061.000
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 8.513.000 Eigen vermogen per 31-12: € 9.309.000 Vreemd vermogen per 01-01: € 26.990.000 Vreemd vermogen per 31-12: € 24.776.000
	Rekeningresultaat 2023	€ 1.730.000 ná resultaatbestemming.
	Aandeel Lingewaard in het resultaat 2023	Voorgesteld is het resultaat ná bestemming ad € 1.730.000 te restitueren. Besluitvorming hierover heeft plaatgevonden op in de AB-vergadering van 11 september 2024. Het aandeel van Lingewaard bedraagt € 105.000.
Rapportages	Jaarstukken 2023	Vaststelling door AB d.d. 3 april 2024
	Begroting 2025	Vaststelling door AB d.d. 11 september 2024
<p><i>Begrotingsgrondslag artikel 4:23, derde lid, onder c Algemene wet bestuursrecht</i></p> <p>De stichting Veilig Thuis is per 1 april 2017 opgericht door het Algemeen Bestuur (AB) van de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland-Midden (VGGM). Stichting Veilig Thuis is het advies- en meldpunt huiselijk geweld en kindermishandeling en is werkzaam in Arnhem, Barneveld, Doesburg, Duiven, Ede, Lingewaard, Nijkerk, Overbetuwe, Renkum, Rheden, Rozendaal, Scherpenzeel, Wageningen, Westervoort en Zevenaar. De bijdrage wordt bepaald op basis van inwoneraantallen. De Raad van Toezicht bestaat uit twee wethouders en een burgemeester uit het AB en twee onafhankelijke inhoudelijke deskundigen.</p> <p>De subsidiebijdrage van de gemeente Lingewaard aan de Stichting Veilig Thuis zal voor 2025 naar verwachting worden vastgesteld op een (voorschot) bedrag van € 391.000 De subsidie 2023 is voorlopig vastgesteld op € 295.000. Op basis van de ingediende jaarrekening 2023 gaan we een bedrag van afgerond € 6.000 terug ontvangen, zodat de subsidie 2023 (onder voorbehoud van definitieve besluitvorming) zal worden vastgesteld op € 289.000.</p> <p>De Stichting heeft op 31-12-2023 een eigen vermogen van € 350.000.</p>		

Er is indirect sprake van bestuurlijke deelname en van een financieel aandeel. Verantwoording hierover wordt afgelegd via de Verbonden Partij VGGM.

Naamloze vennootschap

Bank Nederlandse Gemeenten

Doel	Datum statuten, oprichtingsakte van de VP	26 november 1914
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP	Aandeelhouders van de bank zijn uitsluitend overheden. De Staat is houder van de helft van de aandelen, de andere helft is in handen van gemeenten, elf provincies en een hoogheemraadschap.
Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoners.
Bestuurlijk belang	Deelname in aandeelhoudersvergadering	<i>Namens het college</i> Burgemeester P.T.A.M. Kalfs
	Gemeentelijk belang/aandeel (als %) t.o.v. totaal	Aantal aandelen 19.305
Financieel belang	Bijdrage in de begroting van de VP	n.v.t.
	Omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2022	Eigen vermogen per 01-01: € 4.615 miljoen Eigen vermogen per 31-12: € 4.721 miljoen Vreemd vermogen per 01-01: € 107.459 miljoen Vreemd vermogen per 31-12: € 110.819 miljoen
	Rekeningresultaat 2023	Netto winst: € 254 miljoen.
	Aandeel Lingewaard in het resultaat	Dividend: € 41.700 (afgerond) € 2,16 per aandeel.
	Jaarverslag 2023	Vastgesteld in AvA op 25 april 2024

Vitens

Doel	Datum statuten, oprichtingsakte van de VP	2006
	Datum meest recente wijziging van de VP	2 januari 2015
Partijen	Welke gemeenten en/of andere publieke partijen nemen deel in de VP	De gemeenten en provincies in het voorzieningsgebied van Vitens zijn de publieke aandeelhouders. Zij hebben geen directe bemoeienis met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf.

Openbaar belang	Welke openbaar belang wordt met de VP gediend?	Uitoefening van een publiek (drink)waterbedrijf, waaronder inbegrepen de winning, productie, transport en distributie van water.
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen, Dagelijks bestuur	Deelname aan de aandeelhoudersvergadering: Burgemeester P.T.A.M. Kalfs
	Gemeentelijk belang/aandeel (als percentage) t.o.v. totaal	0,64%; 37.387 aandelen
Financieel belang	Bijdrage in de begroting van de VP	n.v.t.
	Omvang van het eigen vermogen aan het begin en het einde van het jaar 2023	Eigen vermogen per 01-01: € 649,5 miljoen Eigen vermogen per 31-12: € 677,7 miljoen Vreemd vermogen per 01-01: € 1.143,8 miljoen Vreemd vermogen per 31-12: € 1.284,2 miljoen
	Rekeningresultaat 2023	Netto winst € 27,2 miljoen (onderdeel van eigen vermogen per 31-12-2023)
	Aandeel Lingewaard in het resultaat	Dividend: € 0 De Raad van Bestuur stelt de aandeelhouders voor het resultaat na belastingen als volgt te bestemmen (goedgekeurd door de Raad van Commissarissen op 14 maart 2024): Geen uitkering van dividend en het resultaat ad € 27,2 miljoen toevoegen aan de overige reserves. Dit is conform het financieel beleid.

Verenigingen en deelnemingen

De gemeente participeert naast de genoemde gemeenschappelijke regelingen nog in een aantal verenigingen, stichtingen of andere samenwerkingsverbanden. Het gaat dan om:

De Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)

Lingewaard is, zoals alle andere gemeenten in Nederland, lid van de VNG. Via het college van Burgemeester en Wethouders zijn wij vertegenwoordigd in de algemene ledenvergadering van de VNG. In 2025 bedraagt de bijdrage aan de VNG circa € 80.000. Daarnaast zijn we ook lid van de afdeling Gelderland van de VNG. De contributie hiervoor bedraagt circa € 3.500. Gezien het karakter van het lidmaatschap (vertegenwoordiging en belangenbehartiging) en het ontbreken van enig financieel risico wordt de VNG over het algemeen niet beschouwd als 'verbonden partij'.

De Vereniging Nederlandse Riviergemeenten (VNR)

Dit is een overleg platform van gemeenten die aan de grote rivieren in Nederland liggen. Tijdens de digitale Jaarvergadering van de VNR in mei 2021 is burgemeester P.T.A.M. Kalfs benoemd tot voorzitter van de Vereniging Nederlandse Riviergemeenten. De contributie in 2025 bedraagt circa € 2.500. Gezien de genoemde criteria kan deze vereniging niet aangemerkt worden als een 'verbonden partij'.

Water en klimaat Rivierenland (WKR)

Voorheen bekend onder de naam Samenwerkende Netwerken Rivierenland (SNR). In 2019 is de samenwerkingsovereenkomst Samenwerkende Netwerken Rivierenland door twaalf partners ondertekend, het betreft de gemeenten Buren, Culemborg, Lingewaard, Maasdriel, Neder-Betuwe, Overbetuwe, Tiel, West Betuwe, West Maas en Waal, WSRL en Zaltbommel. De provincie Gelderland onderschrijft het belang van de samenwerking met een adhesiebetuiging. Onder de overeenkomst vallen drie netwerkgroepen: Waterketen regio Rivierenland (NWR), Watersysteem en Klimaat Actief Rivierenland (KAR). De gemeentelijke bijdrage bedraagt circa € 48.000 voor 2025. Gezien de genoemde criteria kan dit samenwerkingsverband niet aangemerkt worden als een 'verbonden partij'.

Platform NUVAL

Het platform NUVAL is een samenwerkingsverband van de gemeentelijke aandeelhouders uit Gelderland en Flevoland in Vitens en Alliander. De gemeente Lingewaard is lid van dit platform. Er is geen vaste contributie per jaar vastgesteld. Gemaakte kosten worden naar rato verdeeld over de deelnemende gemeenten en bedraagt voor Lingewaard circa € 500. Gezien de genoemde criteria kan deze vereniging niet aangemerkt worden als een 'verbonden partij'.

Stichting Centrum Management Lingewaard

De gemeente, vastgoedeigenaren en de ondernemersverenigingen Huissen, Bommel en Gendt werken sinds 19 juli 2021 samen aan het versterken van de centra in de drie kernen in de Stichting Centrum management Lingewaard. De stichting heeft ten doel het versterken van de aantrekkingskracht en daarmee het economisch functioneren van de winkels, horeca, dienstverlening en de weekmarkten in de centra van de gemeente Lingewaard alsmede het verbeteren van het vestigings- en verblijfsklimaat in het gebied. Gezien de genoemde criteria kan deze vereniging niet aangemerkt worden als een 'verbonden partij'.

Warmtenetwerk Lingewaard B.V.

De gemeenteraad heeft op 1 april 2021 ingestemd met de uitgangspunten voor oprichting van een Warmtenetwerkbedrijf Lingewaard. Dit bedrijf start de uitbreiding van het warmtenet binnen NEXTgarden. Op die manier wordt het mogelijk om warmte te leveren aan bestaande en nieuwe tuinbouwbedrijven en bedrijven op bedrijventerrein Agropark. Gelet op het feit dat dit een nieuwe samenwerking betreft, is deze standaard ingedeeld in toezichtarrangement 3.

Alle deelnemingen in verenigingen in stichtingen als hierboven beschreven, met uitzondering van Warmtenetwerk Lingewaard B.V., zijn ingedeeld in toezichtarrangement 1.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Visie op grondbeleid

Visie op grondbeleid in relatie tot de doelstellingen, zoals die zijn opgenomen in de begroting

Huidig grondbeleid

De gemeenteraad heeft op 31 oktober 2013 de "[Nota Grondbeleid 2013 gemeente Lingewaard](#)" vastgesteld. Hierin zijn de kaders vastgelegd voor de uitvoering van het grondbeleid. In deze nota is het grondbeleid als volgt beschreven:

"Grondbeleid is een doelgerichte overheidsinterventie in de grondmarkt. Door in de grondmarkt te interveniëren kan de overheid - in de meeste gevallen is dat de gemeente - het bereiken van haar eigen doelstellingen veilig stellen"

Hieruit blijkt dat het karakter van grondbeleid faciliterend van aard is. Het draagt bij aan het behalen van doelen uit andere beleidsvelden en dit op een zo efficiënt mogelijke manier. Deze doelen, waarin het grondbeleid faciliteert, zijn opgenomen in de begroting 2024 in de programma's 2, 3, 5 en 8.

Actualisatie nota grondbeleid

Nu de Omgevingsvisie is vastgesteld, zijn we gestart met de actualisatie van deze nota. De geactualiseerde nota wordt eind 2025 aan de gemeenteraad ter vaststelling voorgelegd.

Wijze uitvoering grondbeleid

Wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert

Om de doelen in deze begroting te realiseren heeft de gemeente Lingewaard de voorkeur voor het voeren van een faciliterend grondbeleid. Als dit in de gegeven omstandigheden wenselijk is, zal de gemeente een regisserende rol aannemen. Indien dit noodzakelijk is, zal de gemeente een actieve vorm aannemen.

Afwijken van de genoemde voorkeursroute is mogelijk en zal dan onderbouwd worden aan de hand van inputfactoren: (maatschappelijk) belang van de ontwikkeling, mate waarin marktpartijen de ontwikkeling zelfstandig ter hand willen nemen, eigendomspositie, inschatting risicoprofiel, winstverwachting, de aanwezige financiële middelen en beschikbare capaciteit, kennis en kunde.¹

Deze voorkeursroute sluit aan op het beeld van de gemeente Lingewaard over de rol van de overheid bij gebiedsontwikkeling. De gemeente kiest er niet voor om vooraf en risicodragend zelfstandig plannen te ontwikkelen waarna zij deze ook uitvoert, maar de gemeente stelt kaders en nodigt marktpartijen uit om goede voorstellen in te dienen die passen binnen deze kaders. Komen marktpartijen als vanzelf met die goede voorstellen, dan is een uitnodiging niet nodig en is een faciliterende rol afdoende. Hiermee wordt duidelijk dat de gemeente Lingewaard de rol van de gemeente niet ziet als die van ondernemer.

Op dit moment hebben we vijf complexen waar we een actieve rol hebben aangenomen. We hebben drie actieve complexen voor woningbouw. Verder hebben we een actief complex voor glastuinbouw en een actief complex voor bedrijventerreinen.

De wijze waarop de gemeente het grondbeleid uitvoert, geven wij hieronder per programma in hoofdlijnen weer.

¹ Nota Grondbeleid 2013 gemeente Lingewaard, d.d. 4 september 2013 paragraaf 3.3. p 27 - 28.

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat

Veilige mobiliteit voor alle weggebruikers en oplossingsrichtingen voor knelpunten

Voor het bereiken van de in dit programma opgenomen doelen kan het noodzakelijk zijn om gronden aan te kopen. Het uitgangspunt is minnelijk aankoop. Lukt dit niet dan zetten wij het onteigeningsinstrument in.

Programma 3 Economie

Glastuinbouwkavels

Met een openbare verkoopprocedure gaan we glastuinbouwkavel V aan de Azalealaan verkopen.

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie

Aantrekkelijke, betaalbare en toegankelijke maatschappelijke accommodaties in Lingewaard

We leveren planeconomische en juridische inzet voor het bereiken van de in dit programma opgenomen doelen.

Natuur, biodiversiteit en landbouw

In de pachtovereenkomsten en gebruiksovereenkomsten voor agrarische grond leggen we waar mogelijk vast dat de akkerranden met een bij-vriendelijk bloemenmengsel wordt ingezaaid.

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Realisatie van nieuwe woningen verspreid over meerdere woonkernen

We leveren planeconomische en juridische inzet voor het bereiken van de in dit programma opgenomen doelen. Bij nieuwe woningbouwprojecten en (particuliere) initiatieven verhalen we onze kosten via een anterieure overeenkomst. Lukt dit niet dan verhalen we onze kosten via een kostenverhaalbeschikking.

Beleidsuitgangspunten reserves

De beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van de grondzaken

Algemene reserve grondexploitatie

Het grondbeleid heeft een grote financiële impact. De eventuele baten, maar vooral de financiële risico's zijn van belang voor de algemene financiële positie van de gemeente. Voor het grondbeleid is een algemene reserve grondexploitatie aanwezig. Deze reserve dient ter dekking van onvoorzienbare risico's en als voorziening voor risico's op aangekochte (strategische) gronden die nog niet in exploitatie zijn genomen. De algemene reserve grondexploitatie wordt gevoed uit de (positieve) eindresultaten van alle afgesloten (grond)exploitaties, alle tussentijdse winstnemingen plus de positieve bijstellingen (verlagingen) van getroffen verliesvoorzieningen. Als uit de kostprijsberekening blijkt, dat bij een complex een verlies wordt verwacht, treffen we hiervoor een voorziening (artikel 44 BBV), die we ten laste van deze reserve brengen.

Indien de algemene reserve grondexploitatie volledig is ingezet voor de afdekking van de (verwachte) verliezen van grondexploitaties, dan komen de tekorten, conform de nota Grondbeleid, ten laste van de algemene reserve. Indien de algemene reserve grondexploitaties hoger is dan voor de verevening van de te verwachten tekorten/dekking van de risico's noodzakelijk is, dan kan de gemeenteraad tot afroming besluiten.

De algemene reserve grondexploitatie bedroeg per 1-1-2024 € 9.675.033 (na resultaatbestemming, na aftrek van de ten laste van de algemene reserve grondexploitaties getroffen verliesvoorzieningen en na aftrek van de

voorzieningen van verliezen, die in het verleden in de grondexploitaties zijn ingebracht). Rekening houdend met de winst- en verliesverwachtingen is het verloop van de algemene reserve grondexploitaties naar verwachting als volgt:

	Saldo 1-1-2024	€ 9.675.033
Bij	Afsluiting complex Pannenhuis II, Huissen 2024	€ 2.998 V
Bij	Afsluiting complex Houtakker II, Bommel 2024	€ 446.451 V
Bij	Afsluiting complex Fitness Centre / Rietbaan-Zuid Huissen 2024	€ 47 V
Bij	Verlaging verliesvoorziening Bergerden 2024	€ 1.418.700 V
Bij	Afsluiting complex Agropark, Huissen 2025	€ 38.406 V
Bij	Afsluiting complex Markt 20-24, Gendt 2025	€ 48.137 V
Af	Afsluiting complex Aloysiuslocatie, Huissen 2025	€ 0 V
Af	Onttrekking voor structurele inzet algemene reserve	€ 2.000.000 N
	Saldo 31-12-2025	€ 9.629.772

Voorzieningen verliesgevende projecten

Wanneer voor een complex op basis van de jaarlijkse geactualiseerde exploitatieopzet een verlies op eindwaarde (EW) optreedt, dan treffen we een verliesvoorziening.

De verliesvoorziening per 31-12-2023 is gebaseerd op de actualisatie van de grondexploitaties voor de jaarrekening 2023 die in maart 2024 is uitgevoerd. De bijstelling van de verliesvoorziening is gebaseerd op de huidige prognose van de geactualiseerde grondexploitaties voor de begroting 2025 die in juli 2024 is uitgevoerd.

Complex-nummer	Complexnaam	Getroffen verliesvoorziening per 31-12-2023	Bijstelling op basis van huidige prognose	Verliesvoorziening na bijstelling op basis van huidige prognose
A.042	Fitness Centrum, Huissen	€ 236.200	- € 236.200	€ 0
A.110	Glastuinbouwgebied Bergerden	€ 1.528.300	- € 1.418.700	€ 109.600
A.111	Aloysiuslocatie, Huissen	€ 2.200.000	€ 0	€ 2.200.000
A.112	Sallandstraat, Haalderen	€ 0	€ 0	€ 0
	Voorzieningen voor verliezen die ingebracht zijn in de Grondexploitaties	€ 647.220	- € 647.220	€ 0
Totaal		€ 4.611.720	- € 2.302.120	€ 2.309.600

Risico's van de grondzaken

Zie paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing onder 4. [4.Risico's](#).

Prognose resultaten bouwgrondexploitaties

Actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale bouwgrondexploitaties (exclusief winstneming)

Complexen	Einde looptijd	Winstverwachting/ Verliesverwachting
		V=voordeel N=nadeel
<i>Bedrijventerreinen</i>		
A.040 Agropark, Huissen	31-12-2025	€ 38.400 V
<i>Woningbouw</i>		
A.032 Markt 20-24, Gendt	31-12-2025	€ 48.130 V
A.111 Aloysiuslocatie, Huissen	31-12-2025	€ 2.200.000 N
A.112 Sallandstraat, Haalderen	31-12-2026	€ 0
<i>Glastuinbouw</i>		
A.110 Glastuinbouwgebied Bergerden	31-12-2029	€ 109.600 N

Winst / verlies

Winstverwachting, verliesverwachting en geraamde winstneming bouwgrondexploitaties 2025

In 2025 sluiten we de grondexploitaties Agropark, Markt 20-24 Gendt en Aloysiuslocatie Huissen af.

Paragraaf 8 Klimaat en Energie

Inleiding

De energietransitie en duurzaam handelen is steeds meer gemeengoed geworden. De noodzaak is duidelijk, maar alleen hóe we deze opgaven aanpakken ligt nog open. Hierbij zijn *samen doen, samen werken en kennisdeling* het belangrijkste. Daarom wordt er extra ingezet op het informeren van inwoners via een communicatiecampagne. Veel mensen binnen en buiten de organisatie zijn al bezig met de verandering door te voeren, zodat we een duurzamer Lingewaard krijgen. Om dit gestructureerd aan te pakken, zodat we gezamenlijk de juiste doelen voor ogen hebben én hier ook de goede acties bij leveren, werken we met een programma Klimaat, Energie en Circulariteit. Dit programma is meerjarig en is van meerwaarde, omdat het deze drie aspecten van duurzaamheid nog meer verbindt. Circulariteit is een nieuw thema en krijgt dit jaar meer aandacht. Dit programma is inhoudelijk van aard, het is geen programma onder de Omgevingswet of als onderdeel van de begroting.

Duurzaam Lingewaard

Duurzaamheid is een breed onderwerp en loopt als een rode draad door vrijwel alle programma's van de gemeentelijke begroting. De paragraaf Klimaat, Energie en Circulariteit geeft een overzicht van alle verschillende inspanningen voor verduurzaming en laat zien aan welk begrotingsprogramma die zijn gelinkt.

1. Mobiliteit

Programma

2. Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat willen we bereiken?

Mobiliteit verhogen, maar de CO2 uitstoot en stikstofdeposito verlagen. Belangrijk hiervoor is het Regionaal Mobiliteitsprogramma opgesteld door de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen (2024).

Wat gaan we doen in 2025?

- We plaatsen extra laadpalen in lijn met de Regionale Aanpak Laadinfrastructuur (GO-RAL) en onze eigen visie. Er wordt toegewerkt naar een dekkend laadinfrastructuurnetwerk voor zowel het regulier laden als snelladen. We nemen deel aan de pilot logistiek laden op bedrijventerrein Pannenhuis.
- We stimuleren het gebruik van de fiets door veilige vlotte fietsverbindingen te realiseren. Dit gaan we onder andere doen:
 - Realisatie fietsvoorzieningen De Plak in Bemmelen.
 - Reconstructie Papenstraat in Bemmelen, inclusief verbreding fietspaden en verbetering oversteekpunten.
 - Realisatie vrij-liggende fietsvoorzieningen rotonde Stadswal – Huismanstraat – Helmichstraat in Huissen.
 - Een nadere uitwerking van een snelle fietsroute tussen Huissen en Arnhem-Zuid.
 - Het verbreden van bestaande fietspaden.

2. Wonen

Programma

8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

Elke nieuwe woning wordt gebouwd met meer aandacht voor het milieu en klimaat. In de Woondeal 2.0 staat dat vanaf 2025 minimaal 25% van de toegepaste materialen circulair (hergebruikt of hernieuwbaar) moet zijn en per 2030 minimaal 50%. Ook bestaande woningen moeten energiezuiniger worden.

Wat gaan we doen in 2025?

- De gemeente gaat, in overleg met provincie, starten met het opstellen van een gebiedsgericht soortenmanagementplan (SMP). Deze aanpak voor beschermende diersoorten (m.n. vleermuizen) maakt dat zowel huiseigenaren als woningcorporaties makkelijker isolerende maatregelen kunnen treffen en de biodiversiteit behouden blijft.
- Vanuit de regio is voor de Woondeal 2.0 gewerkt aan een 'circulaire impactladder'. We inventariseren hoe we die concreet kunnen maken en toepassen.

3. Circulariteit

Programma

3. Economie

7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

De aarde zo min mogelijk uit putten. Hiervoor willen we in 2030 50% circulair zijn en in 2050 100%. Circulaire economie moet gemeengoed zijn, waarbij grondstoffen hun waarde behouden. Het restproduct van de één is de grondstof voor de ander.

Wat gaan we doen in 2025?

- We stellen circulariteitsbeleid op om circulariteit te stimuleren en kaders hiervoor vast te stellen.
- We verweven circulariteit, in eerste instantie, in woningbouw- en grond-, weg- en waterbouw projecten.
- We voeren de acties vanuit ons grondstoffenbeleid uit, waaronder 10% meer GTF te scheiden uit het restafval.
- We onderzoeken samen met Overbetuwe de mogelijkheden voor een circulair ambachtscentrum in Lingewaard.

4. Klimaatadaptatie

Programma

7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

Een klimaatbestendige en waterrobuuste gemeente en regio in 2050.

Wat gaan we doen in 2025?

- Samen met de regio voeren we de maatregelen uit vanuit de Samenwerkingsagenda 2024-2030, o.a. opstellen en uitvoeren implementatieplan voor borging van de provinciale maatlat klimaatadaptatie.
- We werken vanuit de Lokale Adaptatiestrategie en voeren maatregelen uit vanuit de Uitvoeringsagenda, waaronder het opstellen van een plan over buitenzwezwateren en Operatie Steenbreek.
- Klimaatadaptatieve maatregelen ontwerpen en uitvoeren, als onderdeel van de investeringsprojecten van het Gemeentelijk Watertakenplan (GWP). Zie hiervoor de paragraaf Kapitaalgoederen onder 3. Riolerings en water.

5. Leefomgeving

Programma

- 5. Sport, Cultuur en recreatie
- 8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, en stedelijke vernieuwing

Wat willen we bereiken?

We willen de biodiversiteit en landschap behouden, herstellen en versterken. En de woonomgeving vergroenen en toekomstbestendig inrichten.

Wat gaan we doen in 2025?

- We ronden het omgevingsprogramma biodiversiteit en landschap af. Het programma omvat maatregelen en projecten die leiden tot realisatie van de doelen voor biodiversiteit en landschap, zoals gesteld in de omgevingsvisie.

6. Energietransitie

Programma

- 3. Economie
- 7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

In 2050 willen we de energie die we in Lingewaard gebruiken, duurzaam opwekken, en geen gas meer verbruiken. De infrastructuur hiervoor is aangelegd. Gebouwen zijn hiervoor geschikt gemaakt, waarbij het belangrijk is dat iedereen hier aan mee kan doen.

Wat gaan we doen in 2025?

Algemeen

- We gaan meer met inwoners en bedrijven communiceren om hen te activeren om energiebewuster te leven. Dit doen we onder andere door een campagne in te zetten en met speciaal ontwikkeld communicatiemateriaal.
- We werken aan de acties die in de RES 2024 benoemd staan, hierin is het energie-infrasysteem, inclusief het warmtesysteem, leidend.
- Samen met de deelnemers van de Groene Metropoolregio Arnhem-Nijmegen programmeren we een integraal energiesysteem voor de toekomst.

Energiebesparing:

- We gaan door met Operatie Isolatie. Deze aanpak financiert (gedeeltelijk) isolatiemaatregelen bij inwoners met een huis met slecht energielabel én een lage WOZ-waarde.
- Het activeren en adviseren van inwoners wordt voornamelijk gedaan door het (mobiele) Energieloket Lingewaard. Wij financieren het Energieloket Lingewaard.
- De ODRA controleert en wijst bedrijven op verplichtingen bij energiebesparingen en het hebben van een minimaal energielabel C bij kantoren. Het Regionaal Expertisecentrum Energie (REE) adviseert bedrijven over energiebesparing.

Opwekken van duurzame elektriciteit:

- De energievisie voor duurzame elektriciteitsopwek langs de zone A15/Betuweroute is uitgewerkt.
- We werken aan de planprocedures voor het duurzame bedrijventerrein Agropark III.

Warmtetransitie:

- We werken een Warmteprogramma uit voor heel Lingewaard.
- We voeren in De Zilverkamp de wijkaanpak uit voor een 'aardgasvrij ready' wijk. Dit betekent dat de wijk wordt voorbereid op het overstappen naar een alternatief voor aardgas.
- We onderzoeken in het pilotproject Warmte uit Water de haalbaarheid voor een duurzame warmtevoorziening op basis van aquathermie via de Neder-Rijn.
- We bouwen samen met ondernemers en inwoners ons tuinbouwgebied NEXTgarden verder uit tot energiecluster. En we zijn op koers naar een energieneutraal, of zelfs energiepositief, NEXTgarden in 2030.
- We zetten het warmte-infrabedrijf Warmtenetwerk Lingewaard (WNL) voort en doen onderzoek naar mogelijke nieuwe bronnen, zoals geothermie. De activiteiten die voortkomen uit WNL maken een toekomstvast tuinbouwgebied mogelijk.

7. Gemeente als goede voorbeeld

Programma

- 5. Sport, cultuur en recreatie
- 7. Volksgezondheid en milieu

Wat willen we bereiken?

Duurzaam handelen is gewoon geworden en ons vastgoed, groen en openbare ruimte zijn zo toekomstbestendig mogelijk ingericht.

Wat gaan we doen in 2025?

Gemeentewerf

- Bij vervanging van rijdend materieel schaffen we indien mogelijk een elektrisch voertuig aan.

Vastgoed en accommodaties

- Voor Huissen verduurzamen we de gymzaal het Sterrenbos.
- Voor Bommel werken we aan een nieuwe sporthal bij het OBC.
- Voor Gendt verduurzamen we de sporthal Walburgen.
- Voor Doornenburg starten we met verduurzamen en toegankelijk maken van het Ontmoetingscentrum.
- Voor Angeren starten we met het verduurzamen en toegankelijk maken van het Dorpshuis.

Openbaar groen:

- Op 15 locaties vormen we gazons om naar bloemrijk grasland.
- We planten een boom voor ieder kind dat in 2024 in Lingewaard werd geboren.

Wat mag het kosten?

De beschikbare budgetten binnen de paragraaf Klimaat, Energie en Circulariteit zijn onder te verdelen in:

- Budget duurzaamheid in de meerjarenbegroting
- Het energietransitiefonds
- CDOKE klimaatgelden (structureel)
- PAW-budget en rijks- en provinciale subsidies
- Budget adaptatiestrategie in de meerjarenbegroting

Budget duurzaamheid in de meerjarenbegroting

Jaarlijks is er voor het beleidsterrein duurzaamheid € 195.000 opgenomen in de begroting (exclusief personele lasten). Dit bedrag gebruiken we voor algemene duurzaamheidsprojecten en voor de energietransitie. Bij pijler 1 Energiebesparing is o.a. € 140.000 opgenomen ten behoeve van Stichting Lingewaard Energie voor het Energieloket Lingewaard.

Indeling	Verdeling Duurzaamheidsbudget € 195.000
Duurzaamheid	€ 5.000
Energietransitie algemeen	Nvt
Pijler 1 Energiebesparing	€ 160.000
Pijler 2 Duurzame opwek	€ 5.000
Pijler 3 Warmtetransitie	€ 25.000

Energietransitiefonds

Het energietransitiefonds is bedoeld om snel en flexibel in te spelen op kansen die zich voordoen. Zowel projecten die we vooraf begroten als kansen die in het loop van het jaar voorbij komen. Het dient ertoe de energie- en warmtetransitie een stap vooruit te helpen. Onder Energietransitie algemeen zijn communicatiekosten begroot. In pijler 1 Energiebesparing is o.a. het soortenmanagementplan opgenomen. De kosten voor pijler 2 Duurzame opwek zijn gereserveerd voor Caprice. Voor pijler 3 Warmte zijn middelen begroot voor het opstellen van het warmteprogramma.

Het energietransitiefonds is eindig en de verwachting is dat rond 2026/2027 het budget op is. Willen we de ambities halen dan is het noodzakelijk om het energietransitiefonds op korte termijn aan te vullen met middelen.

Voor 2025 hebben we de volgende begroting voor het fonds opgesteld:

Indeling	Verdeling Energietransitiefonds € 350.000
Duurzaamheid	Nvt
Energietransitie algemeen	€ 95.000
Pijler 1 Energiebesparing	€ 215.000
Pijler 2 Duurzame opwek	€ 5.000
Pijler 3 Warmtetransitie	€ 35.000

CDOKE klimaatgelden

Voor 2025 ontvangt de gemeente Lingewaard een bedrag van € 825.900 voor het uitvoeren van het klimaatakkoord. Deze tijdelijke uitvoeringsmiddelen van de regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) worden jaarlijks verstrekt (specifiek voor 2023, 2024, en 2025). Deze uitvoeringsmiddelen zijn bedoeld voor personele inzet of externe deskundigen voor de uitvoering van het klimaat- en energiebeleid. Na 2025 wordt de regeling geëvalueerd en komen de middelen waarschijnlijk beschikbaar t/m 2030.

PAW-budget en rijks- en provinciale subsidies

In 2020 is er een subsidie van 4,15 miljoen euro ontvangen vanuit het Rijk voor de Proeftuin aardgasvrijwijken (PAW). Hiervan heeft de gemeente 3,5 miljoen euro gereserveerd voor de onrendabele top voor de verandering van warmtebron. Het verschil van € 650.000 wordt ingezet voor het financieren van onderzoeken, communicatie en participatie. Van de € 650.000 is nog € 540.000 over. Dit bedrag is beschikbaar van 2024 tot en met 2028.

Budget adaptatiestrategie in de meerjarenbegroting

Voor de Lokale Adaptatiestrategie, de Uitvoeringsagenda 2022-2026 en de Regionale Adaptatiestrategie is er jaarlijks € 87.800 opgenomen in de begroting.

Beleidsplan circulariteit

In 2025 wordt het beleidsplan circulariteit aan de gemeenteraad voorgelegd. Het budget dat nodig is voor het uitvoeren van dit beleidsplan is nog niet bekend. Met het voorleggen van het beleidsplan zal ook budget worden aangevraagd.

Beleidsnota's

[Transitievisie warmte \(2021\)](#)

[Netwerk laadpalen elektrisch vervoer: visie en plaatsingsbeleid \(2021\)](#)

[Regionale Adaptatie Strategie \(2021\)](#)

[Lokale Adaptatie Strategie \(2022\)](#)

[Beleidskader Energietransitie 2023-2030 \(2023\)](#)

Paragraaf 9 Openbaarheid

Onze gemeentelijke informatie maken wij binnen wettelijke kaders beschikbaar voor iedereen die daar een belang bij heeft. Hierbij volgen wij de verplichtingen uit de Wet open overheid. In 2025 gaan we de verplichte informatiecategorieën actief openbaar maken. Informatie die we openbaar maken is voor eenieder te raadplegen op de door het Rijk beschikbaar gestelde Woo-index. Wanneer informatie niet openbaar is dan kan dit worden opgevraagd via een Woo-verzoek.

Woo-verzoeken handelen we snel af

De Woo-verzoeken handelen we in principe binnen 4 weken af nadat we het verzoek hebben ontvangen. Deze termijn kunnen we met 2 weken verdagen. De termijn van 4 weken is relatief krap. Alle gevraagde informatie moeten we verzamelen, beoordelen en anonimiseren. De verzoeken handelen we af binnen de kaders van de wet en de daarin genoemde uitzonderingsgronden. We hanteren daarbij het uitgangspunt dat we zoveel mogelijk informatie delen.

indicator	Meetbaar resultaat	W2023	B2024	B2025
Woo-verzoeken	Percentage Woo-verzoeken dat we binnen de 4-wekentermijn afhandelen	55%	>60%	>70%

Financiële overzichten

Overhead

Tot de kosten van overhead behoren alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces, zoals:

- De directie.
- Financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie.
- Personeel en organisatie.
- Inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement).
- Juridische zaken.
- Bestuurszaken en bestuursondersteuning.
- Facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging).
- Documentaire informatievoorziening (DIV).
- Informatievoorziening en automatisering van PIOFACH-systemen.
- Managementondersteuning primair proces.

De totale lasten van de overhead wordt verdeeld conform de wijze zoals beschreven in onze [Financiële verordening](#) (artikel 12, lid 3.)

'De opslag wordt berekend door het uurtarief van de overhead te vermenigvuldigen met de directe uren die besteed zijn aan de producten. Het uurtarief van de overhead is het totale saldo van het taakveld overhead gedeeld door het totaal aantal productieve uren van de directe en ondersteunende. Hierbij wordt uitgegaan van een gemiddeld aantal productieve uren per formatieplaats.'

Overhead (bedragen x € 1.000)	Begroot 2025
Salarissen incl. inhuur derden	30.776
Algemene kosten en advieskosten	303
Overige personeelslasten	196
Opleidingen	544
Doorbelasting ICTsamenwerking	-830
Directe uren naar producten	-19.379
<i>Totaal personeelslasten</i>	11.610
Huisvesting	1.362
Informatievoorziening & automatisering	3.136
Documentaire informatievoorziening	206
Facilitaire voorziening	386
Facilitaire diensten	364
Ondernemingsraad	8
Organisatieontwikkeling	77
Personeelsbeleid & -beheer	1.172
Versterking dienstverlening	298
<i>Totaal indirecte lasten</i>	7.009
Begroting en verantwoording	122
Communicatie	316
Juridische kwaliteitszorg	277
Representatie	148
<i>Totaal overhead producten</i>	863
Totaal overhead	19.482

Investeringsplan 2025 - 2028

Investeringsplan 2025-2028 Investerings en prioriteiten		Bedrag Investering 2025-2028	Dekking subsidie/ budget	Dekking reserve	Looptijd	Afsch termijn	Lasten 2025	Lasten 2026	Lasten 2027	Lasten 2028
2 Verkeer, vervoer en waterstaat										
2.01	GMP 2022 - fietsvoorzieningen De Plak	2.809	1.070	1.739	2025	40	0	58	58	58
2.01	GMP 2024 (inclusief werkbudget infrastructuur)	1.055	0	0	2024-2025	40	0	35	35	35
2.01	GMP 2025 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910	0	0	2025-2026	40	0	0	30	30
2.01	GMP 2026 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910	0	0	2026-2027	40	0	0	0	30
2.01	GMP 2027 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910	0	0	2027-2028	40	0	0	0	0
2.01	GMP 2028 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910	0	0	2028-2029	40	0	0	0	0
2.02	Maatregelenprogramma GMP+	1.754	0	0	2025-2028	40	0	15	29	44
2.03	Hoogwatervrij maken Looweerweg	1.185	0	0	2026-2029	25	0	0	0	0
2.04	Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	355	0	355	2025-2026	40	0	0	12	12
2.05	Fietspad A325 kattenleger	175	0	0	2026	40	0	0	6	6
2.06	Klappenburgstraat e.o. Bommel RRW	1.346	0	1.346	2025-2026	45	0	0	41	41
2.07	Meumingen Gendt RRW	41	0	41	2025	45	0	1	1	1
2.08	Karstraat Bommel RRW	45	0	45	2025	45	0	1	1	1
2.09	Deken Dr. Mulderstraat Bommel RRW	45	0	45	2025	45	0	1	1	1
2.10	Vervanging Brug Looweerweg	130	0	0	2025	20	0	8	8	8
4 Onderwijs										
4.01	Uitvoering integr. huisvestingsplan onderwijs gebouwen	5.669	0	0	2024-2026	50	0	0	162	162
4.01	Uitvoering integr. huisvestingsplan onderwijs installaties	2.430	0	0	2024-2026	20	0	0	142	142
4.01	Locatiegeb. kosten incid.(KN'24)	553	553	0	2024-2026	0	277	277	0	0
4.01	Locatiegeb. kosten (KN'24)	368	0	0	2024-2026	40	0	0	12	12
5 Sport, cultuur en recreatie										
5.01	Vervanging groen en bomen 2024	123	0	0	2025	20	0	7	7	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2025	123	0	0	2025	20	0	7	7	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2026	123	0	0	2026	20	0	0	7	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2027	123	0	0	2027	20	0	0	0	7
5.01	Vervanging groen en bomen 2028	123	0	0	2028	20	0	0	0	0
5.02	Gastvrije Waaldijk (KN'22 Nieuwe ontwikkeling)	100	0	0	2029-2032	40	0	0	0	0

Investeringsplan 2025-2028		Bedrag	Dekking	Dekking		Afsch	Lasten	Lasten	Lasten	Lasten
Investeringsplan 2025-2028		Investering	subsidie/	reserve	Looptijd	termijn	2025	2026	2027	2028
Investeringsplan 2025-2028		2025-2028	budget							
5.03	Fietspad Angerense polder	10	0	0	2027-2029	40	0	0	0	0
5.04	Sportpark De Blauwenburcht bouwkundig en overig (KN'24)	7.708	0	0	2025-2027	50	0	0	0	417
5.04	Sportpark De Blauwenburcht installaties (KN'24)	2.410	0	0	2025-2027	20	0	0	0	140
5.04	Sportpark De Blauwenburcht inrichting (KN'24)	766	0	0	2025-2027	10	0	0	0	83
5.04	Sportpark De Blauwenburcht infra en velden (KN'24)	3.331	0	0	2025-2027	20	0	0	0	194
5.04	minder exploitatielasten de Blauwenburcht (KN'24)	0	0	0	vanaf 2028	0	0	0	0	-104
5.05	Sporthal de Brink, turnlocatie (KN'24)	542	0	0	2027	20	0	0	0	32
5.06	Verduurzaming gymzalen Abacus & Sterrenbos (KN'24)	918	0	0	2025-2026	20	0	0	53	53
6 Sociaal domein										
6.01	Ontmoetingsruimte 't Zand / Dannenburcht	200	0	0	2025-2026	50	0	0	6	6
6.02	Verduurzaming gem. accommodaties gebouwen 70% KN'24)	511	0	0	2025-2026	50	0	0	15	15
6.02	Verduurzaming gem. accommodaties installaties 30% (KN'24)	219	0	0	2025-2026	20	0	0	13	13
6.03	Exploitatielasten MFA Huissen (KN'24)	0	0	0	vanaf 2028	0	0	0	0	220
7 Volksgezondheid en milieu										
7.01	Investeringsriolering niet gelabeld 2025	1.750	1.750	0	2025-2027	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering niet gelabeld 2026	1.795	1.795	0	2026-2028	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering niet gelabeld 2027	1.795	1.795	0	2027-2029	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering niet gelabeld 2028	3.882	3.882	0	2028-2030	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering gelabelde projecten 2025	2.300	2.300	0	2025-2026	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering gelabelde projecten 2026	2.000	2.000	0	2026-2027	15-60	0	0	0	0
7.01	Investeringsriolering gelabelde projecten 2027	780	780	0	2027-2028	15-60	0	0	0	0
Totaal uitvoering 2025-2028		53.233	15.925	3.571			277	410	648	1.682
Ten tijde van het opstellen van van de begroting was de verwachting dat de volgende posten in 2024 worden uitgevoerd of zijn gestart: Uitvoering huisvestingsprogramma onderwijs 1e fase en Vervanging groen en bomen 2023.										
							49	153	96	102
Totaal reservering nieuwe lasten 2025 e.v.							325	563	743	1.785
Gedekt door investeringsreserves en de reserve rehabilitatie wegen							0	-34	-62	-63
Ten laste van de stelpost prijsstijgingen en areaalvergroting							-277	-277	-12	-12

Meerjarenbegroting 2025 - 2028

(+) = voordelig saldo (-) = nadelig saldo

Totalen Meerjarenbegroting 2025 - 2028					
Nr.	Bedragen x € 1.000	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
1	Veiligheid	-4.915	-4.888	-4.912	-4.914
1.1	Crisisbeheersing en brandweer	-3.278	-3.239	-3.270	-3.270
1.2	Openbare orde en veiligheid	-1.637	-1.649	-1.642	-1.644
2	Verkeer, vervoer en waterstaat	-7.267	-7.035	-7.000	-7.035
2.1	Verkeer en vervoer	-7.169	-6.917	-6.882	-6.917
2.2	Parkeren	-98	-118	-118	-118
3	Economie	-1.322	-1.294	-1.276	-1.276
3.1	Economische ontwikkeling	-1.248	-1.248	-1.248	-1.248
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	67	67	67	67
3.3	Bedrijvenloketten bedrijfsregelingen	-154	-154	-154	-154
3.4	Economische promotie	13	40	59	59
4	Onderwijs	-4.981	-5.527	-5.326	-5.416
4.1	Openbaar basisonderwijs	-54	-54	-54	-54
4.2	Onderwijshuisvesting	-2.711	-3.203	-2.890	-2.937
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-2.216	-2.270	-2.382	-2.424
5	Sport, cultuurproductie en -participatie	-8.934	-9.014	-9.026	-9.312
5.1	Sportbeleid en activering	-345	-345	-315	-315
5.2	Sportaccommodaties	-2.549	-2.565	-2.667	-2.876
5.3	Cultuurpresentatie en cultuurproductie	-508	-478	-478	-478
5.5	Cultureel erfgoed	-154	-154	-154	-154
5.6	Media	-929	-929	-929	-929
5.7	Openbaar groen en (openlucht)recreatie	-4.448	-4.543	-4.483	-4.560
6	Sociaal domein	-51.171	-49.722	-48.376	-48.784
6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	-6.640	-6.228	-6.225	-6.692
6.2	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-	-	-	-
6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	-211	-583	-17	-17
6.22	Toegang en eerstelijnsvoorz. Jeugd	-695	-695	-695	-695
6.23	Toegang en eerstelijnsvoorz. Integraal	-	-	-	-
6.3	Inkomensregelingen	-4.055	-4.005	-3.955	-3.955
6.4	WSW en beschut werk	-4.293	-4.116	-3.952	-3.801
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.783	-1.319	-1.315	-1.316
6.6	Maatwerkvoorzieningen (Wmo)	-	-	-	-
6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	-3.648	-3.226	-3.056	-3.140
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-

6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	-6.295	-6.295	-6.295	-6.295
6.712	Begeleiding (WMO)	-2.491	-2.491	-2.490	-2.490
6.713	Dagbesteding (WMO)	-853	-849	-850	-850
6.71A	Hulp bij het huishouden (Wmo)	-	-	-	-
6.71B	Begeleiding (Wmo)	-	-	-	-
6.71C	Dagbesteding (Wmo)	-	-	-	-
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-
6.72A	Jeugdhulp begeleiding	-	-	-	-
6.72B	Jeugdhulp behandeling	-	-	-	-
6.72C	Jeugdhulp dagbesteding	-	-	-	-
6.73A	Pleegzorg	-	-	-	-
6.73B	Gezinsgericht	-	-	-	-
6.73C	Jeugdhulp met verblijf overig	-	-	-	-
6.74A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-	-	-	-
6.74B	Jeugdhulp Crisis/LTA/GGZ-verblijf	-	-	-	-
6.74C	Gesloten plaatsing	-	-	-	-
6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	-511	-511	-511	-511
6.752	Jeugdhulp ambulant regionaal	-12.073	-12.081	-12.093	-12.099
6.753	Jeugdhulp ambulant landelijk	-137	-137	-137	-137
6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	-380	-380	-380	-380
6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	-4.292	-3.992	-3.592	-3.592
6.763	Jeugdhulp met verblijf landelijk	-597	-597	-597	-597
6.791	PGB WMO	-143	-143	-143	-143
6.792	PGB Jeugd	-205	-205	-205	-205
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-
6.821	Jeugdbescherming	-490	-490	-490	-490
6.822	Jeugdreclassering	-56	-56	-56	-56
6.82B	Jeugdreclassering	-	-	-	-
6.82C	Jeugdbescherming	-	-	-	-
6.91	Coördinatie en beleid WMO	-1.323	-1.323	-1.323	-1.323
7	Volksgezondheid en milieu	-1.630	-1.308	-1.317	-1.375
7.1	Volksgezondheid	-2.561	-2.589	-2.617	-2.617
7.2	Riolering	1.574	1.603	1.625	1.641
7.3	Afval	1.721	1.721	1.721	1.721
7.4	Milieubeheer	-2.281	-1.959	-1.962	-2.036
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-84	-84	-83	-83
8	Volkshuisv.,Leefomgev., Sted. vernieuw.	-2.524	-2.334	-2.290	-2.294
8.1	Ruimte en leefomgeving	-1.443	-1.293	-1.243	-1.243
8.2	Grondexploitatie(niet-bedrijventerrein)	-	-	-	-
8.3	Wonen en bouwen	-1.081	-1.041	-1.047	-1.050
9	Bestuur en ondersteuning	79.380	75.722	77.334	78.554

9.1	Bestuur	-2.109	-2.174	-2.170	-2.198
9.2	Burgerzaken	-532	-650	-641	-641
9.3	Beheer overige gebouwen en gronden	-567	-567	-567	-567
9.4	Overhead	-19.484	-20.165	-21.003	-21.896
9.5	Treasury	433	284	349	423
9.61	OZB woningen	11.095	11.839	12.609	13.207
9.62	OZB niet-woningen	4.053	4.301	4.556	4.748
9.64	Belastingen overig	-633	-533	-533	-533
9.7	Algemene uitk. en ov. uitk. gem.fonds	87.745	86.574	89.943	93.194
9.8	Overige baten en lasten	-620	-3.188	-5.210	-7.183
9.9	Vennootschapsbelasting		-	-	-
	Totaal Saldo van lasten en baten	-3.362	-5.401	-2.188	-1.851
	Mutaties reserves programma 1 t/m 9	2.456	1.697	587	703
	Saldo MJB 2025-2028	-907	-3.704	-1.601	-1.148

Reserves en voorzieningen

Verloop Algemene reserve (x € 1.000)	2024	2025	2026	2027	2028
Saldo per 1 januari	25.673	30.876	29.074	24.520	22.069
Resultaat 2023	3.283				
Toevoeg./onttrekk. resultaatbestemming 2023	-398				
Saldo 1-1-2024 ná resultaatbestemming	28.558				
Dekking saldi meerjarenbegroting 2025-2028		-907	-3.704	-1.601	-1.148
Af: saldo 2024 (incl 1e turap/meicirculaire/MFA Haalderen)	-695				
Saldo 2024 (inclusief 1e tussentijdse rapportage)	27.863				
Beleid huisvesting internationale werknemers	-50				
Vitens dekking exploitatie	-100	-100	-100	-100	-100
Van algemene reserve grondexploitaties voor dekking exploitatie	2.000				
Structurele inzet algemene reserve		-750	-750	-750	-750
Vrijval reserve onderhoud buitensport*	1.207				
GMP-plus verkeersonderzoeken 2023-2025	-45	-45			
Saldo per 31-12	30.876	29.074	24.520	22.069	20.071

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2023	Resultaat-bestemming	2024	2025	2026	2027	2028	Stand eind 2028
Overzicht reserves								
Algemene reserve	25.673	2.885	2.318	-1.802	-4.554	-2.451	-1.998	20.071
Bestemmingsreserves								
<i>Reserves t.b.v. dekking van afschrijvingslasten</i>								
Aanpassing kruising Valom	315	0	-10	-11	-11	-11	-11	261
Sociaal Culturele Centra	352	0	-42	-42	-42	-43	-44	137
Maatregelen GMP+	5.241	0	-64	-34	-98	-100	-101	4.844
Fietsvoorzieningen	2.169	0	0	0	-33	-40	-41	2.054
Tijdelijke huisvesting SGS	238	0	-79	-79	-79	0	0	0
MFA Haalderen	0	0	1.550	0	0	-99	-99	1.351
<i>Reserves t.b.v. toekomstige uitgaven en/of investeringen</i>								
Fonds bovenwijkse voorzieningen	251	0	0	0	0	0	0	251
Fonds bovenwijkse voorzieningen (inzet Lingezege)	65	0	0	0	0	0	0	65
Reserve inzet woningbouw	954	0	0	0	0	0	0	954
<i>Reserves t.b.v. personele verplichtingen en risico's</i>								
Bedrijfsvoering en personele verplichtingen	39	0	-20	-19	0	0	0	1
<i>Reserve grondexploitaties</i>								
Reserve grondexploitatie	9.675	0	-132	87	0	0	0	9.630

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2023	Resultaat-bestemming	2024	2025	2026	2027	2028	Stand eind 2028
<i>Reserves overige bestemmingen</i>								
Bestemmingsreserve budgetoverhevelingen	3.794	0	-3.794	0	0	0	0	0
Wijkplatforms tbv fiets- en voetveer Bemmel-Ooij	30	0	0	0	0	0	0	30
Civieltechnische kunstwerken	128	0	18	18	18	18	18	215
Kunst	63	0	8	-22	8	8	8	73
Landschapsfonds	149	0	-10	-38	-32	0	0	68
Stimuleren vraag naar huishoudelijke hulp	91	0	-91	0	0	0	0	0
Sociaal domein	2.703	0	-1.150	-485	-205	0	0	863
Van beschermd wonen naar beschermd thuis	1.282	0	-101	-261	-632	-80	-80	129
Afvalstoffenheffing	0	0	50	0	0	0	0	50
Rehabilitatie wegen	369	0	492	513	515	494	493	2.875
Onderhoud buitensport*	1.445	0	-1.445	0	0	0	0	0
Fonds ruimtelijke ontwikkeling	723	0	0	0	0	0	0	723
Herinrichting openbaar gebied Sancta Maria Huissen	135	0	0	0	0	0	0	135
Startersleningen	404	0	0	0	0	0	0	404
Vervanging straatmeubilair	135	0	20	6	5	5	5	177
Groenfonds Lingewaard	98	0	-5	-5	0	0	0	88
Transitiefonds energie	892	0	-341	-270	77	74	0	432
Parkeren	70	0	0	0	0	0	0	70
Extra toevoeging voorziening wegen	5.000	0	-5.000	0	0	0	0	0
Opvang ontheemden Oekraïne	2.184	0	0	0	0	0	0	2.184
Project versterking dienstverlening	359							161
Vorbereidingskosten IKC De Doornick	0	205	-205	0	0	0	0	0
Omgevingswet	0	193	-193	0	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	39.354	398	-10.545	-642	-511	225	147	28.225
Totaal reserves	65.027	3.283	-8.228	-2.444	-5.064	-2.226	-1.850	48.297

Overzicht reserves en voorzieningen	Stand eind 2023	Resultaatbestemming	2024	2025	2026	2027	2028	Stand eind 2028
Overzicht voorzieningen								
Voorzieningen verplichtingen, verliezen en risico's								
Wethouderspensioenen	4.800		-215	-215	-215	-215	-215	3.725
Bijdrage De Bongerd - Langstraat/Kruisstraat Gendt	363		0	0	0	0	0	363
Voorziening verlofsparen	727		0	0	0	0	0	727
	5.890	0	-215	-215	-215	-215	-215	4.815
Egalisatievoorzieningen								
Onderhoud wegverhardingen	1.073		5.547	-261	-1.618	-435	-435	3.872
Onderhoud civieltechnische kunstwerken	221		0	0	0	0	0	221
Onderhoud gebouwen	3.862		-3	316	316	264	264	5.018
	5.156	0	5.544	55	-1.302	-171	-171	9.111
Vz van derden verkregen middelen met specifieke besteding								
Voorziening planschade	615		0	0	0	0	0	615
Voorziening riolering	5.340		-96	-365	-529	-653	-746	2.951
Voorziening grafrechten	1.275		0	0	0	0	0	1.275
Voorziening vooruitontvangen leges A15	795		0	0	0	0	0	795
Voorziening terugkoop gronden nabij A15	135		0	0	0	0	0	135
	8.161	0	-96	-365	-529	-653	-746	5.772
Totaal voorzieningen	19.206	0	5.233	-525	-2.046	-1.039	-1.132	19.698
Totaal reserves en voorzieningen	84.233	3.283	-2.994	-2.968	-7.111	-3.266	-2.982	67.995

* Vooruitlopend op de besluitvorming in de 2e turap 2024 voegen we de vrijval van de reserve buitensport toe aan de algemene reserve. Na de inzet van € 237.690 voor MFA Haalderen is de vrijval € 1.207.436.

Incidentele baten en lasten

Het overzicht incidentele baten en lasten hebben we opgesteld volgens de ambtelijke handleiding incidentele baten en lasten van de provincie. Het gebruik van de handleiding en het overleg met de toezichthouder hierover leidt tot de volgende interpretatie of een post incidenteel of structureel is.

- Als de taak structureel is, is het géén incidentele post, behalve als het gaat om zodanig bedrag dat hierdoor het begrotingssaldo te veel wordt beïnvloed.
- Een last of een baat wordt alleen opgenomen wanneer hij materieel is, dat wil zeggen substantieel van omvang. De gemeente mag zelf deze grens bepalen. De provincie stelt voor 0,01 tot 0,05% van de omzet. Wij stellen voor € 50.000 omdat dit aansluit bij de grens waarover we rapporteren bij onder- en overschrijdingen.
- Alle mutaties in de reserves zijn per definitie incidenteel, behalve de reserves die kapitaallasten en de structurele inzet van de algemene reserve. Dus ook de jaarlijkse gelijkblijvende dotaties worden als incidenteel beschouwd. Hiervoor geldt de hiervoor genoemde grens van € 50.000 niet.

Veel mutaties in onderstaande tabel betreffen de reserves. Daarbij zijn de stortingen in de reserves lasten en de onttrekkingen aan de reserves zijn baten. Voor de uitzonderingen hierop treft u onder de tabel per onderwerp een toelichting aan ter onderbouwing van het incidentele karakter. Deze onderbouwing is mede de basis voor de beoordeling vanuit de provincie in het kader van het toezicht en daarmee de structurele sluitendheid van de begroting.

Bedragen x € 1.000		2025		2026		2027		2028	
Programma		Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
2 Verkeer, vervoer en waterstaat									
Civieltechnische-kunstwerken		-18		-18		-18		-18	
Straatmeubilair		-20		-20		-20		-20	
Rehabilitatie wegen		-530		-534		-534		-534	
GMP+ verkeersonderzoeken			45						
Totaal Verkeer, vervoer en waterstaat		-568	45	-572	-	-572	-	-572	-
4 Onderwijs									
Locatiegebonden kosten Integraal HuisvestingsPlan		-768		-1.260		-492			
Totaal Onderwijs		-768	-	-1.260	-	-492	-	-	-
5 Sport, cultuurproductie en -participatie recreatie									
Landschap&biodiversiteit 2023-2026			38		32				
Groenfonds geboortebomen			5						
Kunst		-8	30	-8		-8		-8	
Totaal Sport, cultuurproductie en -participatie recreatie		-8	73	-8	32	-8	-	-8	-

6 Sociaal Domein								
Van beschermd wonen naar beschermd thuis	-371	552		552				
Taskforce strat. agenda sociaal domein		485		205				
Totaal Sociaal Domein	-371	1.037	-	757	-	-	-	-
7 Volksgezondheid en milieu								
Transitiefds energie geldlening GWB	-80		-77		-73			
Transitie energie projecten 2025	-350							
Transitiefonds energie projecten 2025		350						
Totaal Volksgezondheid en milieu	-430	350	-77	-	-73	-	-	-
8 Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing								
Implementatie omgevingswet	-200		-50					
Totaal Volkshuisvesting, leefomgeving en stedelijke vernieuwing	-200	-	-50	-	-	-	-	-
9 Bestuur en ondersteuning								
Eenmalige uitname Gemeentefonds 2025		-1.438						
Project versterking dienstverlening	-44	211	-89	50	-89	50		
Teamontwikkeling t.l.v. IZA-gelden		19						
Totaal Bestuur en ondersteuning	-44	-1.208	-89	50	-89	50	-	-
Totaal incidentele baten en lasten	-2.389	297	-2.056	839	-1.234	50	-580	-

Onderbouwing incidentele karakter

Programma 4

Locatiegebonden kosten Integraal Huisvestingsplan (2025 last € 768.000, 2026 last € 1.260.000 en 2027 last € 492.000)

In de komende jaren doen wij als gemeente forse investeringen in de huisvesting van onderwijs. De meeste kosten hiervan kunnen worden geactiveerd en vervolgens gedurende de looptijd worden afgeschreven. Er zijn ook echter kosten waarvan activering op grond van het BBV niet mogelijk is. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld sloopkosten en huur van noodlokalen. Het betreft hier weliswaar kosten voor een structurele taak maar gezien het bijzondere karakter, en de hoogte hiervan, kunnen deze kosten ook als incidenteel worden beschouwd. Zij beïnvloeden namelijk het betreffende begrotingsresultaat te sterk.

Programma 7

Lasten transitie energie projecten 2025 (last 2025 € 350.000)

Vanuit het transitiefonds energieprojecten wordt voor 2025 een bedrag beschikbaar gesteld voor incidentele projecten. De betreffende onttrekking uit de reserve wordt als incidenteel gezien. Het betreft ook hier kosten voor een structurele taak maar gezien het bijzondere karakter, en de hoogte hiervan, kunnen ook deze kosten als incidenteel worden beschouwd. Anders zou ook hier een onredelijke beïnvloeding van het begrotingsresultaat plaatsvinden.

Programma 9

Eenmalige uitname Gemeentefonds 2025 (lagere baat 2025 € 1.438.000)

In de Voorjaarsnota 2024 van Rijk is opgenomen dat gemeenten in 2025 eenmalig € 675 miljoen minder algemene uitkering ontvangen. Deze eenmalige daling van het gemeentefonds wordt gezien als incidenteel. Voor onze gemeente betekent dit een incidentele teruggang van de uitkering uit het gemeentefonds in 2025 van € 1.438.000.

Structurele mutaties reserves

Hieronder een overzicht van de geraamde structurele dotaties en onttrekkingen aan de reserves.

Structurele mutaties in de reserves x € 1.000	2025	2026	2027	2028
PROGRAMMA 2				
<i>onttrekkingen:</i>				
Dekking Valom uit investeringsreserve	11	11	11	11
Dekking rehabilitatie wegen	17	19	41	41
Dekking straatmeubilair	14	15	15	15
Dekking fietsvoorzieningen	0	33	40	41
Dekking Maatregelen GMP investeringsplan	34	98	100	101
TOTAAL PROGRAMMA 2	76	176	207	209
PROGRAMMA 5				
<i>onttrekkingen:</i>				
Dekking afschrijving tijdelijke huisvesting SGS	79	79		
Dekking afschrijving MFA Haalderen			99	99
Dekking afschrijving de Kinkel uit investeringsreserve	42	43	44	44
TOTAAL PROGRAMMA 5	121	122	143	143
PROGRAMMA 9				
<i>onttrekkingen:</i>				
Rente Vitens ten gunste van de exploitatie	100	100	100	100
Structurele inzet algemene reserve*	750	750	750	750
TOTAAL PROGRAMMA 9	850	850	850	850
Totaal structurele mutaties in de reserves	1.047	1.148	1.200	1.202

* Onze gemeente maakt gebruik van de mogelijkheid om een deel van het surplus van de algemene reserve in te zetten als structurele dekking. Dit betreft € 750.000 per jaar. De inzet van deze middelen is gebonden aan de volgende voorwaarden:

1. De jaarlijkse inzet bedraagt maximaal 10% van het vrij besteedbare gedeelte van de algemene reserve, dit is het totaal van de algemene reserve minus de benodigde weerstandscapaciteit ([zie paragraaf Weerstandsvormogen en risicobeheersing](#)).
2. De solvabiliteit blijft groter of gelijk aan 20%.
3. Er wordt een adequate risico-inventarisatie uitgevoerd.

Voor de jaren 2025 tot en met 2028 voldoen wij aan de gestelde voorwaarden.

Uiteraard beoordelen we de structurele inzet van de algemene reserve bij de Begroting 2026 opnieuw. Indien we niet meer aan de voorwaarden voldoen, stoppen we de inzet van € 750.000 vanuit de algemene reserve.

Prognose balans

Activa (bedragen x € 1.000)	Balans 01-01-2025	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2026	Balans 31-12-2027	Balans 31-12-2028
Vaste activa					
Immateriële vaste activa	45	45	45	45	45
Materiële vaste activa	132.756	160.523	177.292	186.667	183.721
Financiële vaste activa	7.239	7.095	6.951	6.807	6.663
Totaal vaste activa	140.039	167.662	184.288	193.518	190.429
Vlottende activa					
Voorraden	2.541	3.973	3.215	2.462	0
Uitzettingen met een looptijd < 1 jaar	23.667	13.779	13.779	13.779	13.779
Liquide middelen	11.681	0	0	0	1.412
Overlopende activa	5.964	5.964	5.964	5.964	5.964
Totaal vlottende activa	43.853	23.716	22.958	22.205	21.155
Totaal algemeen	183.892	191.378	207.245	215.723	211.583
Passiva (bedragen x € 1.000)	Balans 01-01-2025	Balans 31-12-2025	Balans 31-12-2026	Balans 31-12-2027	Balans 31-12-2028
Vaste passiva					
Eigen vermogen	57.797	54.435	49.034	44.385	39.774
Voorzieningen	24.440	23.915	21.869	20.830	19.698
Vaste schulden met een looptijd ≥ 1 jaar	62.529	74.893	102.257	117.621	124.985
Totaal vaste passiva	144.765	153.243	173.160	182.835	184.457
Vlottende passiva					
Vlottende schulden met een looptijd < 1 jaar	10.405	15.413	13.364	12.166	6.405
Overlopende passiva	28.722	22.722	20.722	20.722	20.722
Totaal vlottende passiva	39.127	38.135	34.086	32.888	27.127
Totaal algemeen	183.892	191.378	207.245	215.723	211.583

EMU-saldo

Omschrijving (bedragen x € 1.000)	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves	-10.513	-3.362	-5.401
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	5.915	27.767	16.769
3. Mutatie voorzieningen	5.233	-525	-2.046
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	2.436	1.432	-758
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	-13.631	-33.085	-23.459

Autorisatie investeringsbudgetten

De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting de nieuwe investeringen voor het begrotingsjaar 2025 die hieronder zijn opgenomen. De kapitaallasten van onderstaande investeringen zijn in de meerjarenbegroting 2025-2028 opgenomen. (Bij de begrotingsbehandeling kan de raad aangeven van welke nieuwe investeringen hij op een later tijdstip een apart voorstel voor autorisatie van het investeringsbudget wil ontvangen.)

Programma 2

GMP 2022 - fietsvoorzieningen De Plak	2.809.000
GMP 2024 (inclusief werkbudget infrastructuur)	1.055.000
GMP 2025 (inclusief werkbudget infrastructuur)	910.000
Maatregelenprogramma GMP+	1.754.000
Fietsvoorzieningen snelfietsroute langs A15	1.185.000
Klappenburgstraat e.o. Bommel	1.346.000
Vleumingen Gendt	41.000
Karstraat Bommel	45.000
Deken Dr. Mulderstraat Bommel	45.000
Vervanging Brug Looveerweg	130.000

Programma 4

Uitvoering integraal huisvestingsplan onderwijs	9.020.000
---	-----------

Programma 5

Sportpark De Blauwenburcht	14.216.000
Vervanging groen en bomen 2024	123.000
Vervanging groen en bomen 2025	123.000
Verduurzaming gymzalen Abacus & Sterrenbos	918.000
Vervangingsinvestering buitensport 2025	294.000

Programma 6

Verduurzaming gemeentelijke accommodaties	730.000
Ontmoetingsruimte 't Zand / Dannenburcht	200.000

Programma 7

Investerings Riolering niet gelabeld 2025	1.750.000
Investerings Riolering gelabelde projecten 2025	2.300.000
Vervangingsinvesteringen containers 2025	1.197.000

Programma 9

Informatiseringsplan 2025-2028 – investeringen 2025	307.000
Automatiseringsplan 2025-2028 – investeringen 2025	117.000
Automatiseringsplan 2025-2028 Overbetuwe – investeringen 2025	19.000

Diverse programma's

Vervangingsinvestering 2025 Technisch wijkbeheer	503.000
--	---------

Bijlagen

Samenstelling gemeentebestuur

Gemeenteraad

Mw. P.T.A.M. Kalfs

Dhr. P.J. Peters

Voorzitter

Raadsgriffier

Dhr. J.H.L. Klaassen

Dhr. R.T.H.M. Derksen

Dhr. B. Geveling

Dhr. H. Minkhorst

Mw. A. Remery

Lokaal Belang Lingewaard

Lokaal Belang Lingewaard (fractievoorzitter)

Lokaal Belang Lingewaard

Lokaal Belang Lingewaard

Lokaal Belang Lingewaard

Mw. C.B.P. Claassen

Dhr. B.J.A. Claassen

SP (fractievoorzitter)

SP

Mw. B.H.L. Raes

Dhr. H.J.J. Arends

Dhr. A. Mettrop

CDA (fractievoorzitter)

CDA

CDA

Dhr. P.A.T.W. Hegeman

Dhr. H. Joosten

Dhr. E.J. Tiggers

B06 (fractievoorzitter)

B06

B06

Dhr. G.H. Rasing

Dhr. Th. Janssen

Mw. M.J.A. van Aalten-Janssen

lingewaard.NU (fractievoorzitter)

lingewaard.NU

lingewaard.NU

Dhr. M.M. van de Woerd

Dhr. T.B.M. Aldering

Dhr. H.G.H. Wilkens

Dhr. S. Braam

Mw. P. Lentjes

VVD (fractievoorzitter)

VVD

VVD

VVD

VVD

Dhr. L.L. Dekkers

Mw. C.M. Dolmans-Klumper

D66 (fractievoorzitter)

D66

Mw. S.G.M. Swart

Dhr. J. Kloek

PvdA (fractievoorzitter)

PvdA

Mw. A. Nas

Mw. L.G. Duiven

Mw. C.C.N. Crijns

Dhr. O. de Koning

GroenLinks

GroenLinks (fractievoorzitter)

GroenLinks

GroenLinks

Fractievoorzittersoverleg 2025

Mw. P.T.A.M. Kalfs

Dhr. P.J. Peters

Voorzitter

Raadsgriffier

Dhr. R.T.H.M. Derksen

Mw. C.B.P. Claassen

Mw. B.H.L. Raes

Dhr. P.A.T.W. Hegeman

Dhr. G.H. Rasing

Dhr. M.M. van de Woerdt

Dhr. L.L. Dekkers

Mw. S.G.M. Swart

Mw. L.G. Duiven

Lokaal Belang Lingewaard

SP

CDA

B06

lingewaard.NU

VVD

D66

PvdA

GroenLinks

Agendacommissie 2025

Mw. B.H.L. Raes

Dhr. P.J. Peters

Voorzitter (plv. voorzitter van de raad)

Raadsgriffier/secretaris/adviseur

Mw. P.T.A.M. Kalfs

Mw. L.G. Duiven

Dhr. J. Klaassen

Mw. B.H.L. Raes

Dhr. Th. Aaldering

Dhr. L.L. Dekkers

Adviseur (voorzitter raad)

Lid

Lid

Lid

Lid

Lid

College van burgemeester en wethouders 2025

Mw. P.T.A.M. Kalfs

Dhr. J.H.A.P. Sluiter

Dhr. A. Slob

Dhr. N.T.P. Hubers

Dhr. M. van den Bos

Dhr. I.P. van der Valk

Burgemeester/voorzitter

Wethouder

Wethouder

Wethouder

Wethouder

Gemeentesecretaris

Kerngegevens

In deze tabel staan de cijfers per 1 januari van het betreffende jaar. In de kolommen 2022 en 2023 staan de werkelijke cijfers. In de kolommen 2024 tot en met 2028 zijn de begrote cijfers opgenomen.

SOCIALE STRUCTUUR	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal inwoners per 1 januari	46.880	47.220	47.316	47.525	47.725	47.925	48.125
Aantal inwoners naar leeftijd							
Inwoners < 20 jaar	10.301	9.995	10.057	10.143	10.228	10.313	10.398
Inwoners > 64 jaar	10.800	11.304	11.313	11.349	11.383	11.416	11.450
Aantal personen met uitkering							
PW-IOAW-IOAZ	476	437	479	479	485	485	485
Loonkosten subsidie	50	60	57	57	58	58	58
Leerlingen per 1 oktober							
- basisonderwijs	3.801	3.734	3.589	3.588	3.581	3.575	3.594
- speciaal basisonderwijs	212	194	196	184	183	183	183
- voortgezet onderwijs	2.235	2.174	2.178	2.156	2.138	2.092	2.037

FYSIEKE STRUCTUUR	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Oppervlakte gemeente in ha.	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914	6.914
Woonruimten per 1 januari	20.099	20.320	20.271	20.396	20.521	20.646	20.771
Gem. aantal inwoners per woning	2,33	2,32	2,33	2,33	2,33	2,32	2,32

Beleidsindicatoren

Regeling beleidsindicatoren gemeenten

In deze ministeriële regeling is vastgesteld welke beleidsindicatoren door gemeenten in de programma's en programmaverantwoording worden opgenomen. We hebben deze verplichte indicatoren hieronder opgenomen. De opgenomen informatie is afkomstig van de website 'Waar staat je gemeente' en betreft de meest actuele cijfers.

Programma 1

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Verwijzing naar Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt per 1.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	7
Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.	0,7
Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.	2,4
Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.	0,8
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners.	3,2

Programma 2

Er zijn voor programma 2 geen verplichte indicatoren in het BBV opgenomen.

Programma 3

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Vestigingen van bedrijven	Aantal vestigingen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 - 65jr.	157,3
Functiemenging	Aantal banen in verhouding tot aantal woningen.	44,4%

Programma 4

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Absoluut verzuim	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen van 5-18 jaar.	0,7
Relatief verzuim	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 inwoners van 5-18 jaar.	27
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie	Het percentage van het totaal aantal leerlingen (12 - 23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.	2,1%

Programma 5

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Niet sporters	Het percentage inwoners dat niet sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners.	41,5%

Programma 6

Wmo

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Aantal cliënten met een maatwerkarrangement per 10.000 inwoners.	670

Participatie

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners van 18 jaar e.o.	162,3
Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.	276,5
Banen	Het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar.	559,9
Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking.	75,3
Werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren.	1%

Jeugd

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Kinderen in armoede	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.	3%
Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.	1%
Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	15,7%
Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.	0,6%
Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren.	geen data

Programma 7

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Omvang fijn huishoudelijk afval	Ingezamelde hoeveelheid fijn huishoudelijk afval per inwoner per jaar.	83kg
Hernieuwbare elektriciteit	% van het energieverbruik opgewekt uit zon, wind, biomassa of waterkracht.	39,6%

Programma 8

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Nieuw gebouwde woningen	Aantal nieuwbouwwoningen per 1.000 woningen van de totale voorraad.	6,2
Demografische druk*	De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar.	82,3%

*Niet-beroepsbevolking in verhouding tot beroepsbevolking.

Programma 9

Verplichte indicator	Meetbaar resultaat	Actueel
Gemiddelde WOZ waarde	Gemiddelde WOZ waarde per duizend euro.	€ 395.000
Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een éénpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	€ 1.025
Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Het gemiddelde totaalbedrag in euro's per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan woonlasten.	€ 1.055